

blaga

438

blaga

poemele luminii

blaga

«În Poemele luminii se află nenumărate semne de impresionism, de o specie violentă, cum este și expresia sa imagistă; în Pașii profetului se face trecerea de la impresionismul de senzație la expresionismul care tinde să spiritualizeze materia. Este însă numai un coridor de legătură cu în marea trecere, *Lauda somnului* și *La cumpăna apelor*. Un descriptiv nou, de viziune bucolică, se manifestă în această fază de tranziție, în care poema se desfășoară amplu, până la retorism, iar natura este încă văzută ca un peisagiu exterior. După cum în *Poemele luminii* ne regăsim în atmosfera romanticismului german, în *Pașii profetului* luăm contact cu elanul dionisiac și cu profetismul lui Zarathustra. Personalismul nu mai este o atitudine directă, ci una simbolică; e un semn al puterii creatoare, o formă a elanului cosmic.»

POMPILIU CONSTANTINESCU (1933)

editura pentru literatura

Vol. I și II lei 9

Tabel cronologic de
DUMITRU ANDRAȘONI

Ediția de față reproduce textele din vol. :
Lucian Blaga — *Poezii*, Editura pentru literatură, 1967

lucian blaga

poemele luminii

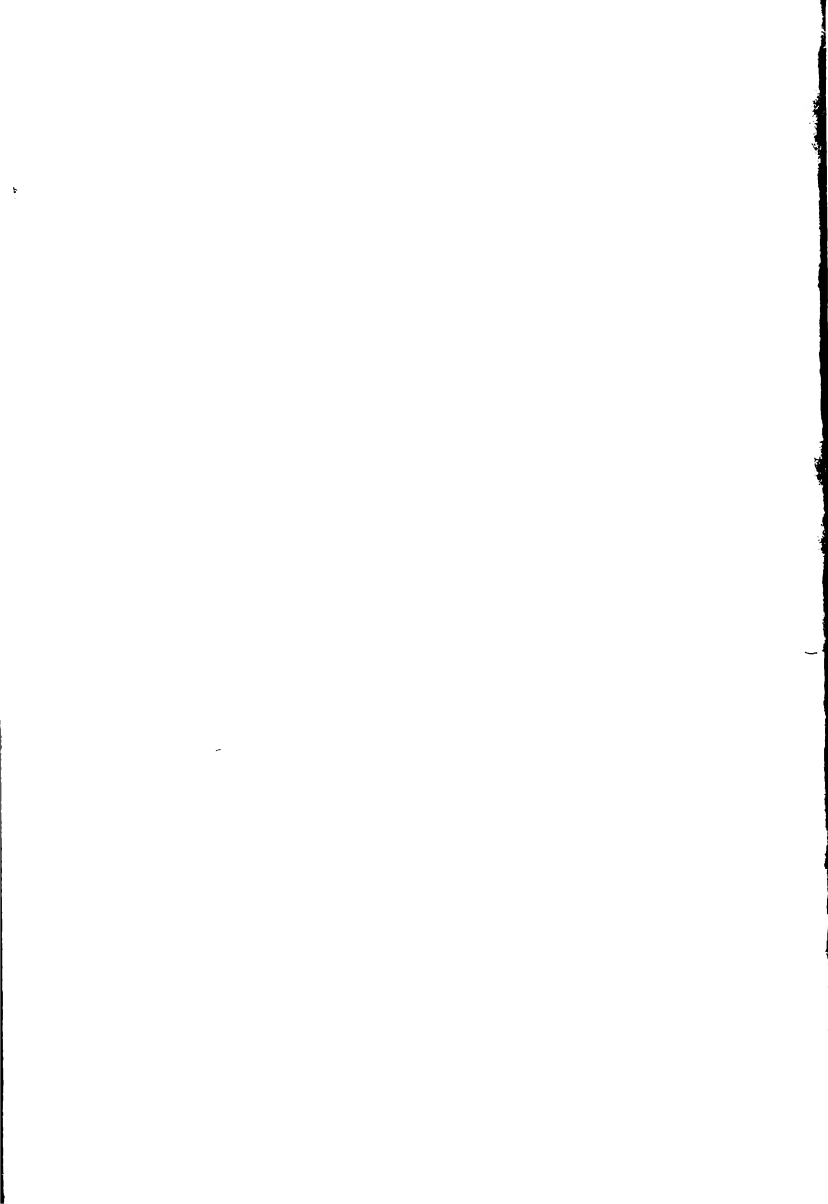
POEZII

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE
GEORGE IVAȘCU
PREFAȚĂ DE
MIRCEA TOMUȘ

1968

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Prefață

Una din temele mai puțin cercetate ale exegezei blagiene rămîne aceea a ascendenței poetului. Motivul stă, poate, în lipsa vreunei putințe de apropiere între sonoritatea aparte, ritmată în stil de verset sau poem în proză, a primului său volum de versuri și orice altă direcție a poeziei românești de atunci. De altfel, nici predispoziția melancolic meditativă a *Poemelor luminii*, ridicată pe un fond moral de o chimie aparte, nici, în bună măsură, arsenalul motivelor din acest volum nu-și afla în epocă sau la înaintași prea strînse corespondențe. N-a fost deci total lipsită de justificare soluția de primă instanță care s-a dat acestei probleme încă în focul celor dintîi confruntări dintre poezia lui Blaga și spiritul critic românesc, soluție după care opera poetică respectivă propunea, ca o calitate majoră și ca un component esențial al timbrului ei specific, noutatea. În timp, încercările de a ridica totuși o punte de la lirica poetului pe care Transilvania îl oferise, după expresia unuia din criticii vremii, drept cel mai notabil aport cultural, la unire, spațiului românesc și pînă la tărîmul înaintașilor, au fost destul de timide, sortite eșecului, cel puțin parțial, cu atît mai mult cu cît făceau exces, în efortul lor constructiv, de un material impropriu. Insistența în a uza de aspectele preponderent teo- sau ideologice ale vectorului culturii noastre, pe traiectoria căruia însuși poetul se situase, pre-

cum și creditul exagerat acordat raporturilor acestuia cu expresionismul amîneau rezolvarea problemei, încurcînd-o în hățișuri înșelătoare. După eliberare, o mișcare grăbită a celei dintîi încercări de revalorificare a acestei poezii avea să relanseze teoria singularității lui Blaga în aria genetică în care se iscase poezia lui ; manifestare a unei „comodități de gîndire“, formula respectivă a devenit la rîndul ei cel mai comod paravan pentru eludarea unui spațiu problematic, părăsit umbrei infertile. Încercările care s-au făcut între timp au tulburat întrucîtva rosturile acalmiei de acolo, dar cu aceasta nu se poate spune că s-au debarasat definitiv de orice idee sau inițiativă preconcepută.

Sintetizînd, problema ascendenței spiritului blagian se pune pe cel puțin două coordonate : pe de o parte, prin situarea în albia proprie a culturii naționale, pe de alta în raport cu un climat european căruia poetul nu-i era străin. În primul caz se vorbește în speță despre ascendența transilvană a poetului, în cel de al doilea, se discută cu precădere raporturile lui cu expresionismul, și anume cu cel poetic german în primul rînd.

Ascendența transilvană a poetului poate fi privită, la rîndul ei, iarăși din două puncte de vedere : pe o latură, considerînd linia strict poetică în care se încadrează el, urmînd un anume sens transfigurator, de pronunțată culoare mitică, descins, după cum s-a arătat în cîteva studii, din Coșbuc la Goga ; pe cealaltă, un subiect prea puțin sau poate chiar deloc abordat pînă acum : ambianța artistică (și morală am putea spune) specific transilvană, înțeleasă pe cele mai largi dimensiuni, între componentele căreia am putea enumera arta cioplitorilor în lemn și a arhitecților populari, măiestria țesăturilor din ștergare și ii, icoanele pe lemn și sticlă, folclorul literar. Le caracterizează, pe toate acestea, cum bine se știe, o anume poruncă a simpli-

tății, simțul constructiv sau cromatic ca expresie directă a unei emoții, rezolvată prin mijloacele specifice artei iar nu prin discurs, un anume aer de inefabil, dictat de strînsa familiaritate cu miracolul, precum și, bineînțeles, toată suma motivelor caracteristice dintre care partea de maximă rezistență și importanță aparține unui fond arhaic. De fapt, în această arie credem noi că trebuie căutate orice antecedente artistice transilvane, mai degrabă decît în spațiul cultural propriu-zis. Acesta din urmă, în istoria sa dinaintea realipirii, fusese, cum se știe, copleșit de fervoarea țelurilor luptei naționale care își recruta cu destul exclusivism mijloacele și argumentele din domeniul istoric, social sau lingvistic, neavînd, în sine, suficientă forță și autoritate pentru a stăvili repetatele exagerări ori posibilele alunecări în eroare, după cum nu putea oferi un climat favorabil dezvoltării în condiții de neatîmzare factorului pur cultural sau estetic. Neexprimat cu mijloacele culte caracteristice veacului, negat, atunci sau mai tîrziu, privit cu neascuns dispreț, atît din afară dar și din interior, simțul artistic transilvan pîlpîia în aria amintită cu o flacără cu atît mai pură cu cît se alimenta din arhaice izvoare instinctuale, urcînd chiar dincolo de pragul legendar al preistoriei, necorupte în esență de influențe străine și în primul rînd de cele ale civilizațiilor mai noi. Față de această experiență artistică, Lucian Blaga s-a comportat în dublă valoare : pe de o parte ca teoretician, familiarizat pînă la specializare cu cele mai noi, pentru timpul său, orientări în domeniile etnologiei și teoriei culturii, pe de alta, ca practician avizat, moștenind direct „harul“ iconarilor și al celorlalți meșteri populari.

E timpul să poposim aici în preajma unei disocieri a cărei necesitate e dictată de împrejurarea amintită mai sus, și anume

de strînsa familiaritate a lui Blaga cu simţul artistic nealterat al ţăranului din Transilvania. Şi anume, se cere trasă o linie despărţitoare între concepţia autorului despre relaţia mai sus amintită şi realitatea, amploarea şi adevărata semnificaţie a respectivei relaţii. O asemenea operaţie nu e dictată de necesitatea vreunei incriminări, ci de cerinţele exegezei. Ele ne dictează rememorarea foarte sumar schematizată a teoriei blagiene, după care, cum este cunoscut, spiritul uman se etajează în două nivele : cel al conştiinţei şi cel al inconştientului. Primul emite sau îşi creează o serie de instrumente chemate să execute procesul de cunoaştere asupra lumii date, concrete ; sînt categoriile conştiinţei. Cel de al doilea creează categoriile abisale, stilistice, între care arta şi magia, destinate a aproxima sau a revela orizontul misterului, esenţa ultimă a existenţei, după Blaga. Principal, teoreticianul nu a fost atras de manifestările artei populare decît din această perspectivă, supralicînd deci în ele posibilităţile revelatoare, respectiv aspectele mitologice şi mai ales magice. Definind magicul ca pe o substanţă a unei culturi, iar nu ca pe un mecanism de gîndire, întrucît chiar în acţiunea sa cognitivă se opreşte la jumătate de drum, fiind abia o semirevelare a misterului, mai precis o semirevelare convertită din nou în mister, Blaga stabileşte condiţiile şi semnificaţiile relaţiei dintre ideea magică şi poezie, în calitatea lor de categorii abisale : „S-ar părea [...] că produsele magiei conţin, într-un aliaj fericit şi nu înadins căutat, şi unele valori poetice, pe care le surprind numai în conştiinţele pregătite pentru aşa ceva, datorită unei sensibilităţi aparte. Şi s-ar părea, de asemenea, că efecte poetice din cele mai sigure şi mai irezistibile se obţin prin mijloace cari sînt de natură magică. Magicianul recurge involuntar la mij-

loace poetice, poetul recurge involuntar la mijloace magice" (*Despre gândirea magică*, p. 167). Raportul între poezia lui Blaga și manifestările artistice ale poporului, raport cu valoare caracteristică între descendent și ascendent, este însă cu mult mai întins decât relația întâmplătoare pe care teoreticianul o stabilea între gândirea magică și poezie. Cu alte cuvinte, spațiul pe care poezia lui Blaga, ca artă, s-a desprins din creația înaintașilor e mult mai întins și bogat în semnificații. El depășește chiar implicațiile specific magice din felul în care poetul interpretează tema misterului; este un raport de consubstanțialitate în plan estetic și de fructuoasă întâlnire, sau mai bine zis interpretare, în acela al tehnicilor artistice.

Și totuși, pus în fața cerinței de a ilustra prin exemple paralele relația stabilită mai sus, efortul analitic cunoaște piedici neașteptate. Există o reală dificultate în a certifica fără umbră de echivoc posibilele apropieri, dificultate care impune mai mult decât recomandabilă o anume prudență în depășirea pragului dintre probabilitate și evidență. Astfel, spre pildă, dacă melodicitatea folclorică este, oricum, cel mai grăitor dintre semnele descendenței de care vorbeam, nu e mai puțin adevărat că acest aspect nu apare întotdeauna saturat de semnificații în sprijinul punctului nostru de vedere. Și aceasta nu numai pentru relativ târzie pătrundere a sonorității folclorice în poezia lui Blaga, nici pentru discreția insinuării sale. Melodicitatea de tip folcloric a versului rămâne însă, mai întâi de toate și la modul general, ceea ce este, adică simplu înveliș sonor. Este foarte adevărat că el poate acoperi un filon de substanță, călăuză a veritabilei osmoze între creativitatea anonimă și cea a poetului nostru, dar aceasta nu în condițiile unei depline obligativități; sonoritatea respectivă poate la fel de bine, și

nu e greu a ilustra aceasta cu versuri din opera lui Blaga, să îmbrace și conținuturi din depozitul original al poetului și manifestări mai sărace în substanță din domeniul redus, e drept, dar din nefericire existent totuși al manierismului blagian. Acest aspect poate avea valoare ilustrativă în sensul solicitat de noi numai în condițiile unei corespondențe sau echivalări de funcții cu alte puncte de legătură dintre arta populară și poezia lui Blaga. Între acestea am putea aminti o anume vocație epică a celei din urmă, faptul că aproape în totalitate poeziile lui Blaga se încheie, își satisfac un anume rost constructiv tinzând spre un sfârșit anume, spre o rezolvare, fie ea pedala mai apăsată a unui ritm, fie linia de acoladă ce rotunjește tabloul, fie sentința finală a unei dezvoltări morale. Nu e mai puțin adevărat că se pot descoperi și alte motive de susținere a acestei apropieri, iluminări brusce, izbucniri din adânc ale unei comuniuni de profunzime, cum poate fi, de exemplu, poezia intitulată *În munți*, din *Lauda somnului*, a cărei tehnică picturală ne evocă între alte direcții de posibilă influență inspirația de magică, sublimă candoare a iconarilor pe sticlă :

*Lîngă schit miezul nopții găsește
făpturi adormite-n picioare. Duhul mușchiului umed
umblă prin văgăuni.
Din răsărit vin fluturi cît buhele
să-și caute în focuri cenușa.*

*La rădăcinile brazilor, lîngă blestemul cucutelor
ciobanul pune pămînt
peste mieii uciși de puterile codrului.
Peste multe trecînd
fetele stînilor — își freacă de lună umerii goi,
aventura lor se pătrunde suprafirească
de pulberea luminos stîrnită din disc ca un roi.
Cai galbeni și-adună sarea vieții din ierburi.*

*Mocnind subț copaci Dumnezeu se face mai mic
să aibă loc ciupercile roșii
să crească subț spatele lui.
În singele oilor noaptea pădurii e vis lung și greu.*

*Pe patru vînturi adînci
pătrunde somnul în fagi bătrîni.
Subț scut de stînci undeva
un bălaur cu ochii întorși spre steaua polară
visează lapte albastru furat din stîni.*

Dificultățile care apar în calea identificării cu precizie a punctelor de corespondență nu vor să spună însă că raportul dezvăluit de noi are temeieri minime. Nu o apreciere cantitativă a respectivului raport se poate deduce de aici, deci nu un răspuns la întrebarea *cît* de întins este acest raport, ci una calitativă, adică, în alți termeni, *cum* este el. De aici prudența absolut necesară în desemnarea oricărui exemplu, căci toate apropierile prea tranșante pot fi abuzive în limitarea și precizia lor. Înțelegem faptul descendenței poeziei lui Blaga din aria mai largă a spiritului artistic transilvan, ario dominată cu autoritate de creația anonimă și arhaică, drept o corespondență de tot largă sau mai precis, drept posibilitatea de a anula vidul de ascendență al acestei opere. Proclamăm deci existența unui mediu genetic ambiant orientat pe orizontală în diversitatea manifestărilor artei populare, dar mai ales pe verticală, în sens temporal și, prin forța împrejurărilor, prea puțin istoric, spre mari depărtări arhaice ; există deci, după opinia noastră, un torman la care cercetarea genetică a acestei poezii se poate referi cu sorti de izbîndă și, bineînțeles, în anumite condiții care să tempereze orice exces al zelului comparativist.

Cît privește raportul cu climatul cultural și în primul rînd poetic al Europei contemporane formării lui Blaga, se pune de asemeni problema depășirii unui impas care stăruie prin credit exagerat acordat unor corespondențe. E drept că pare a fi părăsită formula expresionismului poetic manifestat în opera lui Blaga, dar se menține încă deosebit de fermă ecuația care ne-o propune pe aceasta din urmă ca un rezultat al influenței masive și directe a expresionismului german. Lucrurile pot fi clarificate printr-o reasezare a datelor problemei. Și anume, e cît se poate de binevenită intenția metodologică de a-l prezenta pe poetul nostru în contextul mișcării de idei și lirice europene din prima jumătate a secolului, cu condiția de a nu transforma însă exegeza blagiană într-un studiu exclusiv sau cu precădere comparativist. Poezia lui Blaga, timbrul ei original și valoarea specifică nu pot fi explicate numai în acest spațiu comparativist și numai prin metoda comparativistă. Aria și sistemul de raportări se cer să fie mai largi și, respectiv, mai nuanțate. Ceea ce poate constitui prilej de rezistență împotriva punctului nostru de vedere, alimentînd în același timp hărnicia comparatiștilor mai mult sau mai puțin deghizați, este realitatea necontestabilă a unor echivalențe între poezia lui Lucian Blaga și aceea a unor poeți germani. Nu numai că poezia celui dintîi „sună” aparte, dar ea conține cîteva modalități care ne trimit la o adresă sigură : teme caracteristice, motive structurate ca entități trăind o existență aparte, adevărate personaje sui generis, rezultate ale unui straniu proces de abstractizare. Este o realitate pe care nu o putem neglija ; sîntem oare însă obligați să-i dăm o explicație încadrată strîmt în limitele raportului dintre expresionism și opera lui Blaga ? Nu se oferă

nicidecum prilejul unei soluții pe deplin mulțumitoare, în cazul nostru una care nu trebuie să facă abstracție de o altă realitate mult mai încărcată de semnificații și anume de prăpastia ce separă cei doi termeni, respectiv pe Blaga de expresionism, mai ales în domeniul substanței și orientării principale a lirismului ?

Aceasta cu atât mai mult cu cât unul din cei mai avizați cunoscători ai poeziei germane s-a pronunțat limpede în problema respectivă : „Printr-o perpetuă eroare, marele nostru poet este asociat expresioniștilor, cîntăreți ai orașului sau ai unor probleme sociale în general străine viziunii lui Blaga. De altfel, eroarea se evidențiază și prin faptul că printre acei «expresioniști» care îi sînt asociați se numără și... Stefan George !!! O bănuială în plus că noțiunea de expresionism e reluată mecanic și că anumite aspecte formale ale acestuia (existente cu adevărat în teatrul blagian) sînt considerate drept trăsături esențiale. Dacă o înrudire a poetului nostru cu liricii germani e posibilă, ea trebuie căutată în primul rînd la naturiștii de care am vorbit” (Petre Stoica, *Poezia germană modernă*, studiu introductiv la volumul cu același titlu, Editura pentru Literatură, „Biblioteca pentru toți”, 1967, p. XXIX).

Răspunsul definitiv pretinde însă și o amîinare necesară pentru formularea, măcar în termenii ei cei mai generali, a unei alte teme exegetice de nelipsit în critica blagiană și anume a relației dintre opera lirică și cea filozofică a aceluiași autor. S-a făcut, în urmă cu cîțiva ani, mult caz de prezența filozofiei proprii în poezia lui Blaga, deși afirmațiile au precumpănit substanțial asupra demonstrației prin ilustrare. Astăzi este un bun cîștigat al criticii constatarea faptului că prezența filozofiei proprii în opera poetică a lui Blaga nu este explicită ; aceasta din urmă nu cuprinde rezolvări filozofice,

discurs filozofic ; e adevărat că la nivelul ei pătrund destul de numeroase teme, noțiuni sau concepte filozofice, dar nu pentru a avea o existență speculativă, ci una specific poetică dobîndind valoare comparabilă foarte apropiat cu aceea a personajelor, motivelor, atitudinilor și dimensiunilor de bază ale poeziei sale. Este tocmai ceea ce însuși poetul însemnase într-un manuscris încă necomunicat în întregime : „Mi se spune că poezia mea ar fi mitică, metafizică. E adevărat că în poezia mea sînt frecvente și motive mitice, chiar teologice. Dar de aceste elemente uzez în chipul cel mai liber, ca mijloace de expresie poetică. Motivele nu sînt tratate «dogmatic». Le folosesc totdeauna creator : liber, le modific și le amplific după necesități. Născocesc motive mitice la fiecare pas, fiindcă fără o gîndire mitică nu ia ființă, din păcate sau din fericire, nici o poezie” (ap. G. Ivașcu, *Introducere la ediția Poezii*, Editura pentru Literatură, 1967, p. XXXIX). Evident că va trebui să ținem seamă de un punct de vedere autotritic exprimat cu atîta luciditate ; soluția metodologică pe care o putem desprinde de aici este cea formulată cu precizie de unul din cei mai stăruitori exegeți ai lui Blaga, în ultima vreme, G. Ivașcu : „Interdependența celor două planuri de manifestare a propriei sensibilități, poetică și mediativă, este organică, dar suprapunerea mecanică de planuri poate duce la concluzii eronate” (*loc. cit.*, p. XL).

La capătul acestei incursiuni de tot fugare în problema raportului dintre filozofia și poezia lui Blaga ținem la un singur bun cîștigat : identificarea în corpul poeziei a unor formațiuni aparte, atitudini fundamentale, teme majore, rezultat al viziunii ochiului filozoficește exersat spre esențe și pe care am putea susține cu destulă convingere că nu prac-

etica filozofică le-a introdus la nivelul versului, ci aceea poetică; cea dintâi poate, cel mult, le-a fasonat, accentuându-le individualitatea și încărcându-le de pondere semnificativă. În dinamica intimă a poeziei lui Blaga, în pulsația ei originară, se manifestă mișcarea de apropiere cu aerul cel mai firesc de marile teme ale lirismului de totdeauna: moartea, iubirea, natura, melancolia. Această deprindere (dar mai mult decât deprindere în sens de exercițiu: conviețuire necesară) cu esențele l-a orientat și în orizontul gândirii spre acele teme fundamentale dintre care nu puține reprezintă creații ale mitologiei autohtone. Unele din ele, prin prestigiul versului blagian, par să fi făcut pasul decisiv spre a intra în cerul marilor teme lirice sau, cel puțin, se poate spune că se suprapun destul de adecvat cu acestea: Absolutul, Marele Tot, Pan, ca suflet al naturii. Iată, în continuare, câteva spicuri din comentariul pe care G. Călinescu l-a dedicat unui motiv sau personaj chiar dacă vreți, atât de legat de universul original al poeziei lui Blaga. Interpretarea călinesciană apasă asupra câtorva linii de forță ce unesc spiritul creator al poetului, iscoditor de mari teme, cu domeniul celor mai pregnante atitudini și motive ale lirismului și mitologiei, dându-ne o idee în acest fel despre posibilitatea unui transfer de valori între cele două spații: „Mai mult decât o amintire mitologică, Pan este în bucolica d-lui Lucian Blaga expresia modernă a sentimentului panic, o mitificare a unei morbidități agreste...” (*Lucian Blaga, în Gândirea*, VIII, 1928, nr. 2). „Cu el (cu Pan — n.n.) își face loc în lirica noastră, peste vechea idilă, un simț dinamic al naturii, nu fără un element de miracol panteistic.” „Că Pan este orb nu e de mirare: dacă în ordinea teoretică el este rudă cu Marele Orb din *Zamolxe*, personificare mitologică a miracolului cosmic, divin pretutindeni

și neștiutor de sine, în ordinea poetică este o coborîre sub realitatea schematică pe care ne-o dă ochiul, la presimțirea internă a vieții" (*loc. cit.*).

Dar, dacă observăm bine, atît relația dintre poezia lui Blaga și expresionism, cît și raportul dintre aceeași poezie și filozofie, ne conduc spre același rezultat : constatarea existenței în versul blagian a acelor formațiuni specifice comparabile cu motivele sau temele de bază și dintre care unele chiar sînt motive și teme de bază, acele abstracțiuni personificate dacă vreți, dar o personificare substanțial diferită de actul comun al însuflețirii unor obiecte inerte. Comentariile critice adresate textelor din opera poetică a lui Lucian Blaga au identificat cu mai mult sau mai puțin profit aceste formațiuni și le-au pus în legătură cauzală fie cu influența expresionistă, fie cu aceea a filozofiei. După cîte ne aducem însă aminte nu s-a încercat pînă astăzi o separare conștientă în totalul acestor motive specifice, nici o explicație nuanțată pentru fiecare din variantele posibile. Și totuși, realitatea este aceasta : poezia lui Blaga cuprinde, ca pe un semn indubitabil al originalității ei, asemenea motive de bază, creații ale unui impuls propriu spre enormă abstractizare și pregnantă sensibilizare în același timp.

Ajunși în acest punct al exegezei este cazul să ne punem răspicat întrebarea : ce este, la urma urmei, Blaga ? Un neoromantic ? Un expresionist ? Pentru fiecare din aceste răspunsuri argumente există, numai că trecătoare. Caracteristicile fundamentale ale poeziei sale ni-l recomandă însă ca pe un clasic. Evident, nu un neoclasic academizant, ci un clasic de structură adîncă, stratificată treptat de la perioada începuturilor în care, pe lîngă efuziunea sentimentală de moștenire

postromantică, se stabiliseră deja, odată cu transparența clasică a versului blagian, cel puțin câteva mari teme caracteristice: omul, iubirea, moartea etc., trecînd prin etapa de maturitate în care procesul clasicizării se adîncește gradat spre ultima vîrstă. Probabilele întîlniri cu expresionismul? Pe terenul viziunii magice a naturii? Prin motivele-entități de care vorbeam? Desigur, în acord cu un climat de idei și gust poetic care nu-i era străin, numai că, în primul rînd, apropierea lui Blaga de expresionism este rezultatul unei coincidențe temporale; în al doilea rînd ea este limitată, sprijinindu-se obligatoriu și numai pe fondul de clasicitate al celor doi termeni ajunși în relație. Căci fie la expresioniști, fie la Blaga, perceperea naturii în dimensiunile și momentele vieții ei magice, miraculoase, precum și abstractizarea adîncă nu sînt altceva decît o reactualizare a unor atitudini din fondul clasicității primare.

Dacă ar fi să trecem în revistă componentele clasicismului blagian ni s-ar impune, neîndoioasă, constatarea că fiecare în parte se orientează pe dimensiunea de maximă adîncime a acestei opere, iar toate împreună acoperă, împînzesc întreaga ei substanță. La nivelul primului contact, senzorial am spune, cu poezia lui Blaga se constituie un fond de impresii imediate pe care orice pas orientat spre receptarea ei mai profundă, departe de a-l contrazice sau tulbura, îl consolidează structurîndu-l într-un complex de adevăruri esențiale despre această operă. Sînt trăsăturile caracteristice, calitățile ei de atmosferă și tonalitate generală; între ele, cea mai legată de momentul și chiar de procesul genetic al poeziei respective pare a fi preponderența, prestigiul imaginii. Evident, în modul în care Eugen Lovinescu vedea

lucrurile în comentariile sale asupra începuturilor poetice ale lui Blaga se surprindea fenomenul de care vorbeam în ceea ce are el mai caracteristic; interpretarea lovinesciană ne apare însă astăzi abuzivă, întrucît absolutizase fără nici un echivoc procedeul imagistic în termenii lui cei mai simpliști și care n-au putut să acopere, după cum cu ușurință se poate observa, ulterioara dezvoltare atât de complexă a imagismului în poezia lui Blaga. „Adevărata originalitate a d-lui Blaga, spunea Eugen Lovinescu, nu stă [...] în faptul de a ne fi dat o poezie a senzației (a cărei origine merge la Macedonski), ci de a fi fost un creator de imagini.“ „Semnificativ pentru opera d-lui Blaga nu este însă întrebuințarea imaginii ca un element util al poeziei, ci ca un scop în sine. Cele mai multe poeme ale lui nu sînt decît imagini cizelate și prețios încadrate“ (Lucian Blaga, în *Sburătorul literar*, I, 1922, nr. 22 din 12 II). E foarte adevărat că formula lui Lovinescu, simplă și ingenioasă, acoperă perfect rîsturile poetice din cartea de debut a lui Blaga: ea surprinde esența procesului creator din *Poemele luminii*, după cum ne-ar putea-o dovedi oricare din exemplele luate:

*Frumoaso,
 ți-s ochii așa de negri încît seara
 cînd stau culcat cu capu-n poala ta
 îmi pare,
 că ochii tăi, adîncii, sunt izvorul
 din care tainic curge noaptea peste văi
 și peste munți și peste șesuri,
 acoperînd pămîntul
 c-o mare de-ntuneric.
 Așa-s de negri ochii tăi
 lumina mea.*

(Izvorul nopții)

Sau :

*Tăcerea mi-este duhul —
și-ncremenit cum stau și pașnic
ca un ascet de piatră,
îmi pare
că sunt o stalactită într-o grotă uriașă,
în care cerul este bolta.
Lin,
lin,
lin — picuri de lumină
și stropi de pace — cad neconținut
din cer
și împietresc — în mine.*

(Stalactita)

Pentru orientarea de substanță consemnată de volumele ulterioare *Pașii profetului*, *În marea trecere*, *Lauda somnului*, *La cumpăna apelor* și *Nebănuitele trepte* aritmetica simplă a formulei lui Lovinescu rămâne insuficientă. Este adevărat că se păstrează sensul pictural, valoarea vizuală a acestei poezii, numai că procedeul imagistic, de altfel mult mai complex și rafinat decât în *Poemele luminii*, devine funcție de împrejurări tematice și roșuri lirice cu totul noi, nebănuite. Satisfacerea, împlinirea destinului imagistic al poeziei lui Blaga se realizează acum în strânsă determinare cu adânci mișcări sufletești, sondând domeniul de umbră al subconștientului, ori sub pavăza puternică a unor motive fundamentale ale lirismului. Astfel încît numai în mod cu totul general și sacrificînd cu bună știință intențiile simbolice ale poeziei se poate vorbi în acest stadiu de o imagistică :

*Intrat-a noaptea în burg, fără de vamă
Și-l dat să ningă iar sub ore sure.*

*Trăiesc pe streșinile catedralei
medievale duhuri de pădure.*

*Bătaia ceasului stârnește liliacul
din somnul lung, în care s-așezase.
Cenușa îngerilor arși în ceruri
ne cade fulguind, pe umeri și pe case.*

(Anno Domini)

Sau :

*Ajuns-am prin pulberi și miriști
unde răzbat fără sfat numai unit.
Drumeaguri ades ocolit-am prin liniști
după mersul albastru al lunii.*

*Lângă fântinile darului harului
pîlpîie boalele, țipă lăstunii.
Plin este satul de-aromele zeului
ca un cuib de mirosul sălbăticiunii.*

*Legi răsturnînd și vădite tipare
minunea fișnește ca macu-n secară.
Cocoși dunăreni își vestesc de pe garduri
dumineca lungă și fără de seară.*

(Satul minunilor)

În etapa finală a poeziei lui Blaga, cea cuprinsă în ciclurile de la *Mirabila sămîntă* încoace, imagistica își clarifică din nou rosturile. Versul e construit acum după o concepție clasică vădit academizantă care, pe de o parte, contrastează cu trecuta orientare spre clasicismul arhaic, primitiv, iar pe de alta restabilește funcțiile fiecărui component. Imaginea cedează deci din rolul său creator pentru a și-l asuma cu mai multă conștiință pe acela ilustrator sau chiar de ornament :

*Amurg fecund, din altă vîrstă,
amurg fecund de Prier e,
precum a fost și altă dată,
cînd Leda albă se-nvoise
să-ndure-n albul de narcise
povara unei lebede.*

*Pe-o nicovală pitpalacul
își bate cîntecul fierbinte.
Sub straiuri moi, subt verde linte
zămislește viață lacul.
Coboară-n fericiri de stuh
puteri de ăripi, din văzduh.*

(Prier)

Oricare ar fi fost însă rolul și semnificația imagismului în poezia lui Blaga, el se încadrează și trebuie înțeles în complexul larg ce asociază sentința horatiană *ut pictura poesis* cu practica de totdeauna a versului de factură clasică pentru care pe primul plan al importanței rămînea caracterul vizual. Stabilind o relație strînsă între acest punct din programul nescris al poeticeii lui Blaga și cunoscuta condiție materială a poeziei definită de Maiorescu nu facem altceva decît să restituim unei opere ambianța teoretică și normativă cea mai apropiată pe dimensiunea literaturii naționale, căci rămîne în afara oricărui dublu faptul că dacă această poezie se leagă în vreun fel de destinul clasicității, apoi de destinul clasicității românești depindea ea în primul rînd.

În apropiată relație de această permanență a poeziei lui Blaga este o altă trăsătură caracteristică a ei și anume claritatea, transparența ansamblului vers-gîndire. Fără îndoială că nu putem introduce, cu toată siguranța, un gol, o pronunțată distanță între această poezie și experiențele versului ermetic

românesc. Și totuși, acestea din urmă se desfășoară pe o linie directoare autonomă față de care lirica blagiană manifestă mai mult coincidențe decît reale suprapuneri sau apropieri. Ermetismul lui Blaga, atît cît există, nu este un rezultat al consumării unor experimente strict estetice ci un dat, am putea spune întîmplător dacă termenul n-ar avea o anume nuanță, în pragul peiorativului, un dat al căutărilor poetului în teritorii extraestetice. Sondările înconștientului deci sînt patronate la Blaga de ținte în primul rînd gnoseologice — evident, după programul original al gnoseologiei sale „luciferice“, asociate cu intenția de a solicita depozitele de lirism ale unor, am spune, protomotive despre care nu putem afirma cu deplină siguranță că sînt mai mult poetice decît magice. Astfel încît ermetismul acestui poet se încadrează mai motivat în ceea ce am putea numi preistoria ermetismului românesc, unde se învecinează cu practicile ermetice ale folclorului de care nu o dată a fost asociat în diferite exegeze. Dar dincolo de aceste posibile raportări la ermetism precum și, de altfel, chiar și în cazul lor, poezia lui Blaga a respectat întotdeauna o anume ținută de elevație și limpezime, impusă prin intermediul unei riguroase autocenzurări a versului și care nu poate fi separată de spiritul clasicității. Este o noblețe de factură și expresie care însuflă din adînc atitudinea de o rară demnitate, niciodată coruptă în monedă mărunță de simțire, gîndire sau exprimare a acestei poezii, materializînd parcă în concertul general al liricii române o ținută de mare distincție și demnitate.

Făcînd un pas din domeniul caracteristicilor de atmosferă și expresie ale acestei opere spre acela al problematicei conținute, vom constata nu numai faptul că ne menținem într-un

orizont clasic dar și apropierea noastră tot mai pronunțată de nucleul, de punctul focal al acestui orizont. Problematika lui Blaga este clasică în primul rînd prin factură și orientarea generală prin încadrarea într-un mediu ambiant specific. Mai înainte de a le individualiza putem constata că temele și rezolvările lor sînt conținute, cufundate într-un mediu ambiant omogen și deplin caracteristic. Este vorba de formația profund umanistă a lui Blaga care se înscrie în istoria umanismului românesc drept una din sintezele cele mai de seamă, străjuitoare de mari epoci ale culturii, bogată în emanații de sensuri. Pe această coordonată Blaga se alătură șirului impresionant de titani ai culturii noastre care, izvorînd din fondul de aur al gândirii și culturii populare, începe cu Dimitrie Cantemir pentru a se continua cu Heliade, Odobescu, Hasdeu, Eminescu. Fiecare din ei, și alături de ei poetul luminii, au lărgit considerabil spațiul de relații externe ale culturii noastre, aprofundînd în același timp valorificarea propriilor resurse și adăugînd în acest fel încă o treaptă la edificiul conștiinței sale universaliste. Cu Blaga se reface, pe alt plan al spiralei istorice, în alți termeni și în condiții noi de maturizare și afirmare a spiritualității românești, procesul căruia Eminescu i-a fost cel mai de marcă inițiator: confruntarea culturii noastre cu o arie culturală foarte vastă și păstrînd în același timp avantajul relativei noutăți. Orizontul cultural germanic n-a fost, cum bine se știe, legat permanent de destinele noastre. Apropierile s-au făcut cu intermitență și pe spații limitate, avînd însă, în cele mai fericite ocazii, între care epoca „Junimii“ rămîne exemplul cel mai ilustrativ, valoarea și eficiența unor adevărate șocuri, prinenitoare ale atmosferei stătute, deosebit de fertile pe planul creației. Pe lângă aceasta,

Intimitatea cu literatura și gândirea Europei germanice, scandinave și anglo-saxone era și o bună școală universalistă a culturii noastre ; pe această poartă ni se oferea în răstimpuri un acces inedit, altul decât obișnuita cale a romanității mediteraniene, spre geografia spirituală a lumii în totalitatea ei; pe aici trecea drumul nostru cel ocolit spre Indii...

Pentru a preîntîmpina o anume concluzie facilitată de prestigiul, poate nemeritat pe de-a-ntregul, asocierii obligatorii a culturii nordice cu destinele romantismului în general, e cazul să facem specificarea după care, în ce-l privește pe Blaga, aluviunile romantice pe care de la sine le-a adus familiaritatea cu această cultură se mențin la nivelul gesturilor și semnelor exterioare. Mai mult chiar, atît ambianța culturală germanică, nordeuropeană cît și înrudirile sale mai strînse, punctele de contact mai apropiat cu universalitatea i-au folosit poetului nostru pentru îmbogățirea și nuanțarea conceptului original de clasicism precum și pentru materializarea lui practică în poezie. În valorile sale umaniste deci, clasicismul lui Blaga ne apare îmbogățit cu sugestii valoroase din cultura germanică și, în bună măsură, cea orientală căreia prima i-a servit drept intermediar. În același timp, prin același contact fertil, el este serios îmbogățit în profunzime pe scară istorică, anexîndu-și domeniile cetoase ale preclasicității sau ale clasicismului arhaic, primitiv.

Nu ne putem propune analiza monografică a fiecărei teme de mai ascuțit relief din problematica lui Blaga. De altfel numeroase din contribuțiile critice închinat pînă acum poetului ne pot suplini mai mult decât fericit în această privință. Enumerîndu-le pe cele mai importante : iubirea, moartea, femeia, natura, seria de antinomii caracteristice, absolutul etc.

vom reaminti suprapunerea lor foarte fidelă cu marile teme ale condiției eterne a lirismului. Subliniem, prin aceasta, încă o dată, sensul clasic pe care îl are gândirea poetică a lui Lucian Blaga. Amînînd cu ceva o constatare generală asupra modului lor de existență, de manifestare, ne vom opri în preajma a două perspective tematice, după opinia noastră, prezentînd aderențe mai sensibile cu direcția principală a însemnărilor de față. Este vorba de idilismul lui Blaga și de poziția sa personală față de problema etnicului. Tema dintîi nu trebuie confundată cu vreuna din temele magice de proveniență folclorică, deși se află în imediata lor vecinătate; ea este mai dificil de definit și individualizat, întrucît are valoarea, uneori, a unei adevărate morale practice de uz curent, țintind spre sănătatea și armonia unei conviețuiri directe cu natura. Că idilismul și rusticismul lui Blaga descind din cel eminescian, nu poate fi îndoială; autorul *Laudei somnului* a mai atenuat însă din copleșitorul zbucium pasional care la Eminescu făcea cumpănă cu sfîșietorul sentiment tragic.

Efuziunea sentimentală se absoarbe treptat în poezia lui Blaga, iar tragismul depășind limita condiției umane caută rosturi ontologice. Sensul sublimării spre meditativ și impersonal este același care mai apucase să vegheze asupra ultimei ore, abstract stelare, a lirismului eminescian. În plus, ca o materializare, poate, a cîștigului de echilibru realizat de Blaga pe acest teren, apare sentimentul (și mai mult decît atît), practica și propovăduirea unei *etici* curente, agreste, personificate în neuitata figură a lui Pan. Idilismul lui Blaga este unul rustic, agrest, afin în spațiul viziunilor epice și al lirismului specific cu creațiile timpurii ale mitologiei eline, cu sentimentul naturist al copilăriei Heladei, cea evocată de

Eminescu în *Memento mori*, cu direcția frustă a poeziei antice, coboritoare de la Hesiod la Vergiliu. El este totuși surprinzător de nou, deci modern, întrucît se sprijină pe largi temeuri filozofice, adevărați piloni teoretici, ridicați în vederea acestui scop de însuși autorul lor precum și pe rezervele de sensibilitate proaspătă, nealterată, ale poetului care își poate permite o confruntare cu lumea în termenii începutului, o nouă experiență biologică și umană în toată întinderea traiectoriei. Că rusticismul blagian a fost distanțat și s-a distanțat pe sine însuși cu acută conștiință față de orice altă manifestare a idilei românești decît aceea din versurile lui Eminescu, înțelegînd prin aceasta proclamarea calității sale majore în contrast cu meschina optică sămănătoristă este astăzi, demult, un loc comun al criticii noastre. Rămîne să mai accentuăm odată cu cei mai autorizați exegeți ai poetului, faptul că această temă se definește la Blaga prin conexiunea dialectică a unui dublu aspect : prin rădăcinile sale istorice și prin aspectul sensibil al unor rezolvări (Pan, sentimentul naturii), ea se ancorează în oceanul generos al spiritului universal, clasicist și de ideal elevat umanist ; prin antenele de o deosebită sensibilitate orientate spre bogatul nostru fond tradițional, pe care îl solicită în aspectele sale fundamentale ori îl completează, umplînd inerentele goluri, tema respectivă se saturează de valorile cele mai pregnante ale specificului nostru național. Românismul, la Blaga, este un concept încărcat de conținuturi magice, poetice și ale unei morale curente, dar foarte puțin sau chiar deloc teologice ; la nivelul operei lirice el are valoarea unei teme fecunde în descărcări emotive.

De pe acest plan mai redus al idilei care pendulează între panismul agrest și palpitul sentimentului național, proble-

matica de bază a operei poetice a lui Lucian Blaga se ridică pe unul de esențe mai generale. Și anume, oricât de numeroase și răspândite ar fi utilizările sau chiar prezențele persoanei I în versul lui Blaga, nu este prea greu de constatat că ele acoperă o falsă subiectivitate, o subiectivitate trădată din ce în ce mai adânc, tocmai pe măsura înaintării în teritoriile eului. De altfel, nu este numai o simplă impresie de lectură aceea după care versul său spune povestea proprie și a unei guri străine totdeodată, desfășurându-se, pe alocuri, în ritmurile halucinante ale unei stranii incantații semiconștiente. Caracterul impersonal al liricii lui Blaga, ori procesul treptatei sale impersonalizări au apărut destul de clare unor comentatori. Călinescu a redat cu multă forță de plasticizare impresia generală a acestei poezii care tinde să-și uite caracterele personale, „să-și uite numele“, aspirând la un loc oarecare în ordinea existențelor umile : „Poezia d-lui Blaga este fără conștiință, fără cer, și fără mișcare. Ea se înfăptuiește la rădăcinile ierburilor și macilor, în stare de somnolență impersonală, cu urechea spre inima pământului și cu o fixitate acută a ochiului și auzului în actul de delimitare a regnurilor, amestecate într-o mimeză prudentă“ (*Lucian Blaga*, în *Gîndirea*, anul VIII, 1928, nr. 2).

Ion Barbu duce mai departe această impresie, încadrînd-o într-o ordine poetică, direct coborîtoare din inspirația profetică. Autorului *Jocului secund*, impersonalizarea poeziei lui Blaga i se comunică în tonurile unei solemnități aparte : „Solemnitatea *Laudei somnului* vine din altă parte. O altă memorie se obliterează aici : memoria colectivă a rapsozilor și profetilor proclamînd istorii împlinite sau numai necesare. Durata specială a poeziei lui Blaga e durata Fabulei, vis al

umanității" (*Legenda și somnul în poezia lui Blaga*, în *Ultima oră* din 24 II, 1929). Am adus mărturia acestor comentatori avizați pentru a susține cu autorități indiscutabile o constatare ce se impune tot mai pregnant la contactul direct cu versul blagian : el își pierde, treptat, și fervoarea imagistică și bogăția paletelor, încadrându-se în fenomenul atât de specific prin care creația marilor lirici își sporește pînă la triumful deplin virtuțile obiectivante. De altfel, chiar luînd în considerare *Poemele luminii*, nu se poate pune temei prea mult pe efuziunea sentimentală a versului blagian sau, în orice caz, dicțiunea sa cu totul specifică trebuie reconsiderată. În alegerea de debut se impune, e drept, dicțiunea aforistico-imagistică. De fapt, însă, gîndirea e discursivă, aproape silogistică. În următoarele trei volume, odată cu criza de echilibru, cu întunecarea și dramatizarea versului, tonul rostirii se apropie tot mai mult de exclamațiile înăbușite ale spaimii, pentru a se liniști vădit în etapa de final a acestei opere. Calitatea, timbrul dicțiunii, care susțin unele din cele mai puternice temeuri ale originalității lui Blaga, se leagă direct, sînt dictate de sensul central, ultim, al artei sale poetice. Verbul său e molcom, șoptit ; în aspectele sale picturale culoarea e întinsă fin în tehnica acuarelei. Este, am putea spune, nu glasul propriu al poetului, ci șoapta misterului general care ne înconjoară, a misterului metafizic, neliniștitoarea prezență a „celor de dincolo“ și a absolutului, dar și a misterului germinației și vieții, a miracolului devenirii. Înțelese astfel lucrurile, ne dăm seama că din aspect exterior, formal, această calitate a versului său devine una de conținut. Poezia lui Blaga e molcom șoptitoare pentru că ne comunică emoția melancolică a confruntării noastre cu inefa-

bilul. Tonul general este elegiac. Iată deci alte și alte linii de forță care ne duc spre procesul obiectivării, spre programul estetic al clasicismului.

De fapt, esteticeste vorbind, nici nu se poate pune problema stabilirii precise a raportului dintre subiectivul strict și obiectivul strict ; sau, mai precis spus, oricare ar fi acest raport, esteticeste el nu poate avea decât valoare precumpănitor obiectivă. Astfel că, în rînd cu toți marii lirici, plîngîndu-și propria poveste, Blaga o plînge pe aceea a Omului. În poezia sa acest procedeu de a pune problema se cere însă extins asupra întregului univers ideatic, iar acest univers acoperă mai mult decât spațiul limitat al condiției umane. Căci nu numai aventura omului e cuprinsă în cartea poeticeii lui Blaga. Ci aventura lui în raport cu Absolutul, cu Marele Orb, cum l-a denumit autorul. Dramă desfășurată pe scena cosmică, angrenînd un singur cuplu de protagoniști, aceasta e poezia lui Blaga ; ori lamento al statuarului său erou liric care-și „trăiește“ experiențele sentimentale, lirice și meditative, pe dimensiunile absolutului.

Deschisă prin acest cifru, taina liricii lui Blaga pare a-și trăda mai deplin semnificațiile adevărate. Într-adevăr, frapează în comentariile critice apărute la vremea lor, după fiecare volum al lui Blaga, de la *Pașii profetului* la *Nebănuțele trepte*, fie că erau semmate de Ion Barbu sau Pompiliu Constantinescu, fie de Tudor Vianu sau Ion Breazu, contrastul între fidela, chiar exacta descriere și apreciere a fiecărui moment în parte și imposibilitatea de a le încadra pe toate unui sens comun, unitar și supus unei singure rațiuni. Astăzi însă prin considerarea complexului de semnificații și idei în care se încadrează întreaga prestație literară și filo-

zofică a lui Blaga, nu e tocmai greu să trasăm liniile generale ale acestui sens unitar. Astfel, se poate observa de la prima vedere cum volumele respective, adică *Pașii profetului*, *În marea trecere*, aduc o treptată înnegurare a universului poetic, pînă la accentele adînc tragice din *Lauda somnului*, pentru ca o dată cu cel de al cincilea volum de versuri al poetului, *La cumpăna apelor*, drama internă să anunțe primele semne ale clarificării. Punctul de maximă profunzime și tensiune al coborîrii în haos a fost atins atunci cînd, după expresia lui Pompiliu Constantinescu, „Universul pe care și l-a creat (Blaga — n.n.), într-un moment de salvatoare intuiție, se destramă într-o tristețe a materiei și a spiritului, ajungînd la o metafizică a morții“ (*Vremea*, din 24 IX 1933). Halucinațiile temei tanatologice bîntuie îndeosebi versurile din *În marea trecere* și *Lauda somnului*. Motivul central al celui de al doilea volum amintit sugerează efortul de a pătrunde în imperiul străjuit de îngerul morții pe cît posibil păstrînd ceva din luminile cunoașterii. Somnul e, desigur, așa cum l-a definit Ion Barbu în comentariile sale privitoare la acest volum: „Somnul, cu gravifica lui variabilă, cu deplasări răsturnătoare conciliate în unitatea păduroasă și contradictorie a creației, e o formă de existență mult mai completă ca existența diurnă“ (*loc. cit.*). El este, în același timp, o repetată experimentare a morții, o aventură dantescă pe care eul și-o impune pentru a măsura adîncimile tărîmului „de dincolo“ :

*Noapte întreagă. Dănuiesc stele în iarbă.
Se retrag în pădure și-n peșteri potecile,
gornicul nu mai vorbește.
Buhe sure se-așează ca urne pe brazi.
În întunericul fără de martori*

se liniştesc păsări, sînge, țară
și aventuri în cari veșnic recazi.
Dănuie un suflet în adieri,
fără azi,
fără ieri.
Cu zvonuri surde prin arbori
se ridică veacuri fierbînți.
În somn sîngele meu ca un val
se trage din mine
înapoi în părinți.

(Somn)

Spuneam că odată cu volumul *La cumpănă* apelor apar
 semne de limpezire. Nu este, de altfel, această conștiința
 dominantă a volumului respectiv, conștiință exteriorizată atît
 de pregnant în simbolul care-i servește drept titlu ? Următoa-
 rele culegeri ne semnalează, încă din titluri, cu steaguri de
 optimism și încredere, pentru ca, începînd cu ciclul *Mirabila*
sămîntă, limpezimea cerului să fie tot mai deplină. Se explică
 în acest fel rostul difuzării atît de intense a tematicii tanato-
 logice ori a somnului, din culegerile de mijloc, precum și acela
 al preponderenței motivului germinației universale spre fina-
 lul acestei poezii. Se explică mai clar însă coexistența acestor
 mari sfere tematice, secreta lor corespondență, întrucît poezia
 lui Blaga nu trece pur și simplu de la o temă la alta, ci își
 desfășoară destinul zbuciumat potrivit unui anume sens dictat
 de o dramă adîncă a unui suflet ce experimentează, pentru
 întreaga omenire, înțelesurile și durerile morții pentru a cele-
 bra victoria deplină a vieții pe deasupra trecerii individului
 prin eternitatea speței. De altfel, tocmai condițiile de majoră
 semnificație în care se rezolvă acest conflict intern fac ca în
 ciuda prezenței repetate a motivului morții, poezia lui Blaga
 să nu se lege prin aceasta striot de destinele romantismului.

Pecetea clasicității ni se dezvăluie și de această dată, cu deosebirea că, prin punerea în joc a însuși destinului uman, putem spune că tocmai aici și nu în altă parte are această pecete pregnanța maximă.

La finele acestei evoluții prin aspectele de bază ale operei poetice al lui Lucian Blaga, putem formula încheierea după care valoarea ei se măsoară în termenii și pe suprafața clasicității. Amploarea și semnificația clasicismului blagian dictează direct prețul liricii sale. În timp, clasicismul lui Blaga mărturisește izvoare ascunse depărtat, în umbra epocilor arhaice, din copilăria umanității, dar mai ales din fondul tradițional, autohton de unde pornesc fecund spre epocile de clasică strălucire ale spiritului uman. În spațiu, el acoperă regiuni vaste, primind ecouri pînă și din depărtate spații transeuropene. Cît privește fondul problematic, bogăția lui stă în esențe și semnificații : refuzînd cheltuirea excesivă în diversitate, acest fond se structurează pe o dominantă de bază, confruntarea Omului cu Absolutul, sondînd adîncimile ei de tragism și proclamînd în final biruința vieții în devenire. Clasicitatea lui Blaga e mai întinsă și mai bogată în semnificații decît cea a lui Pillat, de exemplu. Din acest punct de vedere, figura poetului nostru poate fi comparată pe plan extern cu cea a lui Goethe, iar în orizont românesc cu cea a lui Eminescu. Poetul luminilor a pornit de la umila moștenire a strămoșilor săi țărani-cărturari și s-a ridicat, ridicîndu-se totodată și mesajul lor, pînă la altitudinea spiritului universal. Prin aceasta, opera poetică a lui Blaga se situează de la sine în patrimoniul fondului de aur național ; ea poartă bogate lumini și valori reprezentative.

MIRCEA TOMUȘ

TABEL CRONOLOGIC

- 1851** S-a născut Izidor Blaga, preot ortodox în Lăncrăm (județul Alba), fiu el însuși al unui alt preot, Simion Blaga (1821—1870).
- 1895 9 mai.** Se naște Lucian Blaga în comuna Lăncrăm, din fostul județ Alba, regiunea Hunedoara, al nouălea copil „și cel din urmă” (*Hronicul și cîntecul vîrstelor*, Editura Tineretului, 1965, p. 6), al preotului Izidor Blaga și al Anei Moga. Tatăl — fost elev al gimnaziului săsesc din Sebeș și apoi al liceului Bruckenthal din Sibiu, format într-o „anume tradiție de cultură germană” — își însușește „toate substanțele cărții germane” (*op. cit.*, p. 11), deschis civilizației și înnoirilor tehnice, liber-cugetător, deși preot, își îndeplinește îndatoririle eclesiastice „fără elanul unei adevărate convingeri”. Mama, născută Ana Moga, aparținea prin ascendență unei familii care „a dat neamului mulți preoți și un episcop” (*op. cit.*, p. 44).
- 1902 1 septembrie.** Lucian Blaga este înscris în clasa I-a primară la școala germană din Sebeș.
- 1906** Absolvă clasele primare și e înscris la liceul Șaguna din Brașov.

- 1908** Moare Izidor Blaga, tatăl poetului. Evenimentul aduce familia în pragul unor neașteptate privațiuni materiale ; din cauza aceasta Lucian Blaga e retras din școală și înscris în clasa a III-a, ca elev particular.
- 1909** Mama poetului lichidează gospodăria din Lăncrăm și se stabilește împreună cu familia în Sebeș.
Elevul Lucian Blaga face lecturi intense din înzii Swami Viwekananda și Swami Abhedananda, în lucrări de interpretare a filozofiei Vedanta. De asemenea, lecturi din Vasilie Conta, Darwin, Schopenhauer, Höffding, H. Bergson. Tot în anii liceului e ales, în clasa IV-a, președinte al societății literare a liceului Șaguna.
- 1910** Apar primele poezii ale lui Lucian Blaga, în *Tribuna* de la Arad, în nr. din 26 martie 1910, poezia *Pe țarm*, iar în nr. din 8 mai, poezia *Noapte*.
- 1911** Lucian Blaga întreprinde o călătorie de studii în Italia cu elevii liceului Șaguna. Îl impresionează puternic Agia Sofia din Constantinopole : „Sacru arhetip pentru toată lumea răsăritului“ (*op. cit.*, p. 112).
- 1914** Debutează în filozofie cu însemnări, *Despre intuiția în filozofia lui Bergson*, pe care le publică sub pseudonimul Ion Albu în ziarul *Românul* din Arad (anul IV, nr. 54 din 12/25 mai 1914, p. 1), lucrare care încerca să dureze „o punte între intuiția intelectuală“ la Schelling, metoda „fenomenelor originare“ la Goethe și unele variante ale intuiției bergsoniene (*op. cit.*, p. 144). Iunie. Lucian Blaga își ia bacalaureatul.
Începe războiul mondial.

După bacalaureat, pentru a se sustrage serviciului militar, Lucian Blaga se înscrie la Facultatea de teologie din Sibiu.

1916 august. România intră în război; armatele române înaintează spre centrul Transilvaniei. Moare pe front fratele mai mare al poetului, profesorul Liviu Blaga.

1917 Lucian Blaga absolvă teologia, cu sentimentul detașării de un studiu pentru care n-a manifestat decât interese extrateologale, „degajate de orice criterii dogmatice” (*op. cit.*, p. 168). Se înscrie la Facultatea de filozofie din Viena. În plin război, abstras preocupărilor contemporanilor, se simte „cetățean al unei patrii spirituale mai presus de hotare și timp” (*op. cit.*, p. 169).

Studiază filozofia indică după volume Daussen. E interesat, de asemenea, de studii de biologie teoretică. Se inițiază și în curentele artistice ale timpului, manifestînd interes deosebit pentru expresionism.

25 octombrie. Izbucnește Revoluția din Octombrie; mișcările revoluționare au ecou și la Viena, „în caderă precipitată a vremuirii sociale din răsărit” (*op. cit.*, p. 216).

1918 Dezagregarea bicefalei monarhii austro-ungare ia forme acute.

1 decembrie. Într-un entuziasm general are loc istorica Adunare Națională de la Alba-Iulia, prin care se proclamă alipirea Transilvaniei la România. Lucian Blaga participă cu sentimentul unei adeziuni totale, cunoscînd „entuziasmul național, sincer, spontan, irezistibil, organic, masiv al maselor” (*op. cit.*, p. 232).

1919 *ianuarie*. Sînt publicate de către Sextil Pușcariu *Poemele luminii*, care încep să apară succesiv în *Glasul Bucovinei* pînă în luna mai a aceluiași an și *Lamura* din octombrie 1919.

Sextil Pușcariu face o prezentare a manuscrisului *Poemelor luminii* în articolul : *Un poet : Lucian Blaga* (*Glasul Bucovinei* nr. 49, 3/16 ianuarie, p. 1).

La Sibiu apar în volum, la Biroul de imprimare „*Cosînziana*“, *Poemele luminii*, debutul editorial al poetului.

1 mai. Nicolae Iorga salută într-un elogios articol de fond al ziarului *Neamul românesc* apariția volumului. Tot la Sibiu, în aceeași editură a Biroului de imprimare, Lucian Blaga își publică întîiul volum de aforisme, și cugetări *Pietre pentru templul meu*.

Face cunoștința lui Nicolae Iorga.

Incheie un contract cu editura „*Cartea românească*“, în curs de înființare, pentru reeditarea celor două cărți.

1920 Lucian Blaga își ia doctoratul la Facultatea de filozofie din Viena, cu lucrarea *Kultur und Erkenntnis* (*Cultură și cunoștință*, apărută în românește în 1922). Se căsătorește cu Cornelia, născută Brediceanu, fiica cunoscutului om politic din Banat, Coriolan Brediceanu. Se stabilește la Cluj.

1921 Se înființează la Cluj revista *Gîndirea*, în care Lucian Blaga își publică, pînă în 1941, majoritatea poeziilor și principalele studii filozofice. Obține premiul „*Adamachi*“ al Academiei Române, raportul de premiere fiind susținut de I. Al. Brătescu-Voinești.

Apare la Cluj, la Institutul de arte grafice „Ardealul“, volumul de poezii *Pașii profetului*.
I se acordă premiul Universității din Cluj, pentru piesa *Zamolxe*, raportor Sextil Pușcariu.

1922 Se publică în Editura Institutului de arte grafice „Ardealul“ din Cluj piesa *Zamolxe*.
Apare în aceeași editură volumul *Cultură și cunoștință*, studiu de filozofia culturii.

1923 Apare drama *Tulburarea apelor* în editura „Ardealul“. În editura „Cultura națională“ apare, la București, volumul : M. Eminescu : *Poezii filozofice, sociale și satirice*, prefătat de Lucian Blaga.

1924—1925 Poetul se stabilește la Lugoj. Colaborează la principalele reviste românești și la *Prager Presse*. La un examen de docență la Universitatea din Cluj este respins din cauza adversității opace a lui Bogdan-Duică.

Apar volumele : *În marea trecere* (editura „Radio“, Cluj), *Filozofia stilului* (editura „Cultura națională“, București).

Tot în editura „Cultura națională“, București, se publică volumul *Cîntarea României* de Alecu Russo, cu o introducere de Lucian Blaga.

La Teatrul maghiar din Cluj se prezintă, în traducerea lui Bárd Oszkár, piesa *Zamolxe*, în ziua de 28 februarie 1924.

1925 În editura „Cartea vremii“, București, apare volumul *Fenomenul originar*.

La Arad se publică, în editura „Librăriei diece-zane“, *Fetele unui veac*, eseuri filozofice.

În editura „Ardealul“ din Cluj apare piesa

Daria. În editura „Cartea vremii”, București, se publică piesa *Fapta*.

1926—1939 Lucian Blaga se află în serviciul Ministerului de Externe, trimis în străinătate ca atașat, secretar și consilier de presă.

1926—1927 E atașat de presă la legatia din Varșovia. Publică, în editura „Librăriei diecezane” din Arad, volumul *Ferestre colorate* — însemnări și fragmente.

Moare Rainer Maria Rilke.

1927 Apare în Editura Institutului de arte grafice „Dacia Traiană” din Sibiu drama *Meșterul Manole*.

1927—1928 Iarna, poetul se află la Praga.

1928—1932 E atașat de presă la Berna. Colaborează la *Der Bund* cu articole de informație asupra vieții culturale din România.

George Călinescu publică în *Gîndirea* studiul *Lucian Blaga* (în nr. 2, din februarie 1928).

1929 În editura „Cartea românească” București apare volumul de versuri *Lauda somnului*.

Ion Barbu comentează elogios volumul recent apărut în articolul *Legenda și somnul în poezia lui Blaga (Ultima oră, din 24 II 1929)*.

5 aprilie. La Teatrul Național din București are loc premiera piesei *Meșterul Manole*.

19 noiembrie. Are loc spectacolul *Meșterul Manole* la Teatrul Municipal din Berna. Piesa e tradusă de Hugo Marti.

1930 Se naște fiica poetului, Dorly.

Apare volumul *Daimonton* în editura revistei

„Societatea de mîine“ din Cluj.

Autorul publică piesa *Cruciada copiilor*.

16 aprilie. Are loc premiera piesei *Cruciada copiilor* la Teatrul Național din Cluj.

1931 Apare volumul de eseuri filozofice *Eonul dogmatic*, în editura „Cartea românească“, București, cu o dedicație adresată lui Caius Brediceanu, fratele soției.

1932—1937 Lucian Blaga e secretar de presă și apoi consilier la legatia română de la Viena.

1933 Apare în editura „Dacia Traiană“ din Sibiu volumul de eseuri filozofice *Cunoașterea luciferică*. În aceeași editură apare volumul de versuri *La cumpăna apelor*.

1934 Apare piesa *Avram Iancu* la Institutul de arte grafice „Dacia Traiană“ din Sibiu.

La „Cartea românească“, București, se publică volumul *Cenzura transcendentă*.

Tudor Vianu publică în revista *Gîndirea* studiul: *Lucian Blaga, poetul* (în nr. 8, din decembrie).

28 martie. La Lwow are loc premiera polonă a piesei *Meșterul Manole*, în traducerea semnată de Dusza Czara și Eugeniu Stek.

1935 Lucian Blaga e ales membru al asociației „Astra“, asociație pe care o „părăsește demonstrativ în 1942, pentru motivul că fără libertatea ideilor nu se poate concepe nici un fel de muncă scriitoricească“ (Ov. S. Crohmălniceanu, *Lucian Blaga*, București, 1963, p. 21).

1 februarie. Are loc premiera piesei *Avram Iancu* la Teatrul Național din Cluj.

15 septembrie. Piesa *Avram Iancu* se reprezintă la Teatrul Național din București.

Lucian Blaga obține „Marele premiu Hamangiu” al Academiei Române; raportor Sextil Pușcariu.

1936 Lucian Blaga devine membru activ al Academiei Române. Apare în editura „Cartea românească”, București, eseul filozofic *Spațiul mioritic*.

În Editura Fundațiilor, București, apare volumul *Orizont și stil*.

1937 5 iunie. Lucian Blaga ține discursul de recepție la Academie: *Elogiul satului românesc*.

În Editura Oficiului de librărie, București, se publică ediția a II-a a *Spațiului mioritic*.

4 mai. La Brașov se prezintă, în traducerea germană a doamnei dr. Rottman, piesa *Meșterul Manole*.

1937—1938 Lucian Blaga e numit pentru a doua oară atașat de presă la Berna.

1938 E numit profesor universitar la catedra de filozofia culturii, creată special pentru el.

1938—1939 Lucian Blaga e ministru plenipotențiar la Lisabona. Apare cartea lui Vasile Băncilă, *Lucian Blaga, energie românească*, în Colecția „Gînd românesc”, Cluj, 1938.

La Fundația pentru literatură și artă, București, se publică volumul de poezii *La curțile dorului*.

1939 Lucian Blaga revine în patrie.

1939—1948 E profesor la Universitatea din Cluj până în decembrie 1948.

1940 Apare volumul *Diferențialele divine*, eseu filozofic, publicat de Fundația pentru literatură și artă. Prefața expune planul mării construcții filozofice blagiene, *Diferențialele divine*, constituind prima secțiune a trilogiei a IV-a, *Trilogia cosmologică*.

Apare cartea lui Constantin Fântîneru, *Poezia lui Lucian Blaga și gândirea mitică*, în Colecția „Convorbiri literare”, București, 1940, Institutul de arte grafice și editură „Bucovina”, I. E. Torouțiu.

1942 Apar volumele : *Opera dramatică* (2 volume) la editura „Dacia Traiană”, Sibiu, *Religie și spirit* (editura „Dacia Traiană”, Sibiu), *Știință și creație* — eseuri filozofice (editura „Dacia Traiană”), ediția definitivă a *Poeziilor*, în Editura Fundației pentru literatură și artă.

Lucian Blaga își retrage colaborarea de la *Gîndirea*, care ia o orientare profascistă.

1943—1944 În urma rupturii cu *Gîndirea* înființează la Sibiu revista de filozofie *Saeculum*.

1943 Apare la Sibiu, în editura „Dacia Traiană”, volumul de versuri *Nebănuitele trepte*.

Lucian Blaga publică masivul volum al *Trilogiei cunoașterii* (Fundația pentru literatură și artă). Cele 460 pagini sînt împărțite în următoarele secțiuni : *Homul dogmatic*, *Cunoașterea luciferică* și *Cenzura transcendentă*.

- 1944 Publică piesa *Arca lui Noe*, în editura „Dacia Traiană”, din Sibiu.
Apare *Trilogia culturii*, la Fundația pentru literatură și artă, București. Vasta construcție filozofică e compusă din : *Orizont și stil*, *Spațiul mioritic* și *Geneza metaforei și sensul culturii*.
- 1945 În editura „Publicom”, București, se publică volumul de aforisme și însemnări *Discobolul*.
- 1946 Apare *Trilogia valorilor* la Fundația pentru literatură și artă, București. Volumul conține : *Știință și creație*, *Gîndire magică și religie* și *Artă și valoare*.
La editura „Alessandro Minuziano” din Milano apare traducerea italiană a volumului *Orizont și stil (Orizzonte e stile)*. Traducerea și prefața aparțin lui Antonio Bánfi.
- 1947 La Centrul studențesc din Cluj se publică Fascicola I-a a Cursului universitar al lui Lucian Blaga : *Despre conștiința filozofică*.
- 1948 Același Centru studențesc din Cluj publică, în curs litografiat, *Aspecte antropologice*.
- 1949 1 ianuarie. Lucian Blaga e numit profesor la Institutul de istorie și filozofie din Cluj.
- 1951 Lucrează în colectivul de istorie literară în cadrul Filialei Academiei R.P.R.
- 1953—1956 Lucian Blaga colaborează cu versuri originale, traduceri și articole la *Steaua*, *Contemporanul*, *Viața românească* și alte reviste din țară.

- 1955 Apare *Faust*, de Johann Wolfgang Goethe, la Editura de stat pentru literatură și artă, în traducerea lui Lucian Blaga.
- 1956 Lucian Blaga este propus de către Academia regală din Suedia pentru Premiul Nobel. În ultima clipă i-a fost preferat poetul spaniol Juan Ramon Jimenez, aflat în exil.
În colecția „Biblioteca pentru toți” apare traducerea din *Nathan înțeleptul* de Lessing.
- 1957 În Editura pentru literatură și artă apare volumul *Din lirica universală*.
- 1958 Apar, în traducerea lui Lucian Blaga, două volume de *Opere* de Lessing, la aceeași editură. La Istanbul, apare volumul *Sür dünyası ve bir piyes (Versuri și o piesă)*.
- 1961 6 mai, *dimineața*. Lucian Blaga se stinge din viață în Clinica din Cluj.
9 mai. E înmormântat în cimitirul din Lancrăm.
- 1962 În volumul postum *Filosofia del'Arte*, Editori Riuniti, Roma, Antonio Bânfi consacră un capitol lui Lucian Blaga, în care vede „unul din cei mai vii și mai originali filozofi contemporani”. În „Biblioteca pentru toți” se publică ediția a II-a a traducerii din *Faust*.
Editura pentru literatură publică volumul postum *Poczii*, în îngrijirea lui George Ivașcu.
- 1963 Nicolae Tertulian publică în *Viața românească* studiul *Lucian Blaga* (6—7,8,9,11).
Apare micromonografia lui Ov. S. Crohmălniceanu : *Lucian Blaga*, în Editura pentru literatură.

1964 31 octombrie. Are loc premiera piesei *Anton Pann*, la Teatrul Național din Timișoara. Piesa se va relua apoi la Iași.

1965 Revista *Teatru* publică, în nr. IV, din aprilie, textul postum al piesei *Anton Pann*.

În editura Europa (Budapesta) apare volumul *Magicus virradat*.

În Editura Tineretului apare volumul postum *Hronicul și cântecul vîrstelor*, ediție îngrijită și cuvînt înainte de George Ivașcu.

1966 În Editura Științifică se publică lucrarea postumă *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*.

În Editura pentru literatură apare volumul *Antologie populară*, ediție îngrijită de George Ivașcu.

În Editura pentru literatură se publică volumul *Poezii*, ediție îngrijită de George Ivașcu.

1967 În colecția „Cele mai frumoase poezii” a Editurii Tineretului apare volumul *Versuri*, ediție îngrijită și prefatăă de Aurel Rău.

Editura pentru literatură publică o nouă ediție a *Poeziilor* lui Lucian Blaga, în îngrijirea lui George Ivașcu.

DUMITRU ANDRAȘONI

Poemele luminii

1919

72

Corneliu

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii
și nu ucid
cu mintea tainele, ce le-ntilnesc
în calea mea
în flori, în ochi, pe buze ori morminte.
Lumina altora
sugrumă vraja nepătrunsului ascuns
în adâncimi de întuneric,
dar eu,
eu cu lumina mea sporesc a lumii taină —
și-ntocmai cum cu razele ei albe luna
nu micșorează, ci tremurătoare
mărește și mai tare taina nopții,
așa îmbogățesc și eu întunecata zare
cu largi fiori de sfînt mister
și tot ce-i ne-nțeles
se schimbă-n ne-nțelesuri și mai mari
sub ochii mei —
căci eu iubesc
și flori și ochi și buze și morminte.

Lumina

Lumina ce-o simt
năvălindu-mi în piept cînd te văd,
oare nu e un strop din lumina
creată în ziua dintîi,
din lumina aceea-nsetată adînc de vieață ?

Nimicul zăcea-n agonie,
cînd singur plutea-n întuneric și dat-a
un semn Nepătrunsul :
„Să fie lumină !“

O mare
și-un vifor nebun de lumină
făcutu-s-a-n clipă :
o sete era de păcate, de doruri, de-avînturi, de patimi,

o sete de lume și soare.

Dar unde-a pierit orbitoarea.
lumina de-atunci -- cine știe ?

Lumina, ce-o simt năvălindu-mi
în piept cînd te văd — minunato,
e poate că ultimul strop
din lumina creată în ziua dintîi.

Vreau să joc !

O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat !
Să nu se simtă Dumnezeu
în mine
un rob în temniță — încătușat.
Pământule, dă-mi aripi :
săgeată vreau să fiu să spintec
nemărginirea,
să nu mai văd în preajmă decât cer,
de-asupra cer,
și cer sub mine —
și-aprins în valuri de lumină
să joc
străfulgerat de-avânturi nemaipomenite
ca să răsuflă liber Dumnezeu în mine,
să nu cîrtească :
„Sunt rob în temniță !“

Pămîntul

Pe spate ne-am întins în iarbă : tu și eu.
Văzduh topit ca ceara-n arșița de soare
curgea de-a lungul peste miriști ca un rîu.
Tăcere-apăsătoare stăpînea pămîntul
și-o întrebare mi-a căzut în suflet pînă-n fund.

N-avea să-mi spună
nimic pămîntul ? Tot pămîntu-acesta
neîndurător de larg și-ucigător de mut,
nimic ?

Ca să-l aud mai bine mi-am lipit
de glîi urechea — îndoielnic și supus —
și pe sub glîi ți-am auzit
a inimei bătaie zgomotoasă.

Pămîntul răspundea.

Corunul

În limezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de liniște îmi curg prin vine, nu de sînge.

Gorunule din margine de codru,
de ce mă-nvinge,
cu aripi moi atîta pace,
cînd zac în umbra ta
și mă dezmierzi cu frunza-ți jucăușă ?

O, cine știe ? — Poate că
din trunchiul tău îmi vor ciopli
nu peste mult sicriul,
și liniștea
ce voi gusta-o între scîndurile lui,
o simt pe semne de acum :

• o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet —
și mut
ascult cum crește-n trupul tău sicriul,
sicriul meu,
cu fiecare clipă care trece,
gorunule din margine de codru.

.

Muguri

Un vînt de seară
aprins sărută cerul la **apus**
și-i scoate ruji de sînge pe obraji.
Trîntit în iarbă rup cu dinții
gîndind aiurea — mugurii
unui vlăstar primăvăratîc.

Îmi zic : „Din muguri
amari înfloresc potire grele de nectar“
și cald din temelii tresar
de-amarul tinerelor mele patimi.

Din părul tău

Înțelepciunea unui mag mi-a povestit odată
de-un vâl, prin care nu putem străbate cu privirea,
păinjeniș, ce-ascunde pretutindeni firea,
de nu vedem nimic din ce-i aievea.

Și-acum, când tu-mi înneci obrajii, ochii
în părul tău,
eu ametit de valurile-i negre și bogate,
visez
că vâlul, ce prefăce în mister
tot largul lumii e urzit
din părul tău —
și strig,
și strig,
și-nțîia oară simt
întreaga vrajă, ce-a cuprins-o magul în povestea lui.

La mare

Vițe roșii,
vițe verzi sugrumă case-le-n lăstari sălbatici
și vînjoși — asemenea unor polipi, ce-și
strîng în brațe prada.

Soarele în răsărit — de sînge-și spală-n mare
lăncile, cu care a ucis în goană noaptea
ca pe-o fiară.

Eu

stau pe țărm și — sufletul mi-e dus de-acasă.
S-a pierdut pe-o cărăruie-n nesfîrșit și nu-și găsește
drumul înapoi.

Noi și pămîntul

Atîtea stele cad în noaptea asta.
Demonul nopții ține parcă-n mîni pămîntul
și suflă peste el scînteii ca peste-o iască
năpraznic să-l aprindă.
În noaptea asta-n care cad
atîtea stele, tînărul tău trup
de vrăjitoare-mi arde-n brațe
ca-n flacărele unui rug.
Nebun,
ca niște limbi de foc eu brațele-mi întind,
ca să-ți topesc zăpada umerilor goi,
și ca să-ți sorb, flămînd să-ți mistui
puterea, sîngele, mîndria, primăvara, totul.
În zori cînd ziua va aprinde noaptea,
cînd scrumul nopții o să piară dus
de-un vînt spre-apus,
în zori de zi aș vrea să fim și noi
cenușă,
noi și — pămîntul.

Liniște

Atîta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună.

În piept
mi s-a trezit un glas străin
și-un cîntec cîntă-n mine-un dor, ce nu-i al meu.

Se spune, că strămoși, cari au murit fără de vreme,
cu sînge tînăr încă-n vine,
cu patimi mari în sînge,
cu soare viu în patimi,
vin,
vin să-și trăiască mai departe
în noi
vieța netrăită.

Atîta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună.

O, cine știe — suflete-n ce piept îți vei cînta
și tu odată peste veacuri
pe coarde dulci de liniște,
pe harfă de-ntuneric — dorul sugrumat
și frînta bucurie de viață ? Cine știe ? Cine știe ?

Frumoase mîni

Presimt :

frumoase mîni, cum îmi cuprindeți astăzi cu
căldura voastră capul plin de visuri,
așa îmi veți ținea odată
și urna cu cenușa mea.

Visez :

frumoase mîni, cînd buze calde-mi vor sufla
în vînt cenușa,
ce-o s-o țineți în palme ca-ntr-un potir,
veți fi ca niște flori,
din care boarea-mpărăștie — polenul.

Și plîng :

veți fi încă așa de tinere atunci, frumoase mîni.

Lacrimile

Cînd izgonit din cuibul veşniciei
întîiul om
trecea uimit şi-ngîndurat prin codri ori pe cîmpuri;
îl chinuiau muştrîndu-l
lumina, zarea, norii — şi din orice floare
îl săgeta c-o amintire paradisul —
şi omul cel dintîi, pribeagul, nu ştia să plîngă.
Odată istovit de-albastrul prea senin
al primăverii,
cu suflet de copil întîiul om
căzu cu faţa-n pulberea pămîntului :
„Stăpîne, ia-mi vederea,
ori dacă-ţi stă-n putîntă înpăinjeneşte-mi ochii
c-un giulgiu,
să nu mai văd
nici flori, nici cer, nici zîmbetele Evei şi nici nori,
căci vezi — lumina lor mă doare“.

Şi-atuncia Milostivul într-o clipă de-ndurare
îi dete — lacrimile.

Mi-aștept amurgul.

În bolta înstelată-mi scald privirea —
și știu că și eu port
în suflet stele multe, multe
și căi lactee,
mirunile-ntunericului.
Dar nu le văd,
am prea mult soare-n mine
de-aceea nu le văd.
Aștept să îmi apună ziua
și zarea mea pleoapa să-și închidă,
mi-aștept amurgul, noaptea și durerea,
să mi se-ntunece tot cerul
și să răsară-n mine stelele,
stelele mele,
pe care încă niciodată
nu le-am văzut.

Dar munții — unde-s ?

Din strașina curat-a veșniciei
cad clipele ca picurii de ploaie.
Ascult și sufletul își zice :

Eu am crescut hrănit de taina lumii
și drumul meu îl ține soarta-n palme,
nemărginirea sărutatu-m-a pe frunte
și-n pieptu-mi larg
credința mea o sorb puternică din soare.

Din strașina curat-a veșniciei
cad clipele ca picurii de ploaie.
Ascult și sufletul se-ntreabă :

Dar munții — unde-s ? Munții,
pe cari să-i mut din cale cu credința mea ?

Nu-i văd,
îi vreau, îi strig și — nu-s !

Fiorul

E moarte-atunci la căpătiul meu ?
În miez de noapte,
cînd luna-și varsă peste mine aiurita ei privire,
cînd zbor de liliaci
pe fruntea-i de-ntuneric îmi sărută geamul,
sînt cîteodată un fior
din creștet străbătîndu-mi trupul,
întocmai ca și cum mîni reci
mi s-ar juca în păr cu degete de gheață.

E moartea-atunci la căpătiul meu ?
Și în lumina lunii
îmi numără ea oare firele cărunte ?

Nu-mi presimți ?

Nu-mi presimți tu nebunia cînd auzi
cum murmură vieța-n mine
ca un izvor
năvalnic într-o peșteră răsunătoare ?

Nu-mi presimți văpaia cînd în brațe
îmi tremuri ca un picur
de rouă-mbrățișat
de raze de lumină ?

Nu-mi presimți iubirea cînd privesc
cu patimă-n prăpastia din tine
și-ți zic :
O, niciodată n-am văzut pe Dumnezeu
mai mare ! ?

Lumina raiului

Spre soare rîd !
Eu nu-mi am inima în cap,
nici creieri n-am în inimă.
Sunt beat de lume și-s păgîn !
Dar oare ar rodi-n ogorul meu
atîta rîs făr' de căldura răului ?
Și-ar înflori pe buza ta atîta vrajă,
de n-ai fi frămîntată,
Sfînto,
de voluptatea-ascunsă a păcatului ?
Ca un eretic stau pe gînduri și mă-ntreb :
De unde-și are raiul —
lumina ? — Știu : Îl luminează iadul
cu flacărele lui !

Scoica

C-un zîmbet îndrăzneţ privesc în mină ?
şi inima
mi-o prind în mînă. Tremurînd
îmi strîng comoara la ureche şi ascult,

Îmi pare
că ţin în mîni o scoică,
în care
prelung şi neînţeles
răsună zvonul unei mări necunoscute,

O, voi ajunge, voi ajunge
vreodat' pe malul
acelei mări, pe care azi
o simt,
dar nu o văd ?

Trei fețe

Copilul ride :

„Înțelepciunea și iubirea mea e jocul !“

Tînărul cîntă :

„Jocul și-nțelepciunea mea-i iubirea !“

Bătrînul tace :

„Iubirea și jocul meu e-nțelepciunea !“

Martie

Din caier încilcit de nouri
toarce vîntul
fire lungi de ploaie.
Flușturalici fulgi de nea
s-ar așeza-n noroi,
dar cum li-e silă —
se ridică iar
și zboară să-și găsească
cuib pe ramuri.
Vînt și-i frig
iar mugurii
prea lacomi de lumină
își zgulesc acum
urechile în guler.

Cresc amintirile

Într-un amurg; sunt ani de-atunci, mi-am zgîriat
stăruitor

în scoarța unui arbor — numele —
cu slove mici, stîngace și subțiri.

Azi am văzut din întîmplare
cum slovele-au crescut din cale-afară — uriașe.

Așa îți tai și tu copilo numele
în inima-mi supusă.

mărunt, mărunt, ca un ștrengar.

Și după ani

și ani de zile-l vei găsi

cù slove-ădînci și uriașe.

Eva

Cînd șarpele întinse Evei mărul, îi vorbi
c-un glas, ce răsuna
de printre frunze ca un clopoțel de-argint.
Dar s-a-ntîmplat că-i mai șopti apoi
și ceva în ureche
încet, nespus de-ncet,
ceva ce nu se spune în scripturi.

Nici Dumnezeu n-a auzit, ce i-a șoptit anume,
cu toate că a ascultat și el.
Și Eva n-a voit s-o spună nici lui
Adam.

De-atunci femeia-ascunde sub pleoape-o taină
și-și mișcă geana parc-ar zice
că ea știe ceva,
ce noi nu știm,
ce nimenea nu știe,
nici Dumnezeu chiar.

Visătorul

Spînzurat de aer printre ramuri
se frămîntă în mătasa-i
un paianjen.

Raza lunii

l-a trezit din somn.

Ce se zbate ? A visat că
raza lunii-i fir de-al lui și
cearc-acuma să se urce
pînă-n ceruri, sus, pe-o rază.

Se tot zbate îndrăznețul
și s-azvîrle.

Și mi-e teamă

c-o să cadă — visătorul.

Veşnicul

Nedumirit îl cauţi şi dibuind în întuneric
i-adulmeci urma-n tine ori în slava lumii,
avîntul îl presimte-n zilele de mîne
şi-n nopţile, ce-au fost, găseşte-l resignarea.
Un vâl de nepătruns ascunde veşnicul în beznă.
Nu-l vede nimeni, nimeni —
şi totuşi află-l fiecare,
aşa cum eu îţi aflu buzele pe întuneric,
iubita mea, în miez de noapte, cînd şoptim
în taină vorbe mari despre-nţelesul vieţii.

Izvorul nopții

Frúmoaso,
ți-s ochii-așa de negri încît seara
cînd stau culcat cu capu-n poala ta
îmi pare,
că ochii tăi, adîncii, sunt izvorul
din care tainic curge noaptea peste văi
și peste munți și peste șesuri,
acoperind pămîntul
c-o mare de-ntuneric. .
Așa-s de negri ochii tăi
lumina mea.

Ghimpii

Eram copil. Mi-aduc aminte, culegeam
odată trandafiri sălbatici.
Aveau atîția ghimpi,
dar n-am voit să-i rup.
Credeam că-s — muguri —
și-au să înflorească.

Te-am întîlnit apoi pe tine. O, cîți ghimpi,
cîți ghimpi 'aveai,
dar n-am voit să te despoi —
credeam, c-o să-nflorească.

Azi toate astea-mi trec
pe dinainte și zîmbesc. Zîmbesc
și hoinăresc prin văi
zburdalnic în bătaia vîntului. Eram copil.

Inima

O, inima ! Mărturisiri afunde ard în ea.
Uimit eu mintea mi-o ascut
și-n înțeleșuri mari
zvîcșirea i-o destram.

O, inima :
nebună, cînd se zbate-n joc sălbatic,
atunci,
atunci îmi spune că din lutul ei
a fost făcut pe vremuri vasul,
în care Prometeu a coborît din cer
aprinsul jar, ce l-a furat din vatra zeilor,
în timp ce zorile se ridicau peste Olimp
și-și ascundeau în poală stelele
ca un zgîrcit comoara sa de aur.

O, inima : cînd para ea și-o năbușește
c-un giulgiu de liniște,
atunci îmi cîntă,
că lutul ei a fost odată un potir de lotus,

în care a căzut o lacrimă curată ca lumina
din ochii celui dintîi sfînt și mare visător,
care-a simțit îmbrățișarea veșniciei
și straniul fior
al înțelesului ce stăpînește deopotrivă
apusul, răsăritul, cerul, marea.

O, inima : amurguri, cînd se lasă grele peste ea
aud, cum tainic îmi șoptește,
că ea e lutu-n care-odinioară pe Golgota
s-a scurs și roaie sîngele din trupul lui Isus,
cînd ghimpii îl mușcau ca niște ochi de farisei.

O, inima : cînd pieptul ea mi-l sparge cu
bătăi de plumb,
atunci îmi strigă îndrăzneată
că peste veacuri lungi și goale și pustii,
cînd Dumnezeu se va-ndemna,
să fac-o altă lume
și-o omenire
din neamuri mari de zei,
Stăpînul bun va plămădi atunci din lutul ei
pe noul Adam.

Stalactita

Tăcerea mi-este duhul —
și-ncremenit cum stau și pașnic
ca un ascet de piatră,
îmi pare
că sunt o stalactită într-o grotă uriașă,
în care cerul este bolta.
Lin,
lin,
lin — picuri de lumină
și stropi de pace — cad neconținut
din cer
și împietresc — în mine.

Sus

Pe-un pisc.

Sus. Numai noi doi.

Aşa : cînd sunt cu tine
mă simt nespus de-aproape
de cer.

Aşa de-aproape,
de-mi pare că de ți-aş striga
în zare — numele —
i-aş auzi ecoul
răsfrint de bolta cerului.

Numai noi doi.

Sus.

Noapte

Pe lună, cînd ne scapără-n argintul nopții
pocalele de vin ca niște ochi de fiară,
cu un surîs amețitor tu-mi răscolești
tot furnicarul de porniri,
cari nu-și mai afl-apoi odihna.
Sub ocrotirea limpede a zării
biruitoare mă privești
și-n ochii mei te oglindești
strălucitoare, mîndră și păgînă.
Iar eu încet, nespus de-ncet
pleoapele-mi închid,
îmbrățișînd cu ele tainic
icoana ta din ochii mei,
surîsul tău, iubirea și lumina ta —
pe lună, cînd ne scapără-n argintul nopții
pocalele de vin ca niște ochi de fiară.

Legendă

Strălucitoare-n poarta raiului
sta Eva.

Privea cum ranele amurgului se vindecau pe boltă
și visătoare
mușca din mărul,
ce i l-a-ntins ispita șarpelui.

Fără de veste
un sîmbure i-ajunse între dinți din fructul blestemat.
Pe gînduri dusă Eva îl suflă în vînt,
iar sîmburele se pierdu-n țărîină, unde încolți.
Un măr creșcu acolo — și alții îl urmară
prin lungul șir de veacuri.
Și trunchiul aspru și vînjos al unuia din ei
a fost acela,
din care fariseii meșteri
cioplră crucea lui Isus.
Oh sîmburele negru aruncat în vînt
de dinții albi ai Evei.

Primăvară

Visător cu degetele-i lungi pătrunde vîntul
printre ramuri și pe fire de paianjen
cîntă bietul ca pe-o harfă.

Albi pe fruntea ta-și deschid subțirile pleoape
trandafirii,
fragezi ca florii unor tănuite presimțiri,
tremurînd de neastîmpărul ce-ți joacă
viu și cald în vine.

Lacomii și flămînzi îmi strigă ochii,
veșnic nesătui ei strigă
după ochii tăi — scăpărătorii —
cari de luminoși, ce-ți sunt copilo,
nu văd niciodată umbre.

Dorul

Setos îți beau mireasma și-ți cuprind obraji
cu palmele-amîndouă cum cuprinzi
în suflet o minune.
Ne arde-apropierea, ochi în ochi, cum stăm.
Și totuși tu-mi șoptești : „Mi-așa de dor de tine !“
Așa de tainic tu mi-o spui și dornic, parc-aș fi
pribeag pe-un alt pămînt.

Femeie,
ce mare porți în inimă și cine ești ?
Mai cîntă-mi înc-odată dorul tău,
să te ascult
și clipele să-mi pară niște muguri plini,
din care înfloresc aievea — veșnicii.

Vei plînge mult ori vei zîmbi ?

Eu

nu mă căiesc,

c-am adunat în suflet și noroi —

dar mă gîndesc la tine.

Cu ghiare de lumină

o dimineată-ți va ucide-odată visul,

că sufletul mi-așa curat,

cum gîndul tău îl vrea,

cum inima iubirii tale-l crede.

Vei plînge mult atunci ori vei ierta ?

Vei plînge mult ori vei zîmbi

de razele acelei dimineți,

în care eu ți-oi zice fără umbră de căință :

„Nu știi,

că numa-n lacuri cu noroi în fund cresc nuferi ?“

Pax magna

De ce-n aprinse dimineți de vară
mă simt un picur de dumnezeire pe pământ
și-ngenunchez în fața mea ca-n fața unui idol ?
De ce-ntr-o mare de lumină mi se-nneacă eul
ca para unei facle în văpaia zilei ?

De ce în nopți adânci de iarnă,
cînd sori îndepărtați s-aprind pe cer
și ochi de lupi prădalnici pe pământ,
un glas îmi strigă ascuțit din întuneric,
că dracul nicăiri nu rîde mai acasă
ca-n pieptul meu ?

Pe semne — învrăjbiți
de-o veșnicie Dumnezeu și cu Satana
au înțeles că e mai mare fiecare
dacă-și întind de pace mîna. Și s-au împăcat
în mine : împreună picuratu-mi-au în suflet
credința și iubirea și-ndoiala și minciuna.

Lumina și păcatul

îmbrățișându-se s-au înfrățit în mine-ntîia oară
de la-nceputul lumii, de cînd îngerii
strivesc cu ură șarpele cu solzii de ispită,
de cînd cu ochii de otravă șarpele pîndește
călciul adevărului să-l muște-nveninîndu-l.

Melancolie

Un vînt răzleț își șterge lacrimile reci
pe geamuri. Plouă.
Tristeți nedeslușite-mi vin, dar toată
durerea,
ce-o simt, n-o simt în mine,
în inimă,
în piept,
ci-n picurii de ploaie care curg.
Și altoită pe ființa mea imensa lume
cu toamna și cu seara ei
mă doare ca o rană.
Spre munți trec nori cu ugerile pline.
Și plouă.

O toamnă va veni

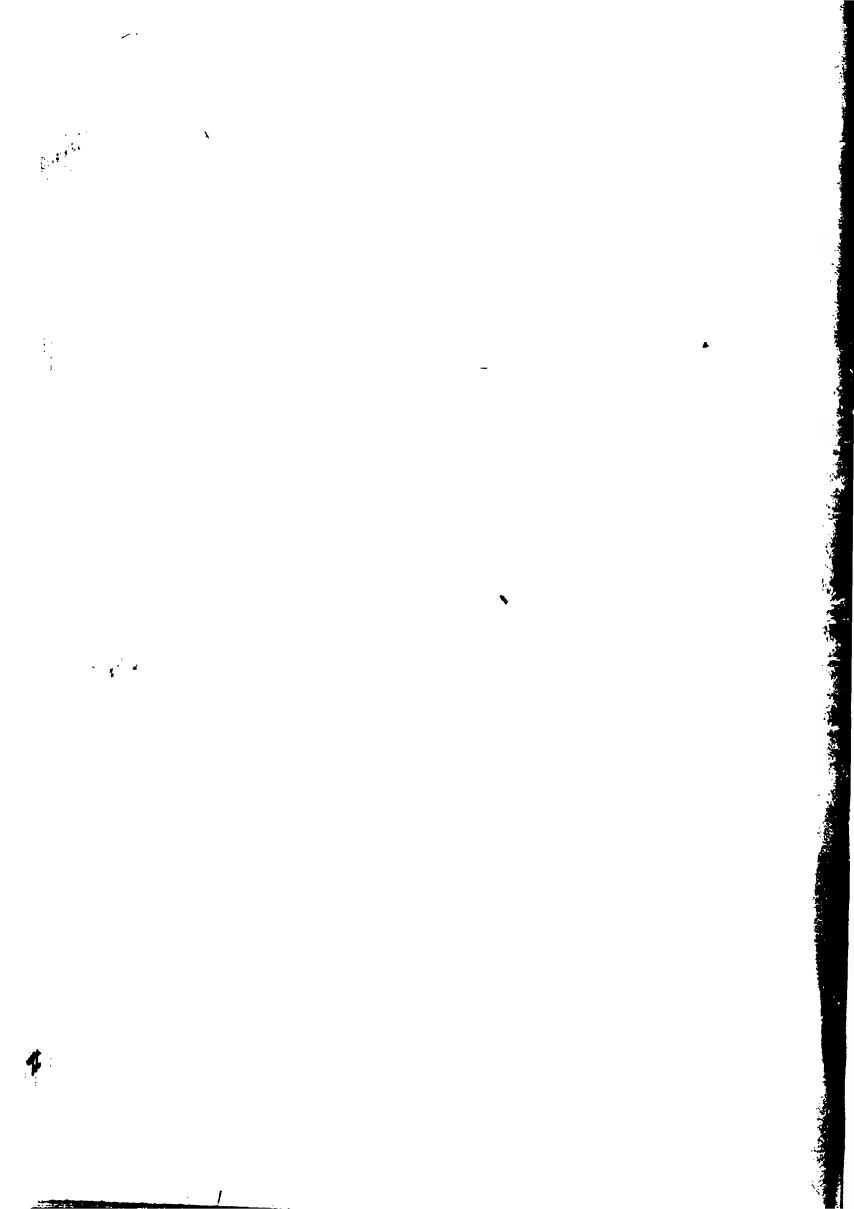
O toamnă va veni cîndva tîrziu,
cînd tu iubito-mi vei cuprinde gîtul tremurînd
și strîns vei atîrna de mine cum atîrnă o cunună
de flori uscate
de stîlpul alb de marmoră al unei cripte.

O toamnă va veni și-o să-ți despoaie
de primăvară trupul, fruntea, nopțile și dorul
și-ți va răpi petalele și zorile
lăsîndu-ți doar amurgurile grele și pustii.

O toamnă va veni și mașteră,
din toate florile ce le-ai avut vreodată
numai pe-acelea n-o să ți le ia,
ce-o să le-așterni peste mormînturile tuturor,
acelora, care se duc pe veci
cu primăvara ta.

Stelelor

C-o mare de îndemnuri și de oarbe năzuinți
în mine
mă-nchin luminii voastre stelelor,
și flacări de adorare
îmi ard în ochi, ca-n niște candelă de jertfă.
Fiori, ce vin din țara voastră, îmi sărută
cu buze reci de gheață trupul
și-nmărmurit vă-ntreb :
spre care lumi vă duceți și spre ce abisuri ?
Pribeag, cum sunt,
mă simt azi cel mai singuratic suflet
și străbătut de-avînt alerg, dar nu știu — unde.
Un singur gînd mi-e rază și putere :
o stelelor nici voi n-aveți
în drumul vostru nici o țintă,
dar poate tocmai de aceea cuceriți nemărginirea !

Pașii Profetului

1921

Pan

Acoperit de frunze veștede pe-o stîncă zace Pan.
E orb și e bătrîn.
Pleoapele-i sunt cremene,
zadarnic cearc-a mai clipi,
căci ochii-i s-au închis — ca melcii — peste iarnă.

Stropi calzi de rouă-i cad pe buze :
unu,
doi,
trei.
Natura își adapă zeul.

Ah, Pan !
Îl văd, cum își întinde mîna, prinde-un ram
și-i pipăie
cu mîngîieri ușoare mugurii.

Un miel s-apropie printre tufișuri.
Orbul îl aude și zîmbește,

căci n-are Pan mai mare bucurie,
decît de-a prinde-n palme-ncetișor căpșorul mieilor
și de-a le căuta cornițele sub năstureii moi de lînă.

Tăcere.

În juru-i peșterile cască somnoroase
și i se mută-acum și lui căscatul.
Se-ntinde și își zice :
„Picurii de rouă-s mari și calzi,
cornițele mijesc,
iar mugurii sunt plini.
Să fie primăvară ?“

Înfrigurare

Livada s-a încins în somn. Din genele-i de stufuri
strâng lacrimi de văpaie :
licurici.

Pe coastă-n vreji de nouri
crește luna.

Mîni tomnatice întinde năptea mea spre tine
și din spuma de lumin-a licuricilor verzui
ți-adun în inimă surîsul.
Gura ta e strugure-nghețat.

Numai marginea subțire-a lunii
ar mai fi așa de rece
— de-aș putea să i-o sărut —
ca buza ta.

Îmi ești aproape.

Prin noapte sînt o pîlpîire de pleoape.

Amurg de toamnă

Din vîrf de munți amurgul suflă
cu buze roșii
în spuza unor nori
și-ațîță
jeraticul ascuns
sub vălul lor subțire de cenușă.

O rază
ce vine goană din apus
și-adună aripile și se lasă tremurînd
pe-o frunză :
dar prea e grea povara —
și frunza cade.

O, sufletul !
Să mi-l ascund mai bine-n piept
și mai adînc,
să nu-l ajungă nici o rază de lumină :
s-ar prăbuși.

E toamnă.

Veniți după mine tovarăși !

Prietenilor mei

Veniți lângă mine tovarăși ! E toamnă,
se coace
pelinul în boabe de struguri
și-n gușe de viperi veninul.

C-un chiot vreau astăzi să-nchin
în cinstea sălbaticiei mele minuni, care pleacă
lăsându-mă singur,
cu plînsul,
cu voi,
și cu toamna.

Veniți mai aproape ! — și cel care are
urechi de-auzit să audă :
durerile nu sunt adînci decît atunci cînd rîd.
Să rîdă deci astăzi în mine
amarul
și-n hohote mari să-și arunce pocalul în nori !

Veniți lângă mine, tovarăși, să bem !
Ha, ha ! Ce licărește-așa straniu pe cer ?
E cornul de lună ?
Nu, nu ! E un ciob dintr-o cupă de aur,
ce-am spart-o de boltă
cu brațul de fier.

Sunt beat și aș vrea să dărîm tot ce-i vis,
ce e templu și-altar !

Veniți lângă mine, tovarăși ! Ca mine-o să mor,
dar vă las moștenire,
superbul meu craniu, din care să beți
pelin
cînd vi-e dor de vieată,
și-otravă
cînd vreți să-mi urmați ! — Veniți după mine tovarăși !

Vară

La orizont — departe — fulgere fără de glas
zvînesc din cînd în cînd
ca niște lungi picioare de păianjen — smulse
din trupul care le purta.

Dogoare.

Pămîntu-ntreg e numai lan de grîu
și cîntec de lăcuste.

În soare spicele își țin la sîn grăunțele
ca niște prunci ce sug.
Iar timpul își întinde leneș clipele
și ațipește între flori de mac.
La ureche-i țîrîie un greier.

Leagănul

Domnei Eugenia Brediceanu

Eram așa de obosit
și sufeream.
Eu cred că sufeream de prea mult suflet.

Pe dealuri zorile își deschideau pleoapele
și ochii înroșiți de neodihnă.

Pierdut — m-am întrebat :
Soare,
cum mai simți nebuna bucurie
de-a răsări ?

Și-n dimineața-aceea fără somn
cum colindam cu pași de plumb
într-un ungher ascuns am dat de-un leagăn.
Paianjenii-și țeseau în el măruntele lor lumi,
iar carii-i măcinau tăcerea.

L-am privit cu gîndul larg deschis.
Era leagănul,
în care-o mînă-mbătrînită azi de soarta mea
mi-a legănat
întîiul somn și poate-ntîiul vis.

Cu degetele amintirii
mi-am pipăit
încet,
încet,
trecutul ca un orb
și fără să-nțeleg de ce
m-am prăbușit
și-n hohote
am început să plîng deasupra leagănului meu.

Eram așa de obosit
de primăveri,
de trandafiri,
de tinerețe
și de rîs.
Aiurind mă căutam în leagănul bătrîn
cu mîinile pe mine însumi
— ca prunc.

Gîndurile unui mort

De mîină-aş prinde timpul ca să-i pipăi
pulsul rar de clipè.

Ce-o fi acuma pe pămînt ?

Mai curg aceleaşi stele peste fruntea lui în stoluri
şi din stupii mei
mai zboară roiuri de albine spre păduri ?

Tu inimă eşti liniştită-acum !

Mult a trecut

de cînd îmi resfrîngeai în pieptul scund
un soare nou în fiecare dimineată
şi-o suferinţă veche-n orişice amurg ?

O zi ?

sau poate veacuri ?

Un stînjén doar deasupra mea-i lumină.

Flori cu sîni de lapte îmi apasă lutul.

Să pot

eu mi-aş întinde mîna şi le-aş strînge-ntr-un mănunchi

să le cobor la mine,
dar
pământul poate nu mai are flori.

Gîndul meu și veșnicia seamănă
ca niște gemeni.
Ce lume se va zbate azi în valurile zilei ?

Ades un zgomot surd mă face să tresar.
Să fie pașii sprinteni ai iubitei mele,
sau e moartă și ea
de sute și de mii de ani ?
Să fie pașii mici și guralivi ai ei,
sau poate pe pământ e toamnă
și niște fructe coapte-mi cad mustoase, grele,
pe mormînt,
desprinse dintr-un pom, care-a crescut din mine ?

În lan

De prea mult aur crapă boabele de grâu.
Ici-colo roșii stropi de mac
și-n lan
o fată
cu gene lungi ca spicele de orz.
Ea strînge cu privirea snopii de senin ai cerului
și cîntă.
Eu zac în umbra unor maci,
fără dorinți, fără muștrări, fără căinți
și fără-ndemnuri, numai trup
și numai lut.
Ea cîntă
și eu ascult.
Pe buzele ei calde mi se naște sufletul.

Din copilăria mea

*Pentru mica mea nepoțică Gigi
căreia nu-i plac decît versurile
cu rimă.*

Pășteam cu alții găștele-n ariniști.
Cu gîngurit de aur îmi venea cîte-un boboc
și îmi prindea cu prietenie-n cioc
sfîrcul urechii,
și plopîi tremurau, străvechii.

Cînd toropit priveam prin gene
cum boii se mișcau prin flori de sînzienne
pe sub sălcii,
mă miram că ei nu văd
cu vîrful coarnelor ca melcii,
și boii — boii-și rumegau căldura pe sub sălcii.

Cînd mă trînteam în pajiște pe spate
cu ochii către bolta în senin,
mă-nchipuiam întins cu foalele pe cer,
lin
răzimat pe coate.

Și-mi mai aduc aminte :
într-un lan de cînepă
o sperietoare pestriță de păseri
se sprijinea
în par ca vînturi s-o alinte.
Ciorchine de turbări avea cercei,
o vrabie-și făcuse cuib în pălăria ei.
Rîdeau copiii toți de ea,
dar mie mi-era milă
și-o iubeam.

Eram mic
și singur socoteam : ea mi-e aproape
și o iubeam.
Și mă credeam un mucenic.

La mînăstire

De trei zile luna crește ca un fagure
de miere într-un stup.

La mînăstire vine-o babă. Zice :
„Stareț purtător de bolți cerești,
să faci o rugăciune
de ieșirea sufletelului din trup“.

„Pentru cine ?“

„Pentru mine.“

Luna — s-a coborît pe-o biblie
și de pe file
privește înapoi la chipul ei spre cer.

Cu miròs de ger în lină vine un bătrîn.
Îi sunt obrajii zdrențuiți
întocmai ca un prapur vechi :
„Părinte bun, ți-aduc o pîne și un strop
de vin, ca să se roage la altar blîndețea ta“.

„Pentru cine ?“

„Pentru turma de oițe.“

Intr-un tîrziu o fată. Stele care cad
sau poate-un vînt de toamn-ar ști să spună
c-a fost frumoasă fata mai demult.
Zice :
„Să ții o liturghie, stareț sfînt“.

„Pentru cine ?“

„Pentru — gîndul meu.“

Luna s-a-ngrădit c-un curcubeu.

Dați-mi un trup voi munților

Numai pe tine te am trecătorul meu trup
și totuși
flori albe și roșii, eu nu-ți pun pe frunte și-n plete,
căci lutul tău slab
mi-e prea strîmt pentru strașnicul suflet
ce-l port.

Dați-mi un trup
voi munților,
mărilor,
dați-mi alt trup să-mi descarc nebunia
în plin !
Pămîntule larg fii trunchiul meu,
fii pieptul acestei năpraznice inimi,
prefă-te-n lăcașul furtunilor, cari mă strivesc,
fii amfora eului meu îndărătnic !

Prin cosmos
auzi-s-ar atuncia măreții mei pași
și-aș apare năvalnic și liber

cum sînt,
pămîntule sfînt.

Cînd aş iubi,
mi-aş întinde spre cer toate mările
ca nişte vînjoase, sălbatice braţe fierbinţi,
spre cer
să-l cuprind,
mijlocul să-i frîng
să-i sărut sclipitoarele stele.

Cînd aş urî,
aş zdrobi sub picioarele mele de stîncă
bieţi sori
călători
şi poate-aş zîmbi.

Dar numai pe tine te am trecătorul meu trup.

Flori de mac

În frunză de cucută-amară
îmi fluier bucuriile — și-o ne-nțeleasă teamă
de moarte mă pătrunde,
cum vă privesc pe malul mării de secară
flori de mac.

Aș vrea să vă cuprind,
că nu știu cum, petalele ce le purtați,
îmi par urzite
din spuma roșie
a unui cald și-nflăcărat amurg de vară.

Aș vrea să vă culeg în brațe
feciorelnicul avînt,
dar vi-e atît de fragedă podoaba,
că nu-ndrăznesc
o, nici la pieptul gîndurilor mele să vă strîng.

Și-aș vrea să vă strivesc
că sunteți roșii, roșii

cum n-au putut să fie pe pământ
decît aprinşii, marii stropi de sînge, ce-au căzut
pe stînci
şi pe nisip în Ghetsemani de pe fruntea lui Isus,
cînd s-a-ngrozit de
moarte.

Tămîie și fulgi

Lumini scăpate din cuptor se zbat între pereți.
Și trupul moale ca de in curat
și părul ți l-ai uns peste-o cădelniță-n tămîie,
fir de fir,
ca să miroși la fel c-un patrafir.

Prin sat trec sâni grele de tăceri.
Cu genele ghicesc poteca sărutărilor de ieri.
Fulgi moi și grași îmi troienesc
în pace lumea ca de scrum,
și fulgi de-aramă azvîrliți din cer
par clopoței atîrnați
de gîtul pașilor de cai pe drum.

Ciobani întîrziați pe uliți simt
că cei cari s-au culcat
au clipe de tămîie și de in
curat.

Curat.

Strigăt în pustie

Cu chiotele-ți de lumină
și cu-adîncul ochilor de mare,
cu urmele în lut, ce ți le lasă
nenumăratele fecioare
cutremurate-n clipa asta
de-un dor
pe minunatul tău pămînt,
te chiem :
vino, Lume,
vin'.

Adie-mi în ureche gînguritul de izvoare,
la cari în miez de noapte
nevăzuți de nimeni strugurii
desprinși din vițe ți s-adună
să-și umplă boabele de must,
și-apoi — cu dărnicia ta de moarte
vino,
Lume,
vin'.

Și răcorește-mi
fruntea-nfierbîntată
ca nisipul dogorît
pe care calcă-ncet, încet
prin pustie un profet.

Versuri scrise pe frunze uscate de vie

I

Hafis

La început — se ştie — stelele aveau pe cer
cărările cu stîngăcie trase la-ntîmplare ;
din arcuirea zveltă a sprîncenei tale
a-nvăţat odată Luna
să-şi arcuiască drumul ei pe boltă
— peste mare.

II

Psalmistul

Cînd treci fără sandale pe sub tei,
porumbii adormiţi pe streşini ciuruite
se trezesc, crezînd
că paşii tăi, mărunţii, sunt seminţe azvîrlite
de-o mîină bună pentru ei.

III

Anacreon

În viţe roşii strugurii par sînii goi
ai toamnei, care se dezbracă rînd pe rînd

de foi.

Smulge-i tu din trunchiul lor robust

și stoarce-i,

stoarce-i bulgărilor de pământ

în gură — ca să-ți văd mînuțele

de dărnicie tremurînd

și degetele umede de must.

IV

Misticul

Trupul tău și sufletul înaltul, îți sunt
ca doi frați gemeni : se-aseamănă așa de mult că
nu știi cînd e unul, cînd e altul.

Eu nu-ți cunosc la chipu-i numai sufletul.
De cîte ori îți întîlnesc din întîmplare trupul, nu-l
bănuiesc, nedumerit mă-ncearc și cred că-i — sufletul.

Moartea lui Pan

I

Pan către nimfă

Cu strai de broască-n păr răesai din papură,
o undă
vrea să te cuprindă și nisipuri prind să fiarbă.
Ca dintr-o nevăzută amforă rotundă
îți verși mlădie trupul gol în iarbă.

Și vîna de la tîmple îmi zvîcnește
ca gușa unei leneșe șopîrle
ce se prăjește-n soare,
mișcarea ta mi-adie murmur de izvoare.

Ca pînea caldă eu te-aș frînge,
mișcarea ta mi-azvîrle clipe dulci în sînge.

Nisipuri prind să fiarbă.

Vară,
soare,
iarbă !

II

Zeul aşteaptă

Prin mirişte se joacă
şoareci şi viţei,
iar viţele de vie
ţin în palme
brotăci.
C-o păpădie
între buze
o aştept
să vie.
Nu vreau decît
să-mi port curate
degetele răsfirate
prin părul ei,
prin părul ei
şi-apoi prin nori
s-adun din ei
ca dintr-un caer
fulgerele-aşa cum toamna
strîngi din aer
funigei.

III

Umbra

Pan rupe faguri
în umbra unor nuci.

E trist :

se înmulțesc prin codri mînăstirile,
și-l supără sclipirea unei cruci.

Zboară-n jurul lui lăstunii,
și foile de ulm
răstălmăcesc o toacă.
Subt clopot de vecerne Pan e trist.
Pe-o cărăruie trece umbra
de culoarea lunii
a lui Crist.

IV

Pan cîntă

Sunt singur și sunt plin de scai.
Am stăpînit cîndva un cer de stele
și lumilor
eu le cîntam din nai.

Nimicul își încoardă struna.
Azi nu străbate-n grota mea
nici un străin,
doar salămandrele pestrițe vin
și cîteodată :

Luna.

V

Păianjenul

Gonit de crucile sădite pe cărări

Pan

s-ascunse într-o peșteră.

Razele fără de-astîmpăr se-mbulzeau

și se-mpingeau cu coatele s-ajungă pîn' la el.

Tovarăși nu avea,

doar un păianjen singurel.

Iscoditor micuțul își țesuse mreaja de mătase

în urechea lui

și Pan din fire bun

prindea țînțari celui din urmă prieten ce-i rămase.

Treceau în goană toamne cu căderi de stele.

Odată zeul își cioplea

un fluier din nuia de soc.

Piticul dobitoc

i se plimba pe mînă.

Și-î scăpărări de putregai

Pan descoperi mirat

că prietenul avea pe spate-o cruce.

Bătrînul zeu încremeni fără de grai

în noaptea cu căderi de stele,

și tresări îndurerat,

păianjenul s-a-ncreștinat.

A treia zi și-a-nchis coșciugul ochilor de foc.
Era acoperit cu promoroacă
și-amurgul cobora din sunetul de toacă.
Neisprăvit rămase fluierul de soc.

Pustnicul

I

Muntele Golgota. Intuneric. Un soare mic se vede sîngeru
prin pîclă deasă. Pe-o stîncă şade Lucifer cu aripi de liliac,
cu ochii luminoşi de fosfor. Priveşte neclintit parcă ar asculta
ceva-n tăcere.

Lucifer

Nu s-aude-n larg decît mişcarea
pămîntului prin lume.

Cu aripile sprijinite-n pietre-aştept
de-un veac aici.

Cînd am urcat cărarea
părea că duc în spate-o cruce grea
şi spini ce atîrnau în aer mă-nţepau pe frunte.
Dacă semnele nu mint,
călcîile îmi odihnesc
pe stîncile spînzurătorilor.

Spiritul pămîntului o voce din adînc

Cu nouri grei de păcură m-am învălit
şi c-un potop de fulgere topit-am asprele verigi,

în care ferecat păzeam adîncul lumii.
De-acum îmi sunt stăpîn
și pribegind prin cosmice vîltori
într-un avînt de flacări voi înfrînge
stavila ce mă desparte de tărie.

Din veci mă arde-același gînd :
să fii pămînt — și totuși să lucești ca stea !
Mă bate-n piept al mării val,
s-apropie izbînda mea.

Lucifer

Din cînd în cînd din scoica ta de lut
te-aud
Duh cîrtitor,
cum blestemi omenescul neastîmpăr făr' de spor.

Spiritul pămîntului

O clipă i-am crezut arhangheli
în spadă și-n privire crunți,
cu suflețe
ca niște munți.
În al nădejzii zbor
le-am dat ogorul meu, ca să-l ridice-n cer,
și doar cu stîrvuri m-am ales
pe urma lor.

Lucifer

Din adîncimea ta te plîngi
că-n bine ei au fost pitici,

din înălțimea mea regret
că-n rău au fost cam tot așa de mici.

Spiritul pământului

Aș vrea din mare să stîrnesc un vînt,
în lună să le spulber țintirimele
și urnele de scrum
adăpostite în pămînt.

Lucifer

tace

un fulger luminează întreg orizontul
către cer :

De-un veac tot stau aici.
Stăpîne, poți începe :
mortii ne așteaptă !
O vorbă de le zici,
spre Tine ei se-ndreaptă
răsărind din neguri,
răsărind din stepe.
Stăpîne, poți începe !

alt fulger

Întunericul crește, ochii lui Lucifer luminează ca două stele
gemene. După un răstimp apare Adam. Suie cărarea și ajuns
în virful Golgotei suflă în bucium în cele patru părți ale
lumii. Un al treilea fulger.

II

Un cimitir cu cruci de lemn. Întuneric de amurg. Vîntul vijie
prin plopîi din fața unei clopotnițe și mișcă din cînd în cînd
clopotul. S-apropie spiritul — alburîu, străveziu, astral — al
Pustnicului. Trece printre cruci.

Speriat de-nțelepciunea caldă, plină de ispite,
ce mi-o șoptea-n urechi
frumusețea lumilor — am căutat deșertul.
M-am ascuns în scorburi de leproși
ori vizuini înguste,
și numai faguri proaspeți mi-au fost hrana
și lăcuste.

Vânturi de nisip mi-au ars pleoapele-nroșite
și vulturi galbeni s-adunau cunună-n jurul meu
ca-n preajma unui stîrv.

De lungi mătăanii mi s-au îngroșat genunchii
la fel cu ai cămilelor,
ce zac pe așternut de piatră.
Și ani și ani — statornic — trupul mi l-am biciuit
cu rîsul și ocara tuturor
sălbaticelor mele gînduri aspre ca de foc.

S-aude dangătul ruginit al clopotului.

Nici vii,
nici morți.

Un vînt pustiu dă pinteni clopotului greu
ce-a mai rămas în turn.
Pe cine-ar mai putea să cheme ?

Au răsărit de prim morminte trupurile reci
ca primăvara mugurii din ramuri

și numai eu colind din cîmîtir în cîmîtir
și nicăieri nu-mi află oasele împrăștiate
ca florile de prun, curate, albe în noroi.

Le-am căutat prin peșteri și prin fund de ape,
prin umede progădii la răscruci
și pe sub lespezi vechi de mînăstiri,
dar nu mi le-am găsit.

S-apropie de-un mormînt, îi smulge cu putere crucea de lemn
și privește cercetător înăuntru. Rînd pe rînd scoate și celelalte
cruce. La unul dintre morminte cade în genunchi și scurmă
cu mîinile în iarbă. 1

Pămîntule, dă-mi trupul înapoi,
Pămîntule tîlhar, de ce mi l-ai furat,
de ce mîl-ai ascuns în sînul tău de sloi ?

De l-am hulit
a fost al meu :
dă-mi trupul, trupul înapoi !

III

În spațiul nespațial al cerului. Nouri. Lucifer stă tăcut în
lumină, roșu ca de foc și ascultă.

V e ș n i c u l
nevăzut

Eu sunt marea și izvorul și sunt bun,
Eu sunt marea și izvorul și sunt drept.

Corul celor buni

ascunși în lumină

Mantaua bolții largi Tu o purtai pe umeri,
noi ne țineam cu minile de cer
cun prunci neștiutori se țin
de haina mumelor pe drum.

Și ne rugam :

Stăpîne blînd nu ne uita !

Azi clipele de-ndemnuri bune ni le numeri
și surîzînd ne chemi la dreapta Ta.

O sîndiții

în întuneric

Parc-am păși pe capete de șerpi,
vîrtejuri de pucioasă — mazăricea iadului —
ne-ncolăcesc picioarele.

Prăpăstiile scui-pă-n calea noastră
șuier de năpîrci.

În hohot dracii de pe muchi ne-ntîmpină
cu flori de spînz

și măt_răgună,

stupi de viespi în plete ni s-adună.

Pe nouri vine spiritul rătăcitor al Pustnicului și privește în-
trebător spre Lucifer. S-aude ;

Teologul

nevăzut

Ca ne-ntrecut inițiat în lucrurile sfinte
am fost numit de lume doctor invincibilis.

Azi intru-n turma celor drepți.

O singură-ndoială mă mai chinuie
în cleștele-i de fer,
sunt îngrijat de soarta ta, o, Lucifer !
Răspunde-mi, ți s-a dat sau nu și ție
putința mîntuirii ?
N-aș vrea să cad în erezie.

L u c i f e r

O, mare-i cuminenția cerească cea de veci,
ce bine a știut s-aleagă oile dintre berbeci,
către teolog

De teamă să nu cazi în erezie — fără ură
tu ceri și de la dracu-nvățătură.
În numele lui Dumnezeu, dar cu-ajutorul meu,
în marile și neuitatele sinoade
din orice întrebări schiloade
ai stors un bob de-nțelepciune,
Dar vezi, acum mi-e greu
să-ți dau răspuns. Cînd eu-s în joc,
îmi place să păstrez misterul ;
de vrei însă dogmaticiei să-i faci un epilog,
iată :
tocmai sosi la judecată
un biet întirziat.

E duhul unui pustinc, vine fără trup, /
cît a trăit și l-a urît așa de mult
că la-nviere nu l-a mai găsit.
Ce crezi — maiestre ne-ntrecut ?

Teologul

Mă văd stingaci.
Nici hotărârile din Laudicea
n-au prevăzut această întâmplare.
Dar meșteșugul mi-l ascut :
Păcatul — e un rod de-al lutului, de aceea
cred că nimenea nu-l poate judeca
fără de haina lui de lut.

Lucifer

Cînd e vorba de osînde
nu-ndrăznesc cu doctorii angelici să discut
către Pustnic

Nenorocite duh, rămîne deci să te întorci
pe urgisitul bulgăr de pămînt,
să-ți cauți moaștele de sfînt
și toate oasele uitate.
De vrei poți încerca și-n altă parte :
Știu eu ? — pe alte stele — și prin alte zodii.
A racului — pe cît se poate.
spiritul Pustnicului pleacă

Lucifer

singur

De cîte ori priveam această ordine divină
și lumea văduvă de cel din urmă strop
de minte,
aș fi voit în fața Celui Veșnic blînd să mă ridic
în arătarea mea de șarpe fără vină —

și îmbiindu-i mărul cunoștinței
umilit să-i zic :
Nu ți-ar strica Înalt-Prea-Sfinto
să guști din el și Tu un pic.

11

12

13

14

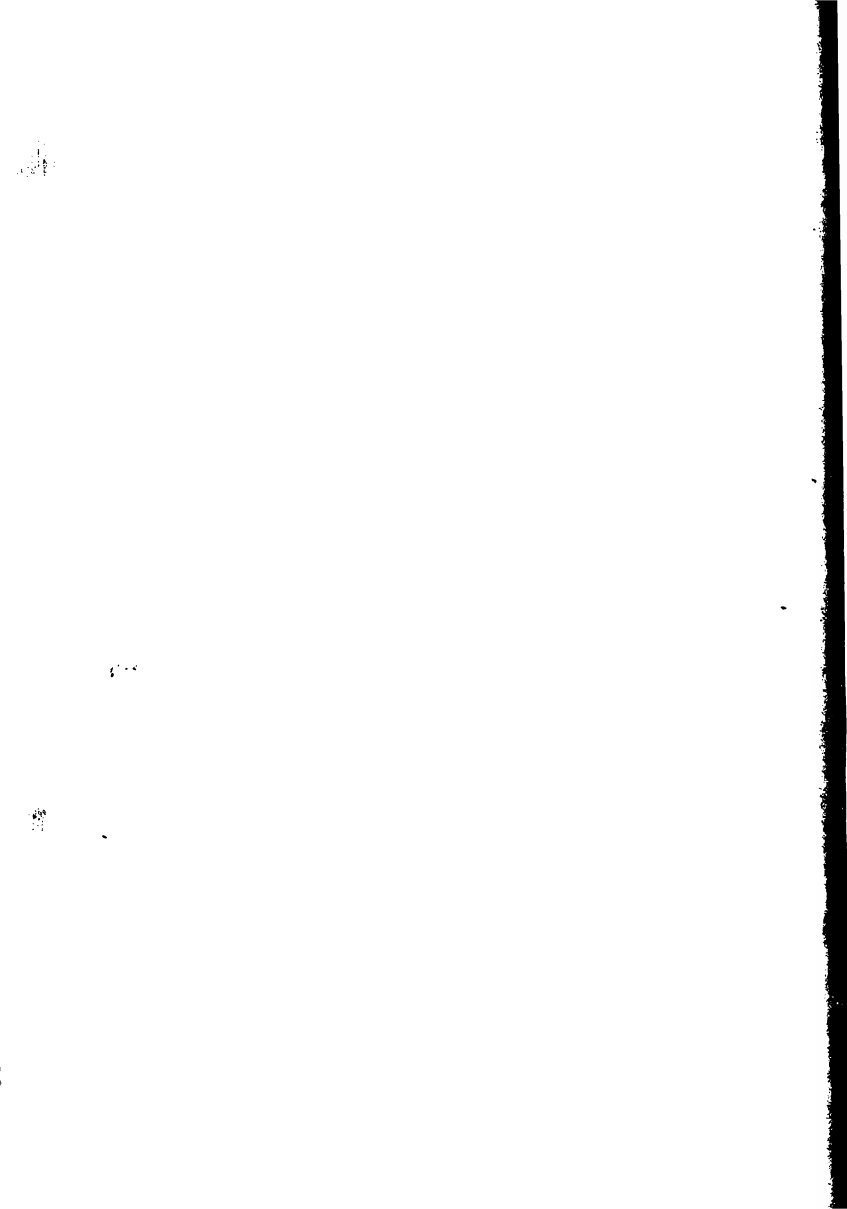
15

16

În marea trecere

1924

MOTTO : Oprește trecerea. Știu că unde nu e moarte, nu e nici iubire, — și totuși te rog : oprește, Doamne, ceasornicul cu care ne măsurăm destrămarea.

Către cititori

Aici e casa mea. Dincolo soarele și grădina cu stupi.
Voi treceți pe drum, vă uitați printre gratii de poartă
Și așteptați să vorbesc. — De unde să-ncep ?
Credeți-mă, credeți-mă,
despre ori și ce poți să vorbești cît vrei :
despre soartă și despre șarpele binelui,
despre arhanghelii cari ară cu plugul
grădinile omului,
despre cerul spre care creștem,
despre ură și cădere, tristețe și răstigniri
și înainte de toate despre marea trecere.
Dar cuvintele sunt lacrimile celor ce ar fi voit
așa de mult să plîngă și n-au putut.
Amare foarte sunt toate cuvintele,
de-aceea — lăsați-mă
să umblu mut printre voi,
să vă ies în cale cu ochii închiși.

Psalm

O durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă
Dumnezeule, dar ce era să fac ?

Cînd eram copil mă jucam cu tine
și-n închipuire te desfăceam cum desfaci o jucărie.
Apoi sălbăticia mi-a crescut,
cîntările mi-au pierit,
și fără să-mi fi fost vreodată aproape
te-am pierdut pentru totdeauna
în țărînă, în foc, în văzduh și pe ape.

Între răsăritul de soare și-apusul de soare
sunt numai tină și rană.

În cer te-ai închis ca-ntr-un coșciug.
O, de n-ai fi mai înrudit cu moartea
decît cu viața,
mi-ai vorbi. De-acolo unde ești,
din pămînt ori din poveste mi-ai vorbi.

În spinii de-aci arată-te Doamne,
să știu ce-aștepți de la mine.

Să prind din văzduh sulița veninoasă
din adânc azvîrlită de altul să te rănească
subt aripi ?

Ori nu dorești nimic ?
Ești muta, neclintita identitate
(rotunjit în sine a este a)
Nu ceri nimic. Nici măcar rugăciunea mea.

Iată stelele intră în lume
deodată cu întrebătoarele mele tristeți.
Iată e noapte fără ferestre-nafară.
Dumnezeule, de-acum ce mă fac ?
În mijlocul tău mă dezbrac. Mă dezbrac de trup
ca de-o haină pe care-o lași în drum.

În marea trecere

Soarele-n zenit ține cîntarul zilei.
Cerul se dăruiește apelor de jos.
Cu ochi cuminți, dobitoace în trecere
își privesc fără de spaimă umbra în albiu.
Frunzare se boltesc adînci
peste o-ntreagă poveste.

Nimic nu vrea să fie altfel decît este.
Numai sîngele meu strigă prin păduri
după îndepărtata-i copilărie,
ca un cerb bătrîn
după ciuta lui pierdută în moarte.

Poate a pierit subț stînci.
Poate s-a cufundat în pămînt.
În zadar i-aștept veștile,
numai peșteri răsună,
pîraie se cer în adînc.

Sînge fără răspuns,
o, de-ar fi liniște, cît de bine s-ar auzi
ciuta călcînd prin moarte.

Tot mai departe șovăi pe drum, —
și ca un ucigaș ce-astupă cu năframa
o gură învinsă,
închid cu pumnul toate izvoarele,
pentru totdeauna să tacă,
să tacă.

Pluguri

Prietene crescut la oraș
fără milă, ca florile în fereastră,
prietene care încă niciodată n-ai văzut
cîmp și soare jucînd subț peri înfloriți,
vreau să te iau de mîină,
vino, să-ți arăt brazdele veacului.

Pe dealuri, unde te-ntorci,
cu ciocuri înfipite-n ogor sănătos
sunt pluguri, pluguri, nenumărate pluguri :
mari paseri negre
ce-au coborît din cer pe pămînt.
Ca să nu le sperii —
trebuie să te apropii de ele cîntînd.

Vino — încet.

În amintirea țăranului zugrav

Azi trăiești în legenda ta
cum ai trăit în cîmpuri și în sat.
Mi-aduc așa de bine aminte
de mîinile tale grele ca tăvălugul
cu care pecetluiai sămînța-n arătură.
Mi-aduc aminte de ochii tăi verzi ca mura
necoaptă
și de meșteșugul blind cu care zugrăveai
sfînți atît de fragezi
parcă veneau deadreptul din lună.

Erai prieten cu toate minunile.
O fată ți-a venit în ogradă să-ți zică :
Spune-mi, spune-mi, cum s-a născut
pruncul Isus fără tată ?
Într-o icoană-nchipuită de tine
î-ai arătat în aur și-n albastru cerese :
Astfel stat-a Maria-n genunchi,
cu ciocul întins peste ea
o pasăre, plutind, a scuturat o floare.
Ce-a mai venit se poate-asemăna numai c-un vis.
Din pulberea de floare

cernută peste tînărul ei trup

fecioara Maria

a legat rod ca un pom.

Nu semăna cu-această abia șoptită poveste inima ta ?

Erai numai om, și totuși cînd ai murit,

s-a adunat mult norod în pragul tău,

crezînd că fără veste te vei ridica la cer

și vei înălța cu tine

satul și pămîntul.

Un om s-apleacă peste margine

M-aplec peste margine :
nu știu — e-a mării
ori a bietului gînd ?

Sufletul îmi cade în adînc,
alunecînd ca un inel
dintr-un deget slăbit de boală.
Vino sfîrșit, așterne cenușă pe lucruri.
Nici o cărare nu mai e lungă,
nici o chemare nu mă alungă.
Vino sfîrșit.

Pe coate încă odată
mă mai ridic o șchioapă de la pămînt
și ascult.
Apă bate-ntr-un țărîm.
Altceva nimic, nimic,
nimic.

Liniște între lucruri bătrâne

În apropiere e muntele meu, munte iubit,
Înconjurat de lucruri bătrâne
acoperite cu mușchi din zilele facerii,
în seara cu cei șapte sori negri
cari aduc întinericul bun,
ar trebui să fiu mulțumit.
Liniște este destulă în cerul
ce ține laolaltă doagele bolții.
Dar mi-aduc aminte de vremea când încă nu eram,
ca de-o copilărie depărtată,
și-mi pare așa de rău că n-am rămas
în țara fără de nume.
Și iarăși îmi zic :
nici o larmă nu fac stelele-n cer.
Da, ar trebui să fiu mulțumit.

Călugărul bătrîn îmi șoptește din prag

Tinere, care mergi prin iarba schitului meu,
mai este mult pîn-apune soarele ?

Vreau să-mi dau sufletul
deodată cu șerpîi striviți în zori
de ciomegele ciobanilor.
Nu m-am zvîrcolit și eu în pulbere ca ei ?
Nu m-am sfredelit și eu în soare ca ei ?
Vieța mea a fost tot ce vrei,
cîteodată fiară,
cîteodată floare,
cîteodată clopot — ce se certa cu cerul.

Azi tac aici, și golul mormîntului
îmi sună în urechi ca o talangă de lut.
Aștept în prag răcoarea sfîrșitului.
Mai este mult ? Vino tinere,
ia țărîna un pumn
și mi-o presară pe cap în loc de apă și vin.
Botează-mă cu pămînt.

Umbra lumii îmi trece peste inimă.

Înviere de toate zilele

O înviere e pretutindeni, pe drum
și-n lumina deșteaptă.
Ochii mi se deschid umezi, și sunt împăcat
ca fîntînile din imperiul lutului.
Trecătorule, oricine-ai fi,
ridică și tu peste mine mîna ta dreaptă.

Astăzi n-o să mai cert nicio ființă,
nici pietrele, nici oamenii, nici buruienele.
Sunt în mijlocul privighetorilor. Învie străbunii ?
Rugăciunea de-atîtea ori începută
mi se sfîrșește și zic :
Tată, te iert că-n adînc,
m-ai semănat între brazdele lumii.

Ziua vine ca o dreptate făcută pămîntului.
Flori peste fire de mari
îmi luminează din larg —
aureole pierdute pe cîmp de sfinții trecutului.

Heraclit lîngă lac

Lîngă ape verzi s-adună cărările.
Sunt liniști pe-aici, grele și părăsite de om.
Taci cîne, care-ncerci vîntul cu nările, taci.
Nu alunga amintirile ce vin
plîngînd să-și îngroape fețele-n cenușa lor.

Sprîjinit de butuci îmi ghicesc soarta
din palma unei frunze tomnatice.
Vreme, cînd vrei să iei drumul cel mai scurt,
pe unde apuci ?

Pașii mei răsună în umbră,
parc-ar fi niște roade putrede
ce cad dintr-un pom nevăzut.
O, cum a răgușit de bătrînețe glasul izvorului !

Orice ridicare a mîinii
nu e decît o îndoială mai mult.

Durerile se cer
spre taina joasă a țării.

Spini azvîrl de pe țărni în lac,
cu ei în cercuri mă desfac.

Bunătate toamna

Pomi suferind de gălbinare ne ies în drum.
O minune e cîteodată boala.
Pătrunse de duh
fețele-și lungesc ceara,
dar nimeni nu mai caută vindecare.

Toamna surîzi îngăduitor pe toate cărările.
Toamna toți oamenii încap laolaltă.
Iar noi cei altădat' atît de răi
azi suntem buni, par'că am trece fără viață
prin aurore subpămîntești.

Porțile pămîntului s-au deschis.
Dați-vă minile pentru sfîrșit :
îngeri au cîntat toată noaptea,
prin păduri au cîntat toată noaptea
că bunătatea e moarte.

Din cer a venit un cîtec de lebădă

Din cer a venit un cîtec de lebădă.
Îl aud fecioarele ce umblă cu trumseți desculțe
peste muguri. Și pretutindeni îl aud eu și tu.

Călugării și-au închis rugăciunile
în pivnițele pămîntului. Toate-au încetat
murind sub zăvor.

Sîngerăm din mîni, din cuget și din ochi.
În zadar mai cauți în ce-ai vrea să crezi.
Țărîna e plină de zumzetul tainelor,
dar prea e aproape de călcîie
și prea e departe de frunte.
Am privit, am umblat, și iată cînt :
cui să mă-nchin, la ce să mă-nchin ?

Cineva a-nveninat fîntînile omului.
Fără să știu mi-am muiat și eu mînile
în apele lor. Și-acuma strig :

O, nu mai sunt vrednic
să trăiesc printre pomi și printre pietre.
Lucruri mici,
lucruri mari,
lucruri sălbatice — omorîți-mi inima !

Sufletul satului

Copilo, pune-ți mîinile pe genunchii mei.
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici orice gînd e mai încet,
și inima-ți zvîcnește mai rar,
ca și cum nu ți-ar bate în piept
ci adînc în pămînt undeva.
Aici se vindecă setea de mîntuire
și dacă ți-ai sîngerat picioarele
te așezi pe un podmol de lut.
Uite, e seară.
Sufletul satului filfiie pe lîngă noi,
ca un miros sfios de iarbă tăiată,
ca o cădere de fum din streșini de paie,
ca un joc de iezi pe morminte înalte.

Noi cîntăreții leproși

Mistuiți de răni lăuntrice ne trecem prin veac.
Din cînd în cînd ne mai ridicăm ochii
spre zăvoaiele raiului,
apoi ne-aplecăm capetele în și mai mare tristețe.
Pentru noi cerul e zăvorît și zăvorite sunt și cetățile.
În zadar căprioarele beau apă din minile noastre,
în zadar cîinii ni se închină,
suntem fără scăpare singuri în amiaza nopții.
Prietenii, cari stați lîngă mine,
încălziți-vă lutul cu vin,
desfaceți-vă privirile peste lucruri.
Noi suntem numai purtători de cîntec
sub glia neagră a țăriilor,
noi suntem numai purtători de cîntec
pe la porți închise,
dar fiicele noastre vor naște pe Dumnezeu
aici unde astăzi singurătatea ne omoară.

Scrisoare

Nu ți-aș scrie poate nici acum acest rînd,
dar cocoși au cîntat de trei ori în noapte —
și-a trebuit să strig :
Doamne, Doamne, de cine m-am lepădat ?

Sunt mai bătrîn decît tine, Mamă,
ci tot așa cum mă știi :
adus puțin din umeri
și aplecat peste întrebările lumii.

Nu știu nici azi pentru ce m-ai trimis în lumină.
Numai ca să umblu printre lucruri
și să le fac dreptate spunîndu-le
care-i mai adevărat și care-i mai frumos ?
Mîna mi se oprește : e prea puțin.
Glasul se stinge : e prea puțin.
De ce m-ai trimis în lumină, Mamă,
de ce m-ai trimis ?

Trupul meu cade la picioarele tale
greu ca o pasăre moartă.

Taina inițiatului

Ziua din urmă. Omule, e-adevărat :
din tot ce-a fost
nimic nu s-a schimbat,
rotește sus același cer,
se-ntinde jos același pământ.
Dar un cîntec s-a iscat în larg,
mare și tainic în larg.
S-ar zice că sicriile s-au desfăcut în adînc
și din ele au zburat
nenumărate ciocîrlii spre cer.
Omule, ziua de-apoi
e ca orice altă zi.
Îndoaie-ți genunchii,
frînge-ți mîinile,
deschide ochii și miră-te.
Omule, ți-aș spune mai mult,
dar e-n zadar, —
și-afară de-aceea stele răsar
și-mi fac semn să tac
și-mi fac semn să tac.

De mină cu marele orb

variantă

Îl duc de mină prin păduri.
Prin țară lăsăm în urma noastră ghicitori.
Din cînd în cînd ne odihnim în drum.
Din vînăta și mocirloasa iarbă
melei jilavi i se urcă-n barbă.

Zic : Tată, mersul sorilor e bun.
El tace — pentru că-i e frică de cuvinte.
El tace — fiindcă orice vorbă la el se schimbă-n faptă.

Subt bolta aspră de stejar
țîntări îi fac o aureolă peste cap.
Și iar plecăm.
De ce a tresărit ?
Tată orb, fii liniștit, în jur nu e nimic.
Doar sus o stea
de cerul ei c-o lacrimă de aur se desparte.

Subt frunze nalte mergem mai departe, tot mai
departe.

Dihăanii negre
ne aduimecă din urmă
și blinde nîncă țărna
unde am căleat și unde-am stat.

Amintire

Unde ești astăzi, nu știu.
Vulturi treceau prin Dumnezeu deasupra noastră.
Alunec în amintire, e-așa de mult de-atunci.
Pe culmile vechi unde soarele iese din pământ
privirile tale erau albastre și-nalte de tot.
Zvon legendar se ridica din brazi.
Ochiu atot înțelegător era iezerul sfânt.
În mine se mai vorbește și astăzi despre tine.
Din gene, ape moarte mi se preling.
Ar trebui să taiu iarba,
ar trebui să taiu iarba pe unde-ai trecut.
Cu coasa tăgăduirii pe umăr
în cea din urmă tristețe mă-ncing.

Fîica pămîntului joacă

Spre dimincîile tale rîd,
soare vechi, soare nou.
Paseri aprinse se zbat prin văzduh.
Cine mă cheamă, cine m-alungă ?
A-la-la ! E-la-la !

Subt gliile verzi o biserică este.
Acum o mie de ani
s-a scufundat în pămînt.
Şapte popi ţin şi azi
liturghie în ea pentru dracu.
E-la-la ! Pentru dracu.

Muritori uriaşi, muritori pitici,
tărîna de pe călcîie mi-
o scutur
de crucile-nfipite pe casele voastre.
Clopotele să se tragă-ntr-o dungă.
Nimeni să nu mă ajungă.
A-la-la ! E-la-la !

De-acuma joc. Fiica pământului
sîinii și-i îngrădește cu spini.
Se prăpădesc de vedenie
popii luminii,
popii adîncului.

Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea

Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea
ca un mușchi strămoșesc.

O, de ce am tălmăcit vremea și zodiile
altfel decît baba ce-și topește cînepa în baltă ?

De ce am dorit alt zîmbet decît al pietrarului
ce scapără scînteii în margine de drum ?

De ce am rîvnit altă menire

în lumea celor șapte zile

decît clopotarul ce petrece morții la cer ?

Dă-mi mîna ta trecătorule, și tu care mergi,
și tu care vii.

Toate turmele pămîntului au aureole sfinte
peste capetele lor.

Astfel mă iubesc de-acum :

unul între mulți,

și mă scutur de mine însumi

ca un cîne, ce-a ieșit dintr-un rîu blestemat.

Singele meu vreau să curgă pe scocurile lumii
să-nvîrtă roțile

în mori cerești.

Sunt tremur de fericire :
ziua întreagă deasupra mea
puterile păsărești au arătat în triumphiuri
sire ținte luminoase.

Lucrătorul

Te irosești în încordări de arc
lingă roțile mari de oțel.
Strivești între degete sinii materiei.
Îți sunt de păcură minile și afumate zorile.
Lucrătorule, cu șorțul de piele albastră,
pentru tine mașinile cîntă
mai frumos decît privighetorile.

Lucrătorule, cu șorțul de piele albastră,
tu știi că frumoase sunt
numai lucrurile ieșite din puteri omenești.
Tu știi că nicio stea
n-a fost făcută de mîna ta,
și-ți zici : orice-ar spune prea mulții gureșii poeți,
nicio stea nu-i frumoasă.

Din fîntîni sfredelite-n osia planetei
îți scoți gălețile de foc.
Nu te cunosc, nu mă cunoști,

dar o lumină alunecă
de pe fața ta pe fața mea,
fără să vreau m-alătur bunei tale vestiri
și-o strig în sfintele vânturi.

Pe ape

Porumbii mi i-am slobozit
să-ncerce pajiştea cerului,
dar sfişiaţi de vînturi
se-ntorc înapoi. Pe vatra corăbiei
inima mi-o-ngrop subţ spuză
să-şi ţină jăratecul. Paserea focului
nu-mi mai filfiie peste pereţi.
Dăinuie veşnic potopul.
Niciodată nu voi ajunge
s-aduc jertfa subţ semnul înalt
al curcubeului magic.

Pentru un fagure sterp
mi-am ucis stupii flămînzi.
Cel din urmă dobitoc
cu-nţelepciune s-a prăpădit.
Ochiul său profetic deschis
e singura veste prin neguri.
În mare rămîne muntele Ararat,

de-a pururi fund de ape,
tot mai adînc,
tot mai pierdut
fund de ape.

Fiu al faptei nu sunt

Fără de număr sunteți fii ai faptei
pretutindeni pe drumuri, sub cer și prin case.
Numai eu stau aici fără folos, nemernic,
bun doar de-nnecat în ape.

Totuși aștept, de mult tot aștept
vreun trecător atotbun și-atotdrept ca să-i spun :
O, nu-ți întoarce privirea,
O, nu-mi osîndi nemișcarea.
Cresc între voi, ci umbrît de mîinile mele
misticul rod se rotunjește în altă parte.
Nu mă blestemați, nu mă blestemați !

Prieten al adîncului,
tovarăș al liniștei
joc peste fapte.
Cîteodată prin fluier de os strămoșesc
mă trimit în chip de cîntec spre moarte.

Întrebător fratele mă privește,
mirată mă-ntîmpină sora,
dar încolăcit la picioarele mele
m-ascultă și mă pricepe prea bine
șarpele cel cu ochii deapururi deschiși
spre-nțelepciunea de dincolo.

Bunăvestire

În noaptea asta lungă, fără sfîrșit,
o femeie umblă subt cerul apropiat.
Ea înțelege mai puțin decît oricine
minunea ce s-a-ntîmplat.

Aude sori cîntăreți, întreabă,
întreabă și nu înțelege.

În trupul ei stă închis ca într-o temniță bună
un prunc.

De nouă ori se-nvîrte discul lunii
în jurul pruncului.

El rămîne nemișcat și crește mirîndu-se.

.

În noua noapte fără sfîrșit
ciobanii păzesc nașterea unor semne cerești.

Mă duc între ei să vestesc :

Tăiați-vă mieii pe cruce
în amintirea jertfei ce se va face.

Ridicați-vă de lîngă foc
în cojoace cu flăcări de lînă.

Luați făclia ce-am aprins-o
în steaua coborîită
deasupra ieslelor roase de boi

și dați-o mai departe
din mână în mână.

În curînd fiul omului va căuta un loc
unde să-și culce capul,
răzimîndu-și-l ca și voi
de pietre ori de cîni adormiți.
În curînd rănilor purtate prin văile noastre
s-or vindeca
îchizîndu-se ca florile la întuneric.
În curînd picioare albe
vor umbla peste ape.

Cuvîntul din urmă

Arendaş al stelelor,
străvechile zodii
mi le-am pierdut.
Vieaţa cu sînge şi cu poveşti
din mîni mi-a scăpat.
Cine mă-ndrumă pe apă ?
Cine mă trece prin foc ?
De paseri cine mă apără ?

Drumuri m-au alungat.
De nicăieri pămîntul
nu m-a chiernat.
Sunt blestemat !

Cu cîinele şi cu săgeţile ce mi-au rămas
mă-ngrop,
la rădăcinile tale mă-ngrop,
Dumnezeule, pom blestemat.

Semne

Porumbii-prooroci își scaldă
aripile înnegrite de funingine
în ploile de sus.
Eu cînt —
semne, semne de plecare sunt.

Din orașele pămîntului
fecioare albe vor porni
cu priviri înalte către munți.
Pe urma lor vor merge tineri goi
spre sori păduratici,
și tot ce e trup omenesc va purcede
să mai învețe odat'
poveștile uitate ale singelui.

Mi-am pecetluit cu ceară casa,
să nu mai întîrziu
unde jocuri și răstigniri
n-or mai trece pe uliți

și nicio adiere de om
din veac în veac pe subț bolți.
Poduri vor tăcea.
Din clopote avîntul va cădea.

Din depărtatele sălbăticii cu stele mari
doar căprioare vor pătrunde în orașe
să pască iarba rară din cenușă.
Cerbi cu ochii uriași și blînzi
intra-vor în bisericile vechi
cu porțile deschise,
uitîndu-se mirați în jur.

Lepădați-vă coarnele moarte
bătrînilor cerbi,
cum pomii își lasă frunza uscată,
și-apoi plecați :
aci și țărîna înveninează,
aci casele au încercat cîndva
să ucidă pe copiii omului.
Scuturați-vă de pămînt
și plecați,
căci iată — aci vinul nebun al vieții
s-a scurs în scrum,
dar orice alt drum duce în poveste,
în marea, marea poveste.

Epilog

Îngenunchiez în vînt. Mîine oasele
au să-mi cadă de pe cruce.
Înapoi nici un drum nu mai duce.
Îngenunchiez în vînt :
îngă steaua cea mai tristă.

.

Lauda somnului

1929

Biografie

Unde și cînd m-am ivit în lumină, nu știu,
din umbră mă ispitesc singur să cred
că lumea e o cîntare.
Străin zîmbind, vrăjit suind
în mijlocul ei mă-mplinesc cu mirare.
Cîteodată spun vorbe cari nu mă cuprind,
cîteodată iubesc lucruri cari nu-mi răspund.
De vînturi și isprăvi vișate îmi sunt ochii plini,
de umblat umblu ca fiecare :
cînd vinovat pe coperișele iadului,
cînd fără păcat pe muntele cu crini.

Inchis în cercul aceleiași vetre
fac schimb de taine cu strămoșii,
norodul spălat de ape subt pietre.
Seara se-ntîmplă mulcom s-ascult
în mine cum se tot revarsă
poveștile singelui uitat de mult.
Binecuvînt pînea și luna.
Ziua trăiesc împrăștiat cu furtuna.

Cu cuvinte stinse în gură
am cîntat și mai cînt marea trecere,
somnul lumii, îngerii de ceară.
De pe-un umăr pe altul
tăcînd îmi trec steaua ca o povară.

Somn

Noapte întreagă. Dănțuiesc stele în iarbă.
Se retrag în pădure și-n peșteri potecile,
gornicul nu mai vorbește.

Buhe sure s-așează ca urne pe brazi.

În întunericul fără de martori
se liniștesc păsări, sînge, țară
și aventuri în cari veșnic recazi.

Dăinuie un suflet în adieri,
fără azi,
fără ieri.

Cu zvonuri surde prin arbori
se ridică veacuri fierbinți.

În somn sîngele meu ca un val
se trage din mine
înapoi în părinți.

Fum căzut

S-aude zbor scurt și zadarnic
de giște peste pajiști reci.
Undeva un cîntec se pătrunde
de chemări de veci.
Un fluier seacă, altul nu s-arată.
Aleluia, privirea mi se umple de păsări și vîn
vieții nu i-am rămas dator niciun gînd
dar i-am rămas dator vieța toată.
Cu mișcări oprite ades
văd bolți prăbușite în apă
Din frunzele satului ies
că dintr-o biblică șatră.
Aleluia, astăzi ca niciodată
sunt fratele obosit
al cerului de jos
și-al fumului căzut din vatră.

Paradis în destrămare

Portarul înaripat mai ține întins
un cotor de spadă fără de flăcări.
Nu se luptă cu nimeni,
dar se simte învins.
Pretutindeni pe pajiști și pe ogor
serafimi cu părul nins
însetează după adevăr,
dar apele din fântini
refuză gălețile lor.
Arînd fără îndemn
cu pluguri de lemn,
arhangheli se plîng
de greutatea aripelor.
Trece printre sori vecini
porumbelul sfîntului duh,
cu pliscul stinge cele din urmă lumini.
Noaptea îngerii goi
zgribulind se culcă în fin :
vai mie, vai ție, .
păianjenii mulți au umplut apa vie,

odată vor putrezi și îngerii sub glie,
țărîna va seca poveștile
din trupul trist.

Pasărea sfântă

*Intruchipată în aur
de sculptorul C. Brâncuși*

În vîntul de nimeni stîrnit
hieratic Orionul te binecuvîntă,
lăcrimîndu-și deasupra ta
geometria înaltă și sfîntă.

Ai trăit cîndva în funduri de mare
și focul solar l-ai ocolit pe de-aproape.
În păduri plutitoare-ai strigat
prelung deasupra întîiilor ape,

Pasăre ești ? Sau un clopot prin lume purtat ?
Făptură ți-am zice, potir fără toarte,
cîntec de aur rotind
pestè spaima noastră de enigme moarte,

dăinuind în tenebre ca în povești
cu fluier părelnic de vînt
cînti celor ce somnul și-l beau
din macii negri de subt pămînt.

Fosfor cojit de pe vechi oseminte
ne pare lumina din ochii tăi verzi.
Ascultînd revelații fără cuvinte
subt iarba cerului zborul ți-l pierzi.

Din văzduhul boltitelor tale amiezi
ghicești în adîncuri toate misterele.
Înalță-te fără sfîrșit,
dar să nu ne descoperi niciodată ce vezi.

Echinocțiu

Semne verzi subț șovăiri solare
ieși soră să vezi pe ogor.
Popi negri vestind sub pământuri soarele
cu fluier greerii umblă
pînă-n pragul sicrielor
și-acolo mor.
Pe-aici, afară din oraș, și ieri am fost
să iscodim învierile în fața porților.
Îndrăznește soră, ah soră să nu suspini.
Într-o singură zi mugurii și iarba au crescut
repede ca unghiile și părul morților.
Făpturi, care-ați fost, unde vă țineți ?
Nu le călca soră luminile — dediteii vineți.

În munți

Lîngă schit miezul nopții găsește
făpturi adormite-n picioare. Duhul mușchiului umed
umblă prin văgăuni.
Din răsărit vin fluturi cît buhele
să-și caute în focuri cenușa.
La rădăcinile brazilor, lîngă blestemul cucutelor
ciobanul pune pămînt
peste mieii uciși de puterile codrului
Peste multe trecînd
fetele stînilor — își freacă de lună umerii goi,
aventura lor se pătrunde suprafirească
de pulberea luminos stîrnită din disc ca un roi.
Cai galbeni și-adună sarea vieții din ierburi.
Mocnind subt copaci Dumnezeu se face mai mic
să aibă loc ciupercile roșii
să crească subt spatele lui.
În sîngele oilor noaptea pădurii e vis lung și greu.

Pe patru vînturi adînci
pătrunde somnul în fagi bătrîni.
Subt scut de stînci, undeva
un bălaur cu ochii întorși spre steaua polară
visează lapte albastru furat din stîni.

Oraş vechi

Noapte. Urnirea orelor
se-mplineşte fără îndemn.
Taci, — arătătoare se-opresc
suspiniînd pe ultimul semn.

Subt porţi fiinţele somnului
intră — cîni roşii şi griji.
Pe uliţi — subţire şi-naltă
ploaia umblă pe cataligi.

Vînt vechi şi lung între ziduri
mai scutură luturi şi fier.
Mari semeni de altădată
o clipă s-arată şi pier.

Turn negru stă în picioare
şi-şi numără anii învins.
Taci, că sfîntul de piatră
aureola în noapte şi-a stins.

În jocul întoarcerii

Pe marginea Vistulei
sămănătorii se uită pierduți în sorburi.
O, pe sub ziduri și-n scorburi
cîte jivinii și șoaapte !
Acum o mie de ani
cronicar eram aici unui noroc schimbăcios,
cronicar român fugit spre miazănoapte.

Pe marginea Vistulei
mi-am îngropat în nisip voevodul.
Fără sfîrșit, iară și iară
i-a dat prin tîmple și degete rodul.
Aci e și turnul cî punțile trase.
Cocoșul de fier mi-amintește c-un strigăt
de cîte ori străbune furtuni și galbene vînturi
trec peste case.

Peisaj transcendent

Cocoși apocaliptici tot strigă,
tot strigă din sate românești.
Fântînile nopții
deschid ochii și-ascultă
întunecatele vești.
Păsări ca niște îngeri de apă
marea pe țărmuri aduce.
Pe mal — cu tămîie în păr
Isus sîngerează lăuntric
din cele șapte cuvinte
de pe cruce.

Din păduri de somn
și alte negre locuri
dobitoace crescute-n furtuni
ies furișate să bea
apă moartă din scocuri.
Arde cu părerii de valuri
pămîntul îmbrăcat în griu.
Aripi cu sunet de legendă
s-abat înspăimîntate peste rîu.

Vîntul a dat în pădure
să rupă crengi și coarne de cerbi.
Clopote sau poate sicriile
cîntă subt iarbă cu miile.

Asfințit

Peste-aceleași arătări și-aceleași case
clopot de sear-aud. Și stau în cruce
cu o zi sub cer pierdută.
Prin ani subt poduri se depărtează
ce focuri vechi ? ce nouă plută ?

Printre ziduri ceasul umbrelor mă-ncearcă.
Se desface — care poartă ?
Se deschide — care ușă ?
Ies vîrstele și-mi pun pe cap
aureolă de cenușă.

Intîrziind subt vremi schimbate,
îmi taie drumul — care prieten ?
Îmi taie pasul — ce vrăjmaș ?
Ah pasărea Foenix ca altădată
nu mai zboară peste oraș.

Cap aplecat

° Mă îndemn să fiu
și o clipă mai sint.
Undeva pe cîmp
a murit fratele vînt.

Toamna sîngerează
peste un mers bătrîn.
Printre umbre prelungi
rostul mi-amîn.

Spre nu știu ce sfîrșit
un zbor s-a întins.
Cu pîlpîit de sfeșnic
un copac s-a stins.

În fîntînă mi-aplec
gînd și cuvînt.
Ceru-și deschide
un ochi în pămînt.

Elegie

Tremură aceeași apă și frunză
la bătaile aceluiași ceas.
În ce tărîm și-n ce somn te-ai oprit ?
Cerească subt ce iarb-ai rămas ?

Se revarsă în mine drumurile
toate pe cari ai umblat.
Oglinda-ți mai păstrează chipul
și după ce-ai plecat.

Fără gînd, fără-ndemn, fără glas
cu mîneca șterg ochiuri ude.
Un vecin prin zidul meu aude
răbdarea neagră a aceluiași pas.

Noapte ecstatică

Adînc subț bătrînele
verzile zodii —
se trag zăvoarele,
se-nchid fîntînile.

Așează-ți în cruce
gîndul și mîinile.
Stele curgînd
ne spală țărînile.

Drumuri

Cetate de veac, prăsilă de painjeni verzi
subt mușchi și scocuri. —

Pe turn între semnele ceasului, gînditor
timpul său. O vrabie umblă pe-arătător.

Subt bolți de nicăiri nici un ecou.

Părul tău joacă în vîntul
pe care l-am întîlnit ieri în alt oraș
și care ne-a ajuns din nou.

Perspectivă

Noapte. Subt sfere, subt marile,
monadele dorm.
Lumi comprimate,
lacrimi fără de sunet în spațiu,
monadele dorm.

Mișcarea lor — lauda somnului.

Drumul sfântului

*„Fetele au îndrăgit balaurul”
(Motiv de poveste)*

Pe cal turnat în oțele
Sfântul Gheorghe caută semne
de drum — și în vînt
se oglindește pe rînd
în ape sfinte și rele.

Cînd numai umbră,
cînd numai om,
binecuvîntă pînea pe cîmpuri,
binecuvîntă vinul pe dealuri,
lovește pinteni de pom.

Mai tare strînge frîul de fier.
Fîlfiie peste șapte hotare
sălbaticul cer.
Subt planete galbene și fără de lege
se oprește și nu înțelege :

calul și-a pierdut potcoava de trei ori
în urma lui copaci rămîn
cu cuiburi goale subțiori.

Duh vechi îi cîntă
mulcom sub tîmplă,
și-i schimbă-n legendă
tot ce se-ntîmplă.

Lîngă fîntîna secată de fulger
o fată îi iese în drum :
Sfîntule, cum să ți-o spun ?
Sfîntule, mai departe nu te duce,
că toate fecioarele
în sate și pe livezi
te blestemă cu oase puse în cruce
să ți se frîngă sulița în solzii verzi,
aureola — cerc de aur
în fîntîna de balaur —
să ți-o pierzi.

Dar înalt ca de jertfă un fum
Sfîntul Gheorghe pornește iar.
La cumpăna apelor
bălaurul ascultă spre hotare deșarte
și-și lipește urechea de drum,
s-audă și mai departe.

Pe cal turnat în oțele,
Sfântul Gheorghe caută semne
de drum și în vînt
se oglindește pe rînd
în ape sfinte și rele.

Peisaj trecut

Castelul e-același
în aer și-n apă.
Trecutul pe poartă
copoi și-i scapă.

Crini umblă pe-un drum
de căutări jucăușe,
parcă-și duc în potire
viitoarea cenușe.

Scăpat dintr-o stemă
tăiată în poartă,
un uliu tâlcuiește
rotire de soartă.

Stuparul ceresc peste
ciuturi se-ndoaie,
în mierea fîntînilor
barba și-o-nmoaie.

Zăbovește prin rostul
grădinilor pajul.
Un zbor de lăstun
iscălește peisajul.

Biblică

lui Ion Breazu

Amiaza e dreaptă. Liniștea se rotunjește albastră.
Zboruri spre ceruri cresc.
Glasuri se iroresc. Ființe se opresc.
Vițelul în trupul vacii îngenunchiază
ca-ntr-o biserică.

Maică Precistă, tu umbli și astăzi rîzînd
pe cărări cu jocuri de apă pentru broaște țestoase.
Între ierburi înalte și goale
copilul ți-l dezbraci
și-l înveți să stea în picioare.
Cînd e prea rău
îl adormi cu zeamă de maci.

Pentru tine lumea e o pecete
pusă pe-o taină mai mare :
de aceea mintea nu ți-o muncești
cu nimic.

În casă lângă blidarul cu smalțuri rare
în fiecare zi păzești cu răbdare
somnul marelui prunc.

A mustrare clipind
te superi doar
cînd îngerii trîntesc prea tare ușile
venind sau ieșind.

Tristețe metafizică

În porturi deschise spre taina marilor ape
am cîntat cu pescarii, umbre înalte pe maluri,
visînd corăbii încărcate
de miracol străin.

Alături de lucrătorii încinși în zale cînite
am ridicat poduri de oțel
peste rîuri albe, peste zborul pasărei curate,
peste păduri adînci,
și orice pod se arcuia
trecîndu-ne parcă pe un tărîm de legendă cu el.

Am zăbovit îndelung între stînci
lîngă sfinți bătrîni ca ghicitorile țării,
și-am așteptat să se deschidă
o fereastră de scăpare
prin puternice spații de seară.
Cu toți și cu toate
m-am zvîrcolit pe drumuri, pe șarmuri,
între mașini și-n biserici.
Lîngă fîntîni fără fund
mi-am deschis ochiul cunoașterii.

M-am rugat cu muncitorii în zdrențe,
am visat lângă oi cu ciobanii
și-am așteptat în prăpăstii cu sfinții.
Acum mă aplec în lumină
și plîng în tîrziile rămășițe
ale stelei pe care umblăm.

Cu toată creatura
mi-am ridicat în vînturi rănile
și-am așteptat : oh, nici o minune nu se-mplinește.
Nu se-mplinește, nu se-mplinește !
Și totuși cu cuvinte simple ca ale noastre
s-au făcut lumea, stihurile, ziua și focul.
Cu picioare ca ale noastre
Isus a umblat peste ape.

Veae

Umblă mașinile subpămîntești. În nevăzut peste
intercontinentale zvonuri electrice.
De pe case antenele pipăie spații
cu alte graiuri și alte vești.

Semnale se-ncrucișează albastre prin străzi.
În teatre strigă luminile, se exaltă libertățile insului.
Se profetesc prăbușirile, sfîrșesc în sînge cuvintele.
Undeva se trage la sorți cămașa învinsului.

Arhanghelii sosiți să pedepsească orașul
s-au rătăcit prin baruri cu penele arse.
Danțatoarea albă le trece prin sînge, rîzînd s-a oprit
pe-un vîrf de picior ca pe-o sticlă întoarsă.

Dar sus, la o mie de metri-nălțime, spre răsărit
stelele își spun povești prin cetini de brazi
și-n miez de noapte rîtul mistreților
deschide izvoarele.

Ioan se sfîșie-n pustie

Unde ești Elohim ?

Lumea din mînile tale-a zburat
ca porumbul lui Noe.

Tu poate și astăzi o mai aștepți.

Unde ești Elohim ?

Umblăm turburați și fără de voie,
printre stihii'le nopții te iscodim,
sărutăm în pulbere steaua de sub călcîie
și-ntrebăm de tine — Elohim !

Vîntul fără de somn îl oprim

și te-ncercăm cu nările

Elohim !

Animale străine prin spații oprim

și le-ntrebăm de tine, Elohim !

Pînă în cele din urmă margini privim,

noi sfinții, noi apele,

noi tilharii, noi pietrele,

drumul întoarcerii nu-l mai știm,

Elohim, Elohim !

Cetire din palmă

La patruzeci de ani — în aşteptare
vei umbla ca şi-acum printre stele triste şi ierburi,
la patruzeci de ani sugrumîndu-ţi cuvîntul
te-i pierde în tine — în căutare.

Prin ani un vînt o să te tot alunge subt cer,
vei mînce miere neagră şi aplecat vei tăcea.

La patruzeci ca pe-un ţarm vei ajunge
unde fără-ncetare

vei aştepta să vie la tine celălalt ţarm,
jaf veşnic voindu-te pentru păsări
din cealaltă zare.

Pe şaptezeci şi şapte de uliţi

vei umbla desculţ şi cu capul gol :

ce sămîntă n-a fost în deşert aruncată ?

ce lumină n-a fost în zadar cîntată ?

Tăgăduiri

Arbori cu crengi tămăduitor aplecate
fac scoarță în jurul unui lăuntric suspin.
Pe toate potecile zilei
cu surîs tonmatic
se răstignesc singuri
Cristoși înalți pe cruci de arin.

Grele din înălțime cad ciocîrlii
ca lacrimi sunătoare ale dumnezeirei peste ogor.
Pe drumuri pornit
iscodesc semnele
întregului rotund depărtat :
pretutindeni e o tristețe. E o negare. E un sfîrșit.

Pe urmele mele coapte
moartea își pune sărutul galben
și nici un cîntec nu mă îndeamnă
să fiu încă odată.
Fac un pas și șoptesc spre miazănoapte :
Frate, trăiește tu, dacă vrei.

Mai fac un pas și șoptesc spre miazăzi :
Frate, trăiește tu, dacă vrei.
Din singele meu nu mai e nimeni chemat
să-și ia începutul trăirilor,
nu, nu mai e nimeni chemat.

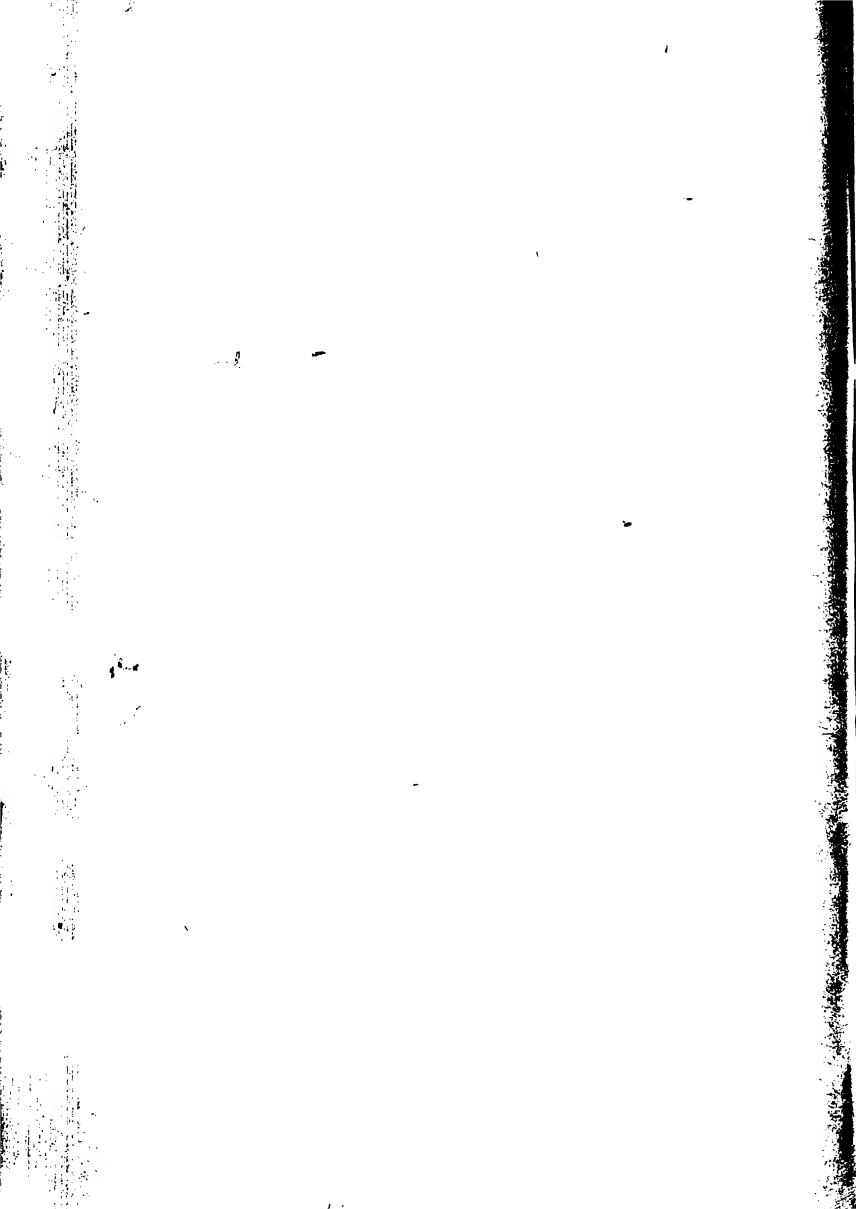
Pe căile vremii se duc și vin
cu pas adinc ca de soartă
albe fecioare și negre fecioare :
îndemnuri cerești
să fim încă odată,
să fim încă de-o mie de ori,
să fim, să fim !
Dar eu umblu lângă ape cîntătoare
și cu fața-ngropată în palme — mă apăr :
eu nu ! Amin.

Încheiere

Frate, o boală învinsă ți se pare orice carte.
Dar cel ce ți-a vorbit e în pământ.
E în apă. E în vînt.
Sau mai departe.

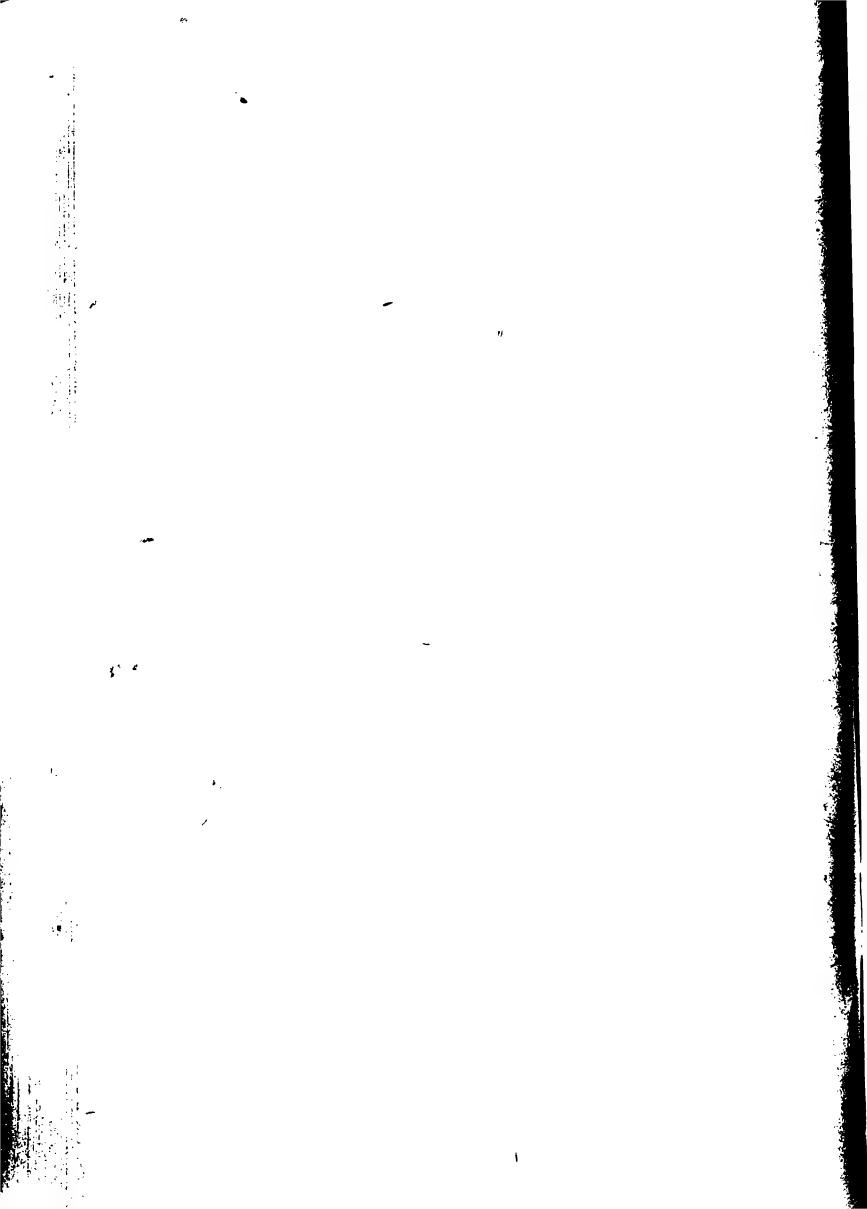
Cu foaia aceasta închid porțile și trag cheile.
Sunt undeva jos sau undeva sus.
Tu stinge-ți lumînarea și-ntreabă-te :
taina trăită unde s-a dus ?

Ți-a mai rămas în urechi vreun cuvînt ?
De la basmul sîngelui spus
întoarce-ți sufletul către perete
și lacrima către apus.

La cumpăna apelor

1933

Sat natal

lui Ion Pillot

După douăzeci de ani trec iarăși pe-aceleași uliți
unde-am fost prietenul mic al țărinii din sat.
Port acum în mine febra eternității,
negru prundiș, eres vinovat.

Nimeni nu mă cunoaște. Vîntul, el singur, sau plopul
de aur. Plop înălțat de-un fir nevăzut asemenea
fusului,
Nedumirit turnul se va uita două ore în urma mea
pînă m-oi pierde din nou subț dunga apusului.

Totul cît de schimbat ! Casele toate sunt mult mai mici
decît le-a crescut amintirea.
Lumina bate altfel în zid, apele altfel în țărîm.
Porți se deschid să-și arate uimirea.

Dar de ce m-am întors ? Lamura duhului nu s-a ales,
ceasul meu fericit, ceasul cel mai fericit
încă nu a bătut. Ceasul așteaptă
subț ceruri cari încă nu s-au clădit.

Boală

Intrat-a o boală în lume,
fără obraz, fără nume.

Făptură e ? Sau numai vînt e ?
N-are nimenea grai s-o descînte.

Bolnav e omul, bolnavă piatra,
se stinge pomul, se sfarmă vatra.

Negrul argint, lutul jalnic și grav
sunt aur scăzut și bolnav.

Piezișe cad lacrimi din veac.
Invoc cu semne uitare și leac.

Lumina de ieri

Caut, nu știu ce caut. Caut
un cer trecut, ajunul apus. Cît de-aplecată
e fruntea menită-nălțărilor altădată !

Caut, nu știu ce caut. Caut
aurore, ce-au fost, țîșnitoare, aprinse
fintîni — azi cu ape legate și-nvinse.

Caut, nu știu ce caut. Caut
o oră mare rămasă în mine fără făptură
ca pe-un ulcior mort o urmă de gură.

Caut, nu știu ce caut. Subt stele de ieri,
subt trecutele, caut
lumina stinsă pe care-o tot laud.

Semnal de toamnă

O voce ieri din adînc s-a-nălțat
amară, amară, amară.
Îngeri mulți murind și-au lăsat
lutul în țară.

Un semn pe subt cer ieri s-a dat
în ceroul înșelăciunii.
Apoi spre Saturn au plecat
vîntul, lăstunii.

Septembrie

Prin ceasul verde-al pădurii
otrăvuri uitate adie.
Cresc lângă ochiuri ciudate
brînduși cu vieață tîrzie.

Cîntecul vechi în-odată
vrea șopotul să și-l învețe.
În jilavul mușchi mi se-mbie
părerii șterse de tinerețe.

Mari turme cu clopote vin
prin amurgul gorunilor sferici
în codru stîrnind ca un zvon
de trecute pierdute biserici.

Înalt unicorn fără glas
s-a oprit spre-afîntit să asculte.
Subt bolțile-adînci mă omoară
pădurea cu tîlnice multe.

Cîntăreți bolnavi

Purtăm fără lacrimi
o boală în strune
și mergem de-a pururi
spre soare apune.

Ni-e sufletul spadă
de foc stinsă-n teacă.
Ah, iarăși și iarăși
cuvintele seacă.

Vînt veșnic răsună
prin cetini de zadă.
Purces-am în lume
pe punți de baladă.

Străbatem amurguri
cu crini albi în gură.
Închidem în noi un
sfîrșit sub armură.

Purtăm fără lacrimi
o boală în strune
și mergem de-a pururi
spre soare apune.

Răni ducem — izvoare —
deschise sub haină.
Sporim nesfârșirea
c-un cântec, c-o taină.

Munte vrăjit

Intru în munte. O poartă de piatră
încet s-a-nchis. Cînd, vis și punte mă saltă.
Ce vinete lacuri ! Ce vreme înaltă !
Din ferigă vulpea de aur mă latră.

Jivine mai sfinte-mi ling mîinile : stranii,
vrăjite, cu ochii întorși se strecoară.
Cu zumzet prin somnul cristalelor zboară
albinele morții, și anii. Și anii.

Plajă

Platanii suri și cedrii-n mare
semințele și-adapă.
În larguri vinetele brazde
se-ntind subț pluguri mari de apă.

Văzduh și port, pescari și vameși
au ațipit în spațiul cald.
Vîntul alb c-un ochi se caută
de-aici pe țărmul celălalt.

Îns pierdut în ceasul rar
mă uit prin spinii de la ușă,
oameni goi zac în nisip
tăcuți, ca-n propria lor cenușă.

În joc cu piatra cîte-un val
și-arată solzii de pe pîntec.
Între slavă și veninuri
mă-ncearcă boală ca un cîntec.

Seară mediteraneană

3

Faruri ghicite
pe mare dau semn.
Viespii se-nchid în
cristale de lemn.

Se strînge în țărână
de nu știu ce chin,
ca o mîină crispată,
amarnicul spin.

Adie sud cald
prin urnele sparte,
prin sîngele meu,
prin fluier departe.

Din Hades cîntînd
privighetorile vin,
s-așează pe masă
'ntre pîne și vin.

Hotar

Calea-lactee abia ghicită se pierde
scrisă în noapte fierbinte și caldă,
ca linia vieții runic săpată
într-o imensă zăbavnică palmă.

Pașnic ca untdelemnul cel veșnic
se scurge sub bolți Aheronul.
Acum ah de trecere cine va-ncepe cîntarea ?
Acum ah negrele ape cui îi dau tonul ?

Pescăruși speriați din tenebre se-nalță
cînd luntrea cu umbre alunecă iară.
Suflete-n zbor de frunte mi se lovesc
zbîrnăind ca rădăștile-n vară.

Totul e împlinit. De șapte ori răsucit
răsufală în somn Aheronul.
Acum ah de trecere cine va-ncepe cîntarea ?
Acum ah negrele ape cui îi dau tonul ?

Vraja și blestem

Pe creasta nopții moara seacă
macină lumină-n gol.
Lopeți se-nalță și s-apleacă.

Războiul după ușă pus
țese singur — vezi suveica ?
Fă o cruce spre apus !

Fîntînile la uliți rele
găleți coboară și ridică
'n cerul jefuit de stele.

Cuiburi în copaci s-aprind
ca de-o mînă. Ard cu flăcări.
Auzi ouăle pocnind.

Duhul răului tot vine
'n sat nelocuit, să pască
iarba morților de bine.

În satul vechi de lângă lună
uși se-nchid, uși se deschid,
Umbra mea cade pe zid,

Trenul morților

Cît e noaptea-n lung și-n lat
nu s-aude un lătrat.
Colo numai dintre spini
pîn' la stelele-n vecini
licuricii dau lumini.

Licuricii cu lămpașe
semne verzi dau spre orașe
pentru-un tren care va trece
prin văzduhul mare, rece.
Pentru-un tren care-a veni,
nimeni nu-l va auzi.

Cerească atingere

**Ce arătare ! Ah ce lumină !
Stea alb-a căzut în grădină,**

**necăutată, neașteptată : noroc,
săgeată, floare și foc.**

**În iarbă înaltă, în mare mătasă
căzu din a veacului casă.**

**S-a-ntors ah în lume o stea.
Mi-s mîinile arse de ea.**

Întrebări către o stea

Stea, care subț carul cel mare abia licărești,
nedumerită-ntre șapte lumini, a cui stea ești ?

Ești steaua lui Verde-mpărat — duhul nemîntuit ?
Ce sărbătoare scutești ? Ce ceas împlinit ?

Aperi un mare mormînt, sau vreo apă vindecătoare ?
Păzești un norod, o cetate, sau numai o floare ?

Peste ce suflet, peste ce sfinte reoocle
veghezi mistuită subț vinete bolte ?

De ești a mea, păzindu-mi anul și vatra,
n-aruncă nimenea după tine cu piatra ?

Rune

În chip de rune, de veacuri uitate,
poart-o semnătură făpturile toate.
Slăvitele păsări subț aripi o poartă
'n liturgice zboruri prelungi ca vieața.
În slujba luminii, urnă fără de toartă,
luna și-o ține ascunsă pe fața
vrăjită să nu se întoarcă.

Stane de piatră, jivine, cucută
poart-o semnătură cu cheie pierdută.
Pecete tăinuită de două ori —
fată de foc, arătare, care pe țarm
ridici acum brațele peste mare,
o porți subsuori.

Rune, pretutindeni rune,
cine vă-nseamnă, cine vă pune ?

Făpturile toate, știute și neștiute,
poart-o semnătură — cine s-o-nfrunte ?
Crinii muntelui — subtlunari —
și-o duc neajunsă pe creștet.
Subt ceruri mumele-o poartă pe frunte.

Naștere

Făptură nouă, iată, pe frunte
întîia lumină te-a uns !
Pe noi repede soartă ne mîină —
tu fără pas ne-ai ajuns.

Făptură de nicăiri coborîță-n
imperiul mumei,
auriu, tînăr, proaspăt ulcior
rupt din coastele humei !

Griji, biruinți și uimiri încercînd
în preajma ta sta-vom ades.
Dura-vei în noi o lumină, mare ca-ncrederea,
cu care tu azi ne-ai ales.

Sus stelele cele mai treze
aprind cărbuni de diochi.
Subt strașina vremii vei crește
încet, ca o lacrimă-n ochi.

Arhanghel spre vatră

**Mă-ntorc de acum ca
albina spre stup,
cu harul subț ăripi
cu-amurgul în trup.**

**Pe cumpăna lumii
o zi se înclină
plină de fapte
și fără de vină.**

**De cîte ori calc
prin brazda bătută,
buzele himei
pe tălpi mă sărută.**

**Mă-ntorc de acum spre
vatra-n lumină.
Adîncile mele
orzuri se-nchină.**

La cumpăna apelor

Tu ești în vară, eu sunt în vară. În vară pornită
către sfârșit, pe multe-amîndoi la cumpăna apelor.
Cu gînd ducăuș — mîngîi părul pămîntului.
Ne-aplecăm peste stînci, subt albastrul neîmplinit.

Privește în jos ! Privește-ndelung, dar să nu vorbim.
S-ar putea întîmpla să ne tremure glasul.
Din poarta-nălțimei și pînă-n vale
îmbătrînește, ah cît de repede, apa. Și ceasul.

E mult înapoi ? Atîta e și de-acum înainte
cu toate că mult mai puțin o să pară,
Ne-ascundem — stîns arzînd — după năluca de vară.
Ne-nchidem inima după nespuse cuvinte.

Poteca de-acum coboară ca fumul
din jertfa ce nu s-a primit. De-aici luăm iarăși drumul
spre țărna și valea, trădate-nmiit.
pentru-un cer chîemător și necucerit.

Stă în codru fără slavă

**Stă în codru fără slavă
mare pasăre bolnavă.**

**Naltă stă sub cerul mic
și n-o vindecă nimic,**

**numai rouă dac-ar bea
cu cenușă, scrum de stea.**

**Se tot uită-n sus bolnavă
la cea stea peste dumbravă.**

Din adînc

Mamă, — nimicul — marele ! Spaima de marele
îmi cutremură noapte de noapte grădina.
Mamă, tu ai fost odat' mormîntul meu.
De ce îmi e așa de teamă — mamă —
să părăsesc iar lumina ?

Colindă

pentru Dorli

Doarme colo în poiată
pruncușor fără de tată.
Și măicuța mama lui
se tot plînge boului
c-a născut în Vifleim,
n-are scutece de in,
n-are apă, n-are fașă,
nici opaiț, nici nănașă.
Iosif cercul de pe cap
în cuier și l-a lăsat
și-a plecat unde-a plecat
ca să-l latre cîinii-n sat.
Noaptea-i neagră, ceasu-i lung,
stă măicuța lingă prunc.
Să le ție de urît
înger-nalt s-a coborît.
Și în noapte înadins
degetul și l-a aprins.
Arde îngerul lui Dumnezeu
ca o luminare de său.

Ursul cu crin

Se odihnește subț prunii bisericii, adulmecă
arhaicul vînt. O fată i-a pus ieri în brațe un crin.
Va mai trece printr-o mie de sate.
I se va-ntinde prescură, pe drumuri stropite cu vin.

Bolnavii de oase din cele o mie de sate
în cale-i s-aștern. El îi calcă de rău. Și de bine
el joacă, vorbe uitate spunînd lîngă umerii lor.
Spre seară boala iese din casă, din gînd și din vine.

Are-un mers larg, cînd purcede, ca de-mpărat.
Chihlibar — miez galben — poartă subț fruntea-n
apus.
Cu mînile — în stînga și-n dreapta — pare că veșnic
și-ar împărți pădurile, ce le are în țara de sus.

Lumină din lumină

**În mijlocul dimineții stă taurul neînjugat.
Stăpînește un cîmp. Lucește ca o castană
proaspăt cojită.
Printre coarnele lui soarele vine în sat.**

**Lîngă apă lină stă în puterea zorilor taurul
nemișcat. Înălțat și frumos.
E ca Isus Christos :
lumină din lumină, Dumnezeu adevărat.**

Haiducul

Intră în codru, în patria verde.
Mai stă o clipă cu mîna în barbă.
Gîndește aiurea, la aur, la sînge,
și-și face inele de iarbă.

Va trebui să taie de-acum
potecile toate de-a curmezișul.
S-a pierde în munte, s-a pierde,
uitîndu-și de mumă și moarte.

S-a duce tot mai adînc pînă unde
se-nchid toamna șerpilor sub stîncă.
Va să desferece duhul pădurii
și șipote negre cari cîntă.

N-o să-l mai vadă nimeni cu anii.
Numai de sus pretutindeni
l-a dovedi cu țipăt uliul
și buha cu scurte jelanii.

Țară

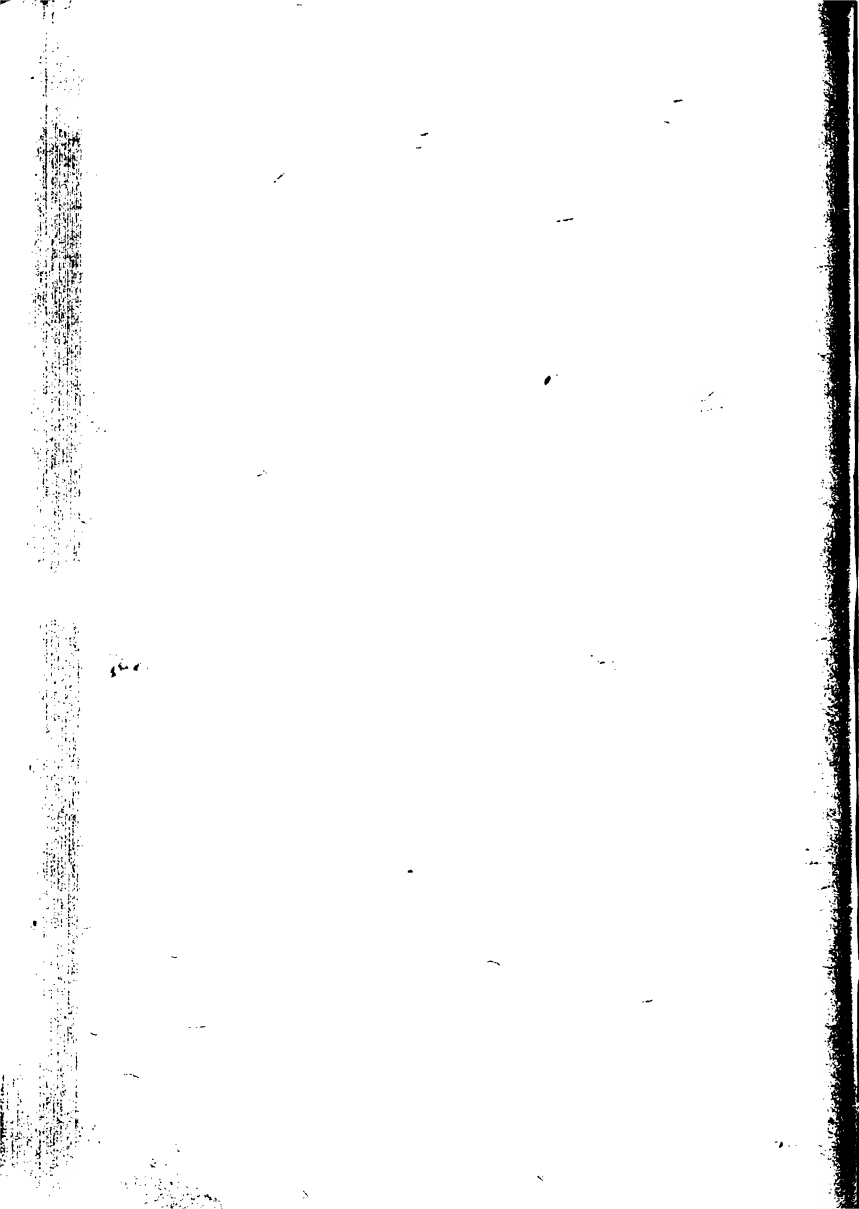
Pe dealuri se-nalță solare
podgorii albastre și sonde.
Rîuri spre alte seminții
duc slava bucatelor blonde.

Țara și-a-mpins hotarele
toate pînă în cer.
Pajuri rotesc — minutare în veșnicul ceas —
peste cîmp și oier.

Fluturînd în veșminte
de culoarea șofranului,
ard fetele verii ca steaguri
în vîntul și-n rîsetul anului.

La curțile dorului

1938

Lă curțile dorului

Prin vegherile noastre — site de in —
vremea se cerne, și-o pulbere albă
pe tîmple s-așează. Aurorele încă
se mai aprind, și-așteptăm. Așteptăm
o singură oră să ne-mpărtășim
din verde imperiu, din raiul sorin.

Cu linguri de lemn zăbovim lîngă blide
lungi zile pierduți și străini.
Oaspeți suntem în tinda noii lumini
la curțile dorului. Cu cerul vecini.

Așteptăm să vedem prin colonne de aur
evul de foc cu steaguri pășind,
și fiicele noastre ieșind
să pună pe frunțile porților laur.

Din cînd în cînd cîte-o lacrim-apare
și fără durere se-ngroașă pe geană.
Hrănim cu ea
nu știm ce firavă stea.

Ani, pribegie și somm

Anii se vor lungi
încet, încet, cu tot mai mari pași.
de la oraș la oraș.
Mă opresc cu ochii în huma săracă,
mi se pare că anii aceștia
de osteniri fără zăre,
de rătăcirii și aureole amare,
vor ține pînă la urmă,
ca un vînt ce mă-mbracă
și-mi zvîntă ființa.

Acestui cutreier nu-i chip să-i dărui
temeiul promis
și mersul de-un mal să-l anin,
subt călcîie
nu se ivește țărîna și piatra,
ce mi se cuvin.
Cum steaua nu are deasupra mea
nici un nume,
n-o pot ruga
nici să se stingă, nici să rămîie.

Pin'la cercul de miazănoapte,
unde auzi scîrțîind în viforită
osia bolții, umblat-am prin feluri de locuri.
Subt semn capricornic
răzbii printre pinii cu umbra zgîrcită.
Seminții, pretutindenea altele,
aprind alte focuri.
și soarele-mpinge alt ornic.

Fîlfiind ca din steaguri
cu zariștea-ntreagă,
soarta își face cu mine jocul potrivit.
Un negru noroc prin văzduhuri străine
îmi ține de strajă,
nu mă dezleagă.

Văd anii crescînd și pașii lungind
peste toate văile, muchile, iernile, verile,
peste toate clopotele și toate tăcerile.
Podișul m-alungă, șesul mă cere, tot altul.
Singură vatra nu mi-e-ngăduită,
și cum aș slăvi scînteia-mpămîntenită,
cenușa și pravila, fumul — înaltul !

Stau acu iarăși cu fața spre țară.
Întoarcerea va să rămînă un vis,
să nu calc o nespusă poruncă

sau poate fiindcă făpturii așa-i este scris.
Numai noaptea, în fiecare noapte
somnul mai vine,
sosindu-mi din depărtatele plaiuri
mi-aduce un pic de-ntuneric,
ca un pumn de țărână din patria mumelor,
din cimitire de raiuri.

Anno Domini

Intrat-a noaptea-n burg, fără de vamă.
Și-i dat să-ningă iar sub ore sure.
Ținlesc pe streșinile catedralei
medievale duhuri de pădure.

Bătaia ceasului stârnește liliacul
din somnul lung, în care s-așezase.
Cenușa îngerilor arși în ceruri
ne cade fulguind, pe umeri și pe case.

Lingă cetate

Nebunul cetății spre turn
privește, călcînd pe coturn.
Ce spornic e timpul, ce lin
prin noi strecuratul venia !

Bang-bang ! Cît de bine ar fi
cetatea să uite o zi
că ceasul îi este stăpîn !
Dar ornicul bate bătrîn.

Izbînzile cui n-au căzut ?
Și inima cui n-a tăcut ?
Ah luntrele toate spre-apus
un val aherontic le-a dus !

În preajma strămoșilor

**Pe lespezi dacă te-apleci
auzi scarabei sărutînd părinteștile luturi,
crengile noastre căzute-n adînc, în ținuturi
amare și reci.**

**Pe lespezi urechea de-o pui, audu-se viermii,
cu freamăt porniți pe căile vremii
cu carnea noastră să se cuminece
pe rînd în nouă dumineco.**

Corbul

**Cîmp alb. Descinde-ntrupat din funingeni
un corb. Îl vezi, fetița mea, Ana ?
În toamnă pe-aici se stingea aurie povestea,
țîșnea veverița, cădea castana.**

**Corbul își măsură pasul, scrie-n zăpadă
nou testament, sau poate o veste cerească,
pentru cineva care ar trece prin țară
și n-a uitat de tot să cetească.**

Noi oamenii, noi am uitat.

Iezerul

În pîlnia muntelui iezerul netulburat
ca un ochi al lumii, ascuns, s-a deschis.
Oglindește un zbor prea înalt și ceasul
curat, ce i-a fost odată promis.

Cată lung Ochiul spre Nord și spre vîrste,
și mulcom apoi spre vînatul cer.
Visează-n amiazi despre rodii de aur,
care se coc, senine, în ger.

Trezire

Mocnește copacul. Martie sună.
Albinele-n faguri adună
și-amestecă învierea,
ceara și mierea.

Nehotărit între două hotare,
cu vine trimise sub șapte ogare,
în văzduhuri zmeu,
doarme alesul, copacul meu.

Copacul meu.
Vîntul îl scutură, martie sună.
Cîte puteri sunt, se leagă-mpreună,
din greul ființei să mi-l urnească,
din somn, din starea dumnezeiască.

Cine vîntură de pe muncel
atîta lumină peste el ?

Ca lacrimi — mugurii l-au podidit.
Soare, soare, de ce l-ai trezit ?

Bunăvestire pentru floarea mărului

Bucură-te, floarea mărului, bucură-te !
Uite în preajmă-ți pulberi de aur
ca un nor în aer !
Țîșnesc firele ca dintr-un caier
de pretutindeni și de nicăiri ! Nici o făptură
nu-ntreabă. — Polenul căzut în potire
ca un jar îl îndură
toate florile, în dulci suferinți
peste măsură
și peste fire.

Bucură-te, floare ca ghiocul
și dumirește-te !
Nu trebuie fiecare
să știm cine-aduce și-mpărăție focul.
Dar vezi, arhanghel sunt, iar tu ești floare,
și dacă-ntrebi, nu pot să tac
și să mă strîng în cingătoare.
Cine-l aduce, caldul, cutremurul ? Iată
acesta e Vîntul, nimenea altul. E Vîntul,
nevăzutul voevod

fără trup, fără mini,
al acestor săptămîni.
Bucură-te, floarea mărului
și nu te speria de rod !

Oaspeți nepoftiți

Plecară iarăși voievozii daci
spre miazănoapte, de unde ne veniră,
cu oile și cu bourii.

Și ceilalți, cari din răsărit sosiră
cu arapi și cu cămile
de asemeni se înduplecară
mai târzior, pe seară.

Fecioara-n marea zarvă nu se miră
că și-a pierdut condurii.

Vrea liniște Maria
după atîția oaspeți,
vrea liniște de-acu, și bucuria
să fie-a ei, deplină.

Poate mai bine-ar fi
să sufle-n steaua de la poartă,
s-o stingă. Ea singură-i de vină
că sosesc atîția trași-mpinși
din patru vînturi, cu nechez de soartă.

De-aceeași prea senină
părere e și asinul bătrîn,
ce roade-n petice condurii
găsiți prin paie și prin fîn.

6

Maria n-avu timpul pînă-acum
nici măcar să-și vază pruncul
de-atîta solie din atîta drum.
S-apleacă peste iesle
și peste lumină Maria.
De dragoste-î țînește laptele
în sîni, și-i umezește iia.

Alesul

Voinicelul de șapte ani
se călește lângă cei bolovani
la marginea satului.
Ca-n marginea lumii și-a leatului.

O șoaptă trece printre oameni ades,
și-alunecă zvonul pe limbile pomului :
El e cel chemat ? El e cel ales ?
Frunza verde — Fiul Omului ?

Soarta lui scrisă-i pe aripi de vultur,
dar văzduhul încă nu vrea
să i se adune, să i se-nchege subț zbor.
El se deprinde. Cu o rădașcă. Cu un nor.

Lupta de astăzi fu lungă și grea.
Spada — i s-a tocit de-o stea.

Ciocîrlia

Cîntă cineva în nori de zi
deodată cu zorile. Cine-o fi ?
Cîntă cineva-n văzduh.
E o pasăre ? E duh ?
Numai el o fi, numai el :
pămînteanul puţinţel
cu trupul ca bucatele
mult lăudatele,
cu glasul ca seninul
cu sînge ca aminul.
Numai el poate fi :
Hristosul păsăresc ! Cel
ce-n fiecare zi
se-nalţă odată,
biruitor fără fier,
din holdă la cer,
şi descîntă păcatele
peste toate satele.

Satul minunilor

Ajuns-am prin pulberi și miriști
unde răzbat fără sfat numai unii.
Drumeaguri ades ocolit-am prin liniști
după mersul albastru al lunii.

Lîngă fîntînile darului harului
pîlpîie boalele, țipă lăstunii.
Plin este satul de-aromele zeului
ca un cuib de mirosul sălbăticiunii.

Legi răsturnînd și vădite tipare
minunea țîșnește ca macu-n secară.
Cocoși dunăreni își vestesc de pe garduri
dumineca lungă și fără de seară.

Belşug

— Negrule, cireşule,
gîndul rău te-mprejuie.

Jinduiesc la taine coapte
guri sosite-n miez de noapte.

Om şi păsări, duhuri, fluturi,
nu aşteaptă să te scuturi.

Prea eşti plin de rod şi vrajă,
vine furul, pune-ţi strajă !

— Las' să vie, să culeagă,
Vara mea rămîne ntreagă.

Stelele deasupra mea
nimeni nu mi le-a tura !

Bazin într-un parc

La fața stihiei
peștii s-adună,
cu ochii întorși,
se uită la lună.

Suveici de aur,
mici zei de apă,
luînd sfatul lunii
învață să tacă.

Cîntecul bradului

Subt ursa-mare, surpat de bureți,
neatins de om, neajuns de creți,
bătrîn, bătrîn, în imperiul meu
bradul bărbos străjuiește mereu.

Lichene și buhe și viespi îl cuprind.
Păianjenii sfinți prin cetini se-tind.
La un veac, tot la un veac, din înalt
mi-l lovește în creștet fulgerul alb.

Stă între zodii și țară un brad.
Sărutate de fulger — crengile ard.
Dar iată, se scutură numai de scrum,
și flamura-i nouă și fără de-ajun !

Mistrețul poveștilor iară și iar
încearcă de scoartă prăsele de var.
Și făr' de-afșintit în imperiul meu
tînărul brad străjuiește mereu.

1917

Focul tăcu. E zi de odihnă. Privim din tranșee
rețeaua, livada cu flori, și zdrențele-n sîrmă.
Simți Paștile-n liniști. Încă odată cei zece tovarăși
stăm într-o groapă, asemenea bărcii fără de cîrmă.

Scumpe făpturi, fluturi mulți, năvălesc din apus
cu-nalte sclipiri jucăușe, curate.
Trec pe deasupra în pîlcuri, culori salvate
din alt continent, cufundat și răpus.

Mîne bătaia va-ncepe din nou, Fii inimă — lemn.
cînd fiecare-n tăcere se-ntreabă : care pe munte
cădea-va întîiul ? — Cînd fiecare pe cealaltă frunte
ar vrea să citească un semn.

Eu singur le zic : Fiți liniștiți ! Odată cu zorile
cădea-vor întîi nu oameni, ci florile !
Dedițeei aceștia cu bluze albastre,
păpădii cu coifuri de aur ca ale noastre !

Destin

Cocori s-au pornit spre clime de flăcări
în ȣipăt de-abia auzit peste țară.
Vîslesc prin înalturi, trași parcă-n ȣeapă
pe-o rază lunară.

Mîne-or ajunge la vaduri. Peste tenebre
trei zile pluti-vor dormind, să nu cadă.
Fulger monosilabic i-arată în noapte
sus peste mări biruind în baladă.

Asfințit marin

Piere în jocul luminilor
saltul de-amurg al delfinilor.

Valul acopere numele
scrise-n nisipuri, și urmele.

Soarele, lacrima Domnului,
cade în mările somnului.

Ziua se curmă, și veștile.
Umbra mărește poveștile.

Steaua te-atinge cu genele.
Mut tălmăcești toate semnele.

Ah, pentru cine sunt largile
vremi ? Pentru cine catargele ?

O, aventura, și apele !
Inimă, strînge pleoapele !

Estoril

Casele cresc în pădurea de pini
albe sau ca șofranul,
lucind pe coline.
Mai potolit oceanul
mîngîie locul sorin.
Largul priește nălucilor line.

Cu crestele-n arc, doar bătrînii palmieri
se mai leagănă încă
întîrziați în furtuna de ieri.

Îmbrăcată în zîmbet și aur
Cora brodează
subt oleandri, subt alungitele foi.
Timpul ce iese din casă,
cît de ușor l-ai putea prinde iar
să-l reții cu un fir de mătasă.

Aceasta e pacea. Pacea, în care
crește imperiul
ceresc printre noi.

Alean

lui Bazil Munteanu

De ceasuri, de zile veghez
pe-un galben liman portughez.

Cu zalele-alătura drept,
cu minile cruce pe piept.

Doinind aş privi şapte ani
spre cerul cu miei luzitani,

de nu m-ar găsi unde sînt
neliniştea morii de vînt.

De nu aş pieri, supt de-un astru
văzut-nevăzut, în albastru.

Boare atlantică

Cu repezi copite de-argint
în zori măgărușii bat străzile.
Nălucile, cari adineaori erau, se dezmint.

Pe chei se trezesc sibilinele
glasuri. Lumina așteaptă prijelul
să-nnece biserici, corăbii, colinele.

Din portul cu zvon de maree
pescarii sosesc cu povara pe creștet.
În coșuri : țestoase, țipari, curcubee.

Boarea atlantică pipăie morile,
veacul de mijloc, laptele mării.
părul femeilor, scrumul și florile.

În dimineța de roz mărgărint
o inimă, singură și de la sine,
purcede solară prin anotimp.

Vinzătorul de greeri

Un strigăt în noapte pe bulevard : grilu ! Din cîmp
vinzătorul intrat-a-n oraş pe-un măgar, cu greeri
în păr şi pe braţe, ieşiţi din corfele pline.
Cată să-i vînză-n piaţă. Se uită aiurea şi timp.

Să vînză ar vrea o palmă de luncă-n cetate,
un cîntec mai nou pentru vetre şi casă.
Argint viu şi negru e roiul — pe umeri.
Grilu, grilu ! Cu sunetul scump, de zare aleasă !

Astfel intrarea şi-o fac în oraş prin tipătul străzilor,
nestînjiţi în cîntare — greerii ţării.
Fetiţa mea singură, Ana lumina, în noapte
i-aude, şi-o clipă surîde lunii şi mării.

Unicornul și oceanul

Sfios unicornul s-abate la mal,
privește în larg, spre cea zare, cel val.

S-ar da înapoi cînd unda l-ajunge,
dar taina cu pinteni de-argint îl străpunge.

Pe țărîm unicornul, o clipă cît anul,
se-nfruntă-n poveste cu oceanul.

E apă, sau altă ființă, cu plesne,
în care se simte intrînd pîn' la glezne ?

Se-nalță de spaimă-n paragini
cînd taina se sfarmă la margini.

Coasta soarelui

Frunză verde, dragele
linele colinele
strîng de sus luminile.
Ape cîntă, largele.

Trec pe drum copitele
și prin gînd ispitele.
Pasărea din iniște
sparge bolți de liniște.

Chiparoși ca fusele
'n toate cimitirele
ne abat privirile
către inimi — dusele.

Neclintite-s morile,
gîndul, sarcofagele,
frunza și catargele.
Ard în lume orele.

Întoarcere ¹

Lîngă sat iată-mă iarăși,
prins cu umbrele tovarăș.

Regăsescu-mă pe drumul
începutului, străbunul.

Cîte-s altfel — omul, leatul !
Neschimbat e numai satul,

dup-atîți Prieri și toamne
neschimbat ca Tine, Doamne.

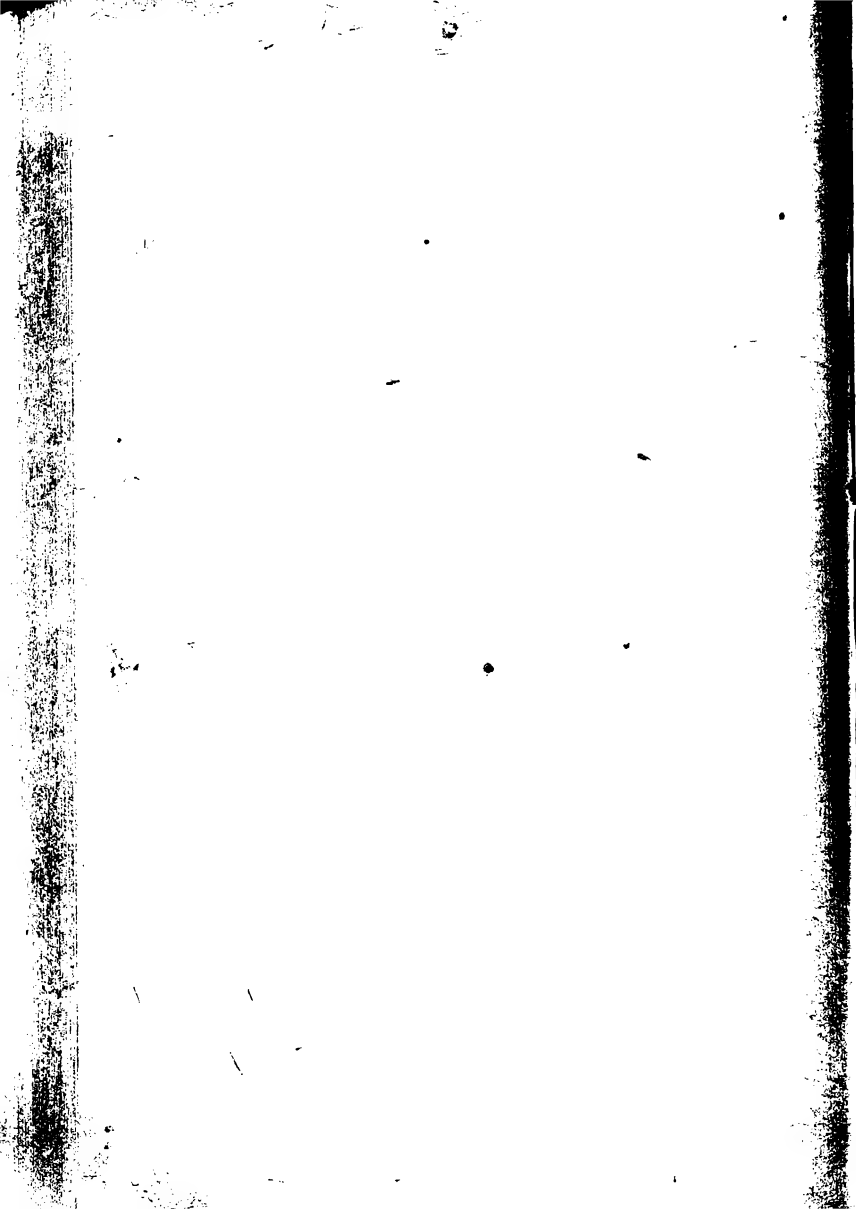
Aur scutură alunul.
Fluier zice. Cade fumul.

Greerii părinților
mulcom cîntă, mulcom mor.

¹ În *Poezii*, 1942, sub indicația *Inedite*.

Cu aroma-i ca veninul
amintește-mi-se-arinul.

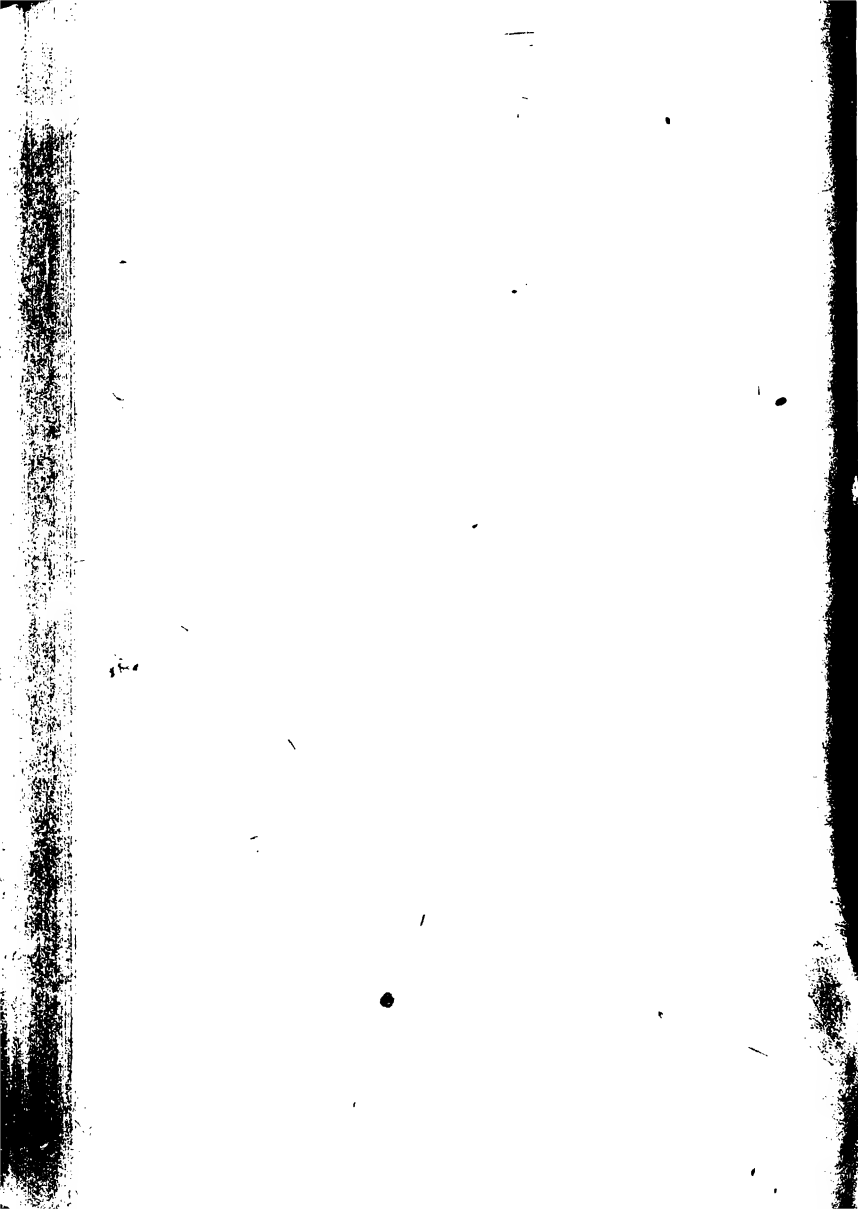
Mult mă muștră frunza-ngustă.
Vîntul lacrima mi-o gustă.

Nebănuitele trepte

versuri nouă

1943

Monolog

Salută tu — anul ! — Răstoarn-apoi brazda
și-ntinde-o visînd pînă-n soare răsare.
În palma ta rodul cădea-va deplinul,
cum cade la capăt de vrajă — aminul.

Izvoarele toate și focul, trabanții,
îi poartă deasupra, în mînă, Înaltul.
Adaugă tu pasului numai încrederea,
evlavia, grija și saltul.

Salută tu — anul ! — Lărgeste-ți ființa și peste
cea margine crudă care te curmă.
Vezi, pulberea pragului ține de tine
la fel ca și sfera și luna, din urmă.

Sporește-ți cîntarea precum se cuvine,
dă ceasului înțelepciunea ce-o ai.
Norocul de aur, visatul, sub streșini
ți-l dăruie șarpele casei și zeii din plai.

9 Mai 1895

Sat al meu, ce porți în nume
sunetele lacrimii,
la chiemări adânci de mume
în cea noapte te-am ales
ca prag de lume
și potecă patimei.

Spre tine cine m-a-ndrumat
din străfund de veac,
în tine cine m-a chiebat
fie binecuvîntat,
sat de lacrimi fără leac.

Autoportret

7

Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
În patria sa
zăpada făpturii ține loc de cuvânt.
Sufletul lui e în căutare
în mută, seculară căutare
de totdeauna,
și pînă la cele din urmă hotare.

El caută apa din care bea curcubeul.
El caută apa,
din care curcubeul
își bea frumsețea și neființa.

Fetița mea își vede țara

**Frunzuliță ram de laur,
Ană, umbra mea de aur —**

**drum pe jos și drum pe sus
din apusuri te-am adus.**

**Sub pleoape, rosturi — țară —
le culegi întâia oară.**

**Și te uiți, și vezi, și vezi
anul tânăr prin livezi.**

**Celor pomi și-acestor mumo
le surîzi, le dăruie nume.**

**Vrei să pipăi snopii, sapa,
te uimește graiul, apa.**

Frunza-i alta-n lume nouă.
Fluturi, om, poveste, rouă,

zarea albă-n cerc fierbinte,
șerpii prin amurguri sfinte —

tu te miri cum toate, toate
altfel sunt. Ah cum se poate ?

Numai luna, rea ori bună,
ți se pare-aceeași lună.

Schimbarea zodiei

‘Aşa-mi spuneam încă ieri, mereu :
amintire e numai — a unui ceas
care-a fost —

orice vis pentru mine.

Lingă tine nici o lumină, nici o stea, nici un zeu
nu rămîne.

Uită Arcadia ! Ceasul ce nu vrea să bată, nerotunjitul,
neîmplinitul, să-l uiţi.

Cu ceaţa ta spicele n-au legămînt,
la curtea ta nu se umplu ulcioarele,
pînă la tine de-abia străbate cuvînt
din patria

unde domn este soarele.

Basmul e totdeauna la alţii,
minunea aiurea şi astrul în larguri.

În preajma ta — nu !

În imperiul negurii — Tu
cufundă-te

şi-adună-te-n praguri.

Sub zarea joasă și fără pățanii
cu jalea pe umeri perindă-se anii.

Așa-mi spuneam încă ieri, mereu,
călcînd în țărînă peste o floare,
sau peste umbra surprinsă
a vreunui zeu,
ce calea-mi aține, dar nu rămîne.

Încă ieri, numai ieri, doar ieri
mă apăram cu frică
de zodia nouă ce se ridică.
Și azi, dintr-odată, neașteptat, acest răsărit.
Ce cîntec nemăsurat !
Ca unui orb vindecat
lumea-n lumină mi s-a lărgit.
Puterile mișcă-n zenit.
Deschid porțile : Timp neumblat,
bine-ai venit,
bine-ai venit !

Pleiadă

Cat în sus, în noapte sus,
stelele-n pleiadă număr.
Sunt o clipă, alta nu-s —
semne cerului pe-un umăr.
Vînt le iscă, vînt le duce,
cineva le pune-n cruce.
Vînt le-aprinde, vînt le stînge,
mi le-aruncă-n gînd și-n sînge.

Joc de focuri, joc de inimi —
ostenescu-mă să număr
înc-odată aștri minimi.
Focuri mari și focuri line —
cîte văd, atîtea inimi
bat în spații pentru mine.
Ard în văi și pe coline
inimi mari și inimi line.

Încântare

Domniță din țară bîrsană,
lumină sunt, inimă, rană.

Trimite-ți-aș veste să știi
veninul cu ce bucurii

pe masă-mi s-amestecă-n cană,
Domniță din țară bîrsană.

Din visuri, născute în zori
trimite-ți-aș negrele flori.

Dar teama îmi e că le pui
la soare-n răscrucea oricui.

Rămîie, ah toate, în umbră.
Învoaltă minunea lor sumbră

să crească sub stea năzdrăvană.
Lumină sunt, inimă, rană.

Domnițele

Domnița din basmul acelei cetăți

într-o zi m-a-ntrebat :

„Tu știi — ah tu nu știi — cine-a fost Uta ?“

Amurg, mult mai vechi decît zilnicul soare apune,
sporea peste turnuri și-n preajma bisericii negre.

Tu știi — ah tu nu știi ! Cum nu aș ști pe trecuta
domniță, cealaltă, din slava evului mediu ?

Tovarășa umbrelor astăzi, vie cîndva !

Printre armuri, prin surele ganguri,

mîndră și albă trăia,

lîngă scutul seniorului, Uta.

Caldă și castă, sub arătările inului,

minunea ființei se apăra.

Dar zîmbetul ei otrăvea toate văile Rinului.

Numai cînd spicul lega,

ea-n anotimp din cetate ieșea.

Grea suferință era frumsețea ei pentru o țară întreagă,

pentru țara burgundă,

unde și astăzi ea stă, chip de piatră

sub boltă rotundă.

Scris i-a fost, scris,
țintă să fie, de vis.

Și mîna Domniței luat-am și-am zis :
Acesta e degetul care-ar putea
să-i poarte inelul, medievalul, cumplitul inel.
Fiindcă văpaia vă este la fel.
Ca ea-ți porți și tu prin tot locul
sîngele, rîsul,
norocul și focul.
Prin ierburi cînd treci
incendii în rouă
stîrnești, ah tu nu știi — la fel amîndouă.
Dar poate că nu se cuvine
gîndului-cîntec să-i prea urmez
pe toate cărările,
și nici să așez
în cumpănă toate luminile
și toate-asemănările.

Domniță, cuvintele noastre-s morminte, nu crezi ?
Morminte-n cari timpul și-a-nchis suferințele
în fața acelor frumseți, ce calea-i așin
rănindu-l cu-amarul lor farmec.
Sub bolțile-acestea, sub sfintele,
e bine, tu știi, să vorbim mai puțin
și mai rar. Să nu ne jucăm cu mormintele.

Poetul

*Intru pomenirea lui
Rainer Maria Rilke*

Prietenă, să nu mai rostim zădarnicul sunet
cu care-l chemau muritorii !
Astăzi, vorbind pentru toți
el nu are chip și nu are nume — poetul !
Viața lui mult ne-a mirat,
ca un cântec cu tulbure tîlc,
ca un straniu eres.

În ani de demult
poetul, cuvîntul strivindu-și, a îndurat
năpastele toate cu bărbăție
și cele mai mari, cele mai crunte dureri, și le-a stins
în muntele singurătății, ce și-a ales.
Cînd la un semn
s-au surpat albastrimile cerului,
și minutarele vremii treceau
ca tășuri prin toată făptura,
în anii aceia, poetul voi să uite de semeni și vatră.
În anii cumplitelor pîcle
cînd pămîntenii cu sfînta lor omenie și carne
s-au destrămat fără număr,

și viață — atîta s-a stins
de-ar fi fost, vai, tocmai de-ajuns
ca duhul să prindă trup pe pămînt.
Poetul, cu numele șters și pierdut, s-a retras
sub pavăza muntelui,
făcîndu-se prieten înaltelor piscuri de piatră.

Și neajuns, neclintit, a rămas în jocul destinului
flancat de albe și negre solstiții
mare și singur.

Nu l-a ucis amarnica grijă din vale, nici gîndul
că Dumnezeu răpitu-și-a singur puțința-ntrupării.
Nu l-au răzbit nici tunetul din depărtări,
nici tenebrele.

Și nu l-a schimbat în cenușă
fulgerul care i-a fost pentru-o clipă
oaspete-n prag.

Mereu își da sieși cuvînt
și pasul său era legămînt.

Îngăduie Prietenă, să-ți amintesc că Poetul
muri numai mult mai tîrziu.

Mult mai tîrziu, ucis
de-un ghimpe muiat în azur
ca de-un spine cu foc de albină.
Muri poetul ucis sub soare de-un trandafir,
de-un ghimpe muiat
în simplu albastru, în simplă lumină.
De-atunci, în frunzare-aplecate
privighitorile toate-amuțiră

uimite de cele-ntîmplate.

Privighitorile ceasului, din rarele noastre-grădini,
amuțiră-n lumina ce-apare-n zădar
și fără de semne, de-atunci.

Și nu știu nimic pe pămînt
ce-ar putea să le-ndemne
să cînte iar.

Răsărit magic

Așa a fost, așa e totdeauna.
Aștept cu floarea mea de foc în mîni.
Întrerupîndu-mi preamărite săptămîni
puternică-mi răsare luna.

În miez de noapte un cutreier sferic.
În spațiu — rîuri, umbre, turnuri, clăi.
Liturgic astrul mă-ntîlnește-n văi,
dezbracă patria de întuneric.

Sus în lumină ce fragil
apare muntele !
Cetatea zeilor din ochii de copil

ușor se sfarmă ca mătasea veche.
Materia ce sfîntă e,
dar numai sunet în ureche.

Indemn de poveste

Din clima fierbinte
a basmului, sfinte
i rog inorog¹
c-un semn te invoc.
Din verde molatic
s-aude copita,
adînc, păduratic,
apari ca ispita.

Tîrcoale nu-mi da
și nu adăsta !
Ci ia-o-nainte
cînd ceasul va bate,
solie cuminte
spre vechea cetate.

Cînd intri, ia seama
la podul cu vama,

¹ În graiul cronicarilor „inorog” înseamnă „unicorn”.

la numărul casei,
la curtea Frumoasei.
Cu sunet de soartă
lovește în poartă !

Atinge cu cornul
de trei ori zăvorul
ca-n rituri de leac
rămase din veac.
Atinge și piatra
și pragul și vatra.
Și dacă Frumoasa
îngăduie — vezi-i
aleanul amiezii.

Atinge-i coroana,
obrazul și geana,
năframa cu lacrimi
și perna cu patimi.
Tu las-o în schimb
privirea să-și treacă
și mâna oleacă
prin albul tău nimb.
C-un muget dă-mi veste —
apoi părăsește
cetatea și murii
spre pacea pădurii.

Minzul

Saltă minzul în joc, saltă-n ocolul bătut.
Ca pui de lebedă — negru era. Ca ogorul.
În curînd va fi alb cum e norul.
Sub pavăza Sfintei Miercuri născut.

Spulberă colbul ogrăzii, și-arar
cînd l-adie aromele humei
și-aduce aminte de laptele-amar
ca frunza de salce, al mumei.

Din curte adulmecă lung spre nu știu ce-nalte poeni.
Și iarăși, spre vatră se-ndeamnă, la jaruri.
Argintul, din care-i voi bate potcoava,
doarme încă în munți apuseni.

Cîte odată, cu stranii nechezuri,
el se deprinde pe cîmp de mohor,
și-mi pregătește, vestindu-mi-l,
biruitorul, mult așteptatul, ultimul zbor.

În noaptea aceasta-i bolnav. Sînte ca o durere
la spete, tainic, la locul
unde purced să-i crească aripile.
Zace în grajd, arde ca focul.

Luna, intrînd pe fereastră, alături se culcă pe paie.
E noaptea de boală a lumii, cînd mugurii toți
plesnesc c-un mulcom țipăt sub zare.
Totul e-n așteptare. Totul — albastră văpaie.

Veste

Vin din noapte, din miez de pădure :
avem un voevod !
Spre ziduri sure
sar peste prăpăstii în călțuni de poveste.
Către cetate frunza susură :
o veste, o veste !
Ocolesc gorganul cu căpățînile, cu ispășiții,
peste ogoare mă-mpiedec în scut.
Ating cu fruntea luminile :
S-a născut, s-a născut !

Genunchiul poticnește, fruntea asudă.
Țîșnesc curcubee
din pas și din rouă
pe pajiștea udă.
Din turnul verde de pază, de lîngă pod,
straja mă vede.
Tăcerea-i a ceasului rod :
avem un voevod !
Urechea n-o crede.

Sculați boieri cu rînduitele bresle,
cu sfinții, cu mucenicii,
și voi hornari și voi ucenicii,
ridicați-vă slugi adormite în iesle !
Sculați boieri, o veste din codru v-aduc —
ni s-a născut azi-noapte noul voevod,
fiul pădurii, puiul de cuc !

Viziune geologică

Sub piscuri mari, în munte, o căldare de bazalt.
Un pas, și-apoi abrupt — tărîmul celălalt.

O amintire stranie și fără de-nteruperi
îmi stăruie adînc, în miros verde de ienuperi.

O amintire grea apasă. Ca din alte ere,
spre care sîngele și astăzi mult se cere.

Aice mai stătui, aievea sau în vis, cîndva
mai sus, mai jos, cînd pisc și iezer nu era.

Și stam, printre liane, sub ecvătorul căldurii
pîndit de șerpi, de flori, și de lemurii.

Iar trupul meu, ah numai trup, în umedul văzduh
pîndit era, prelung, de propriul său duh,

ca de-un străin. Și slobod foarte, încă neluat
în stăpînire era lutul diafan și lăudat.

Fără duminică și fără de-nceputuri
mă ascundeam tăcut sub vegetale scuturi,

în foi, printre liane, sub ecvătorul căldurii,
iubit de șerpi, de flori, și de lemurii.

Sfîntul Gheorghe bătrîn

Sfîrşise lupta. Cînd ? Cînd s-a-ntîmplat ? Că sta
bălaurul cu solzii-mprăştiaţi prin spini.
Mi-aduc aminte : calm pe umeri îmi cădea,
adusă rar, cenuşă din vulcani străini.

Gîndesc la fapte de demult, la arătări
din èra prea fierbinte ce se sparse.
De scrumul abătut pieziş din alte zări
sprîncenele îmi sunt şi astăzi arse.

Olarii

De veacuri ei își au aci lăcașul, de la începutul
cel dintii, grotești și tâmpi, gușații fără grai.
Olari ei sunt, sortiți să-nmoaie și să coacă lutul.
Ca niște zmei întîrziați și blînzi
cu fețe prelungite în cimpoaie,
arhaici inși, își poartă pe sub plai
un vis fragil prin zilele greoaie.

Se-nvîrte roata, sfîrîind, în orice casă.
De față sunt, în inimă, tiparele bătrîne.
Trudescu-se ca-n somn olarii, și mocnesc lîngă
cuptoare.

Numai arar sunt cercetați
de vreo lumină și de zîne.

În văile sublimelor recolte
nu este sat cu duhuri mai încete,
dar nici alt sat în care să se ardă
ulcioare mai frumoase și mai zvelte,
cu mijlocul de păcătoase sfinte fete.

Șovăirile roiului

Aurie, noua seminție de albine
stă să roiască. Patria le-alungă. Gura
acestei coșnițe e doldora de zumzet.
În orice clipă va să-nceapă aventura.

Sau poate că un semn venit din depărtare
plecarea le-o amână înc-o oră.
Sau poate-o spaimă le reține, să nu cadă
incinerate de întâia auroră.

Sud

Lîngă mare zveltele agave
înfloresc. Puterea mierii
vindecă albinele bolnave,
frînte de tăria verii.

Multa boală ți-o-mprumută ție
care stai printre agave,
urnele și calmul și o miie
de albine-n ore grave.

Cuvinte către fata necunoscută din poartă

Nu te-mpotrivi. Tu va trebui să iai această grijă
asupra-ți :
în poarta, la care-am ajuns, trecînd prin această vale,
să fii straja copilăriei mele. A copilăriei
ce-o duc încă în mine.
Ea e singurul bine, izvorul a toate, prin tot anotimpul,
prin toți anii, sub toate punctele cardinale.
Tu păzește, păzește tu izvorul să nu se usuce
la sfîrșitul ăstui timp
lăsat în urmă între floare și poamnă.
Grijește tu să nu se stingă secretul micului incendiu
ascuns în inima brîndușei de toamnă.

Avui și eu odată spatele ars de urzicile soarelui
și tălpile goale. Îți amintesc zile stinse demult,
dar să nu crezi că mi-am trecut și copilăria
sărind pe vremuri zăplazul. Nu, copilăria e încă aci.
Copilăria mea e aci și astăzi.
Și dac-aș sări și peste poarta toamnei
la care-am ajuns, copilăria aș sălta-o cu mine
strînsă în vine și-n pumnii mei arși.

Nu trebuie decit puțin să-mi ajuți
c-un suris sau c-un val de frumsețe
năvălit în obraji.

Vorbele mele să nu te murdărească. La timp,
e drept, am o seamă de fire cărunte
și câteva gînduri aplecate-ntr-o dungă — pe frunte.
Tu stîrnește numai o clipă îndurătoarea scînteie
ce mai mocnește în vatră,
scînteia care aleargă și rîde,
mugurul de lumină
ce arde în sînge ca moartea de albină.

Ci poarta e în adevăr aci ? Poarta sură
căreia n-aș vrea pe nume să-i spun ?
Tu oprește-mă încă, să nu intru. Nu vreau să apun.
Ferește-mă tu, să nu-mi găsesc prea grabnic
împlinirea,

să nu mor mai înainte de-a muri.
Dar iată mă-ntreb : Tu, fata din poartă,
tu — cine ești ?
Și dacă nu ești,
atunci unde ești și cum vei fi ?

Dumbrava Roșie

Mușchiul reavăn, negrul murei
ține cumpăna căldurii.
Ieși zeiță din sandale —
vrerea e-a Măriei Tale !

Și rămii desculță-n rouă !
Tremură prelung în glas
întrebarea de-i aievea
astă clipă de popas.

Dobitoacele pădurii
cred în mine, cred în tine.
Întrupîndu-se tomnatic,
sună soarele prin vine.

Capre roșii vin din vale —
copleșiți stăm amîndoi —
vin să-și uite fericirea
verii calde, lingă noi.

Ardere

Ființă tu — găsi-voi cîndva cuvenitul
sunet de-argint, de foc, și ritul
unei rostiri egale
în veci arderii tale ?

Al seminției mele cel din urmă sînt.
Pumn de lumină — tu, pumn de pămînt.
Tu rodie,
tu floare mie, cu puteri de zodie,
unde și cînd găsi-voi singurul cuvînt
în cercul nopții să te-ncînt ?

Nepriceput pe lîngă vetre
dar înțeles de zei și pietre,
cuvîntul unde-i — ca un nimb
să te ridice peste timp — ?

Cuvîntul unde-i --- care leagă
de nimicire pas și gînd ?
Mă-ncredințez acestui an, tu floare mie,
ca să sfîrșesc arzînd.

Veghe

De greu! prea lungului joc
acum și pleoapa mi-e grea.
Mana neagră a visului
să mă slujească ar vrea.

Albă frumsețe tu, fără apunere,
pustietoare minune tu,
gîndul — la tine-noptatul —
ce treaz mă țin — !

pînă la ora ce nu se-nfiripă
cu nici o bătaie. Iată acum
se sting jucăușe ardorile,
cade din lume un drum.

Eu singurul, cît de tîrziul !
Slugă și domn
al vegherilor — plec după tine
în largul meu somn.

Pe multe drumuri

Pe multe drumuri, pe multe, se-ncearcă
gîndul spre tine. O, sfîrșitul acela de zi,
peste care căzură grabnice brume !
În grădina mea florile
spre alte foarte înalte poieni tînjind
mai invocă și-acum
lumina ta fără de nume.

Unde dormi astăzi — nu știu. Nici un cîntec
nu te găsește. Astăzi
tu ești unde ești. Iar eu aci. Depărtarea
a pus între noi carul cel mare pe cer,
apele-n văi, focul în noapte pe dealuri,
și pe pămînt a pus anemone și patimi
cărora ziua nu le priește.
Ca o poartă s-a-nchis. Nici un semn nu străbate
vămile, vămile.

Noemvrie

Foaie udă, mătrăgună —
picurii prin fagi răsună.

Văgăuni și scorburi cască,
umbre doar mai vin să pască.

Fauni vechi și roșcovani
scîncet dau sub bolovani

și pe căile amiezii
se pătrund de neguri iezii.

Se aștern prin adăposturi
zile moarte, stinse rosturi.

Rod al inimii, de apă,
crește lacrima-n pleoapă.

Am pierdut, vai, ce-am pierdut ?
Vatră caldă, drum bătut.

Am pierdut soare și lună.
Golul cine mi-l răzbună ?

Cetini negre

Cetini negre sună-n urmă,
drum mă poartă, chin mă scurmă.

Cetini negre sună-n față,
ceasul sîngeră prin ceață.

Cetini negre îmi descîntă,
geana inimii n-o zvîntă.

Cetini negre-n lume zică
zvonul brumelor ce pică.

Cetini negre-n lume spună
ostenita mea furtună.

Cîntec pentru anul 2000

**Vultûrul ce roteşte sus
va fi atunci de mult apus.**

**Lîngă Sibiu, lîngă Sibiu, prin lunci
numai stejarii vor mai fi şi-atunci.**

**Mai aminti-mă-va un trecător
vreunui străin, sub ceasul lor ?**

**Nu cred să mă vestească cineva,
căci basmul ar începe-aşa :**

**Pe-aici umbla şi el şi se-ntorcea mereu,
contimporan cu fluturii, cu Dumnezeu.**

Epitaf

Calea aici ce greu se găsește.
Nu-i nimenea să te îndrepte.
Numai târziu, numai o clipă
uitată pe urmă și ea,
îți dezvăluie
nebănuitele trepte.

Apoi ca frunza cobori. Și țărna
ți-o tragi peste ochi
ca o gravă pleoapă.
Mumele sfintele —
luminile mii,
mume sub glee
îți iau în primire cuvintele.
Încă odată te-adapă.

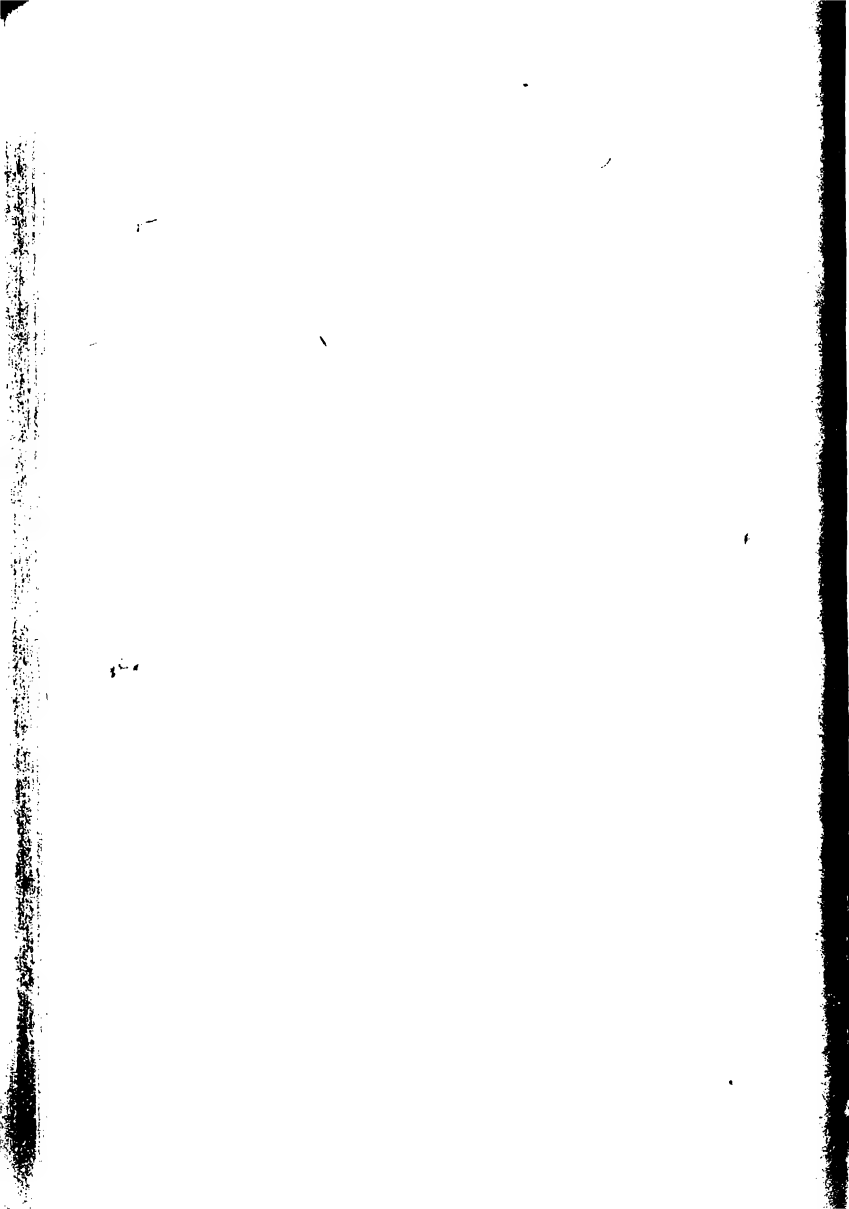
Cînele din Pompei

Văzui în Pompei acel cîne roman.
Aşa ni-l voiră zeițele sorții —
mulaj conservat în materia morții,
să nu-l putrezească nici ploaie, nici an.

Ieșise să scape de norul din ușă,
de noaptea căzută din munte cu foc.
Dar cînele, scurt răsucindu-se-n loc,
se stinse rînjind și mușcînd din cenușă.

Te văd Dumnezeule — plumb, scrum și nor —
odată venind peste mine prin ușă,
din muntele cerului, cutropitor.

Scăpa-voi doar pînă în poartă. Apoi
mușca-voi, în Tine, a lumii cenușă.
Tiparul în Tine păstra-mi-l-voi.

Cuprins

<i>Prefață</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XXXIII

POEMELE LUMII

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii	3
Lumina	4
Vreau să joc !	6
Pământul	7
Gorunul	8
Mugurii	10
Din părul tău	11
La mare	12
Noi și pământul	13
Liniște	14
Frumoase mâini	16
Lacrimile	17
Mi-aștept amurgul	18
Dar munții — unde-s ?	19
Fiorul	20
Nu-mi presimți ?	21
Lumina raiului	22

Scoica	23
Trei fețe	24
Martie	25
Cresc amintirile	26
Eva	27
Visătorul	28
Veșnicul	29
Izvorul nopții	30
Ghimpii	31
Inima	32
Stalactita	34
Sus	35
Noapte	36
Legendă	37
Primăvară	38
Dorul	39
Vei plinge mult ori vei zîmbi ?	40
Pax magna	41
Melancolie	43
O toamnă va veni	44
Stelelor	45

PAȘII PROFETULUI

Pan	49
Infrigurare	51
Amurg de toamnă	52
Veniți după mine tovarăși !	53
Vară	55

Leagănul	56
Cîndurile unui mort	58
În lan	60
Din copilăria mea	61
La mînaştire	63
Daţi-mi un trup voi munţilor	65
Flori de mac	67
Tămîie şi fulgi	69
Strigăt în pustie	70
Versuri scrise pe frunze uscate de vie	72
I. Hafis	72
II. Psalmistul	72
III. Anacreon	72
IV. Misticul	73
Moartea lui Pan	74
I. Pan către nimfă	74
II. Zeul aşteaptă	75
III. Umbra	75
IV. Pan cîntă	76
V. Păianjenul	77
Pustnicul	79

ÎN MAREA TRECERE

Către cititori	91
Psalm	92
În marea trecere	94
Pluguri	96
În amintirea ţăranului zugrav	97

Un om s-apleacă peste margine	99
Liniște între lucruri bătrâne	100
Călugărul bătrîn îmi șoptește din prag	101
Înviere de toate zilele	102
Heraclit lingă lac	103
Bunătațe toamna	105
Din cer a venit un cîntec de lebădă	106
Sufletul satului	108
Noi cîntăreții leproși	109
Scrisoare	110
Taina inițiatului	111
De mîna cu marele orb (variantă)	112
Amintire	114
Fiica pămîntului joacă	115
Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea	117
Lucrătorul	119
Pe ape	121
Fiu al faptei nu sunt	123
Bunăvestire	125
Curvîntul din urmă	127
Semne	128
Epilog	130

LAUDA SOMNULUI

Biografie	133
Somn	135
Fum căzut	136
Paradis în destrămare	137

Pasărea sfântă	139
Echinocțiu	141
În munți	142
Oraș vechi	143
În jocul întoarcerii	144
Peisaj transcendent	145
Asfințit	147
Cap aplecat	148
Elegie	149
Noapte ecstatică	150
Drumuri	151
Perspectivă	152
Drumul sfântului	153
Peisaj trecut	156
Biblică	158
Tristețe metafizică	160
Veac	162
Ioan se sfișie-n pustie	163
Cetire din palmă	164
Tăgăduiri	165
Încheiere	167

LA CUMPĂNA APELOR

Sat natal	171
Boală	172
Lumina de ieri	173
Semnal de toamnă	174
Septemvrie	175

Cîntăreți bolnavi	176
Munte vrăjit	178
Plajă	179
Seară mediteraneană	180
Hotar	181
Vraja și blestem	182
Trenul morților	184
Cerească atingere	185
Întrebări către o stea	186
Rune	187
Naștere	189
Arhanghel spre vatră	190
La cumpăna apelor	191
Stă în codru fără slavă	192
Din adînc	193
Colindă	194
Ursul cu crin	195
Lumină din lumină	196
Haiducul	197
Țară	198

LA CURȚILE DORULUI

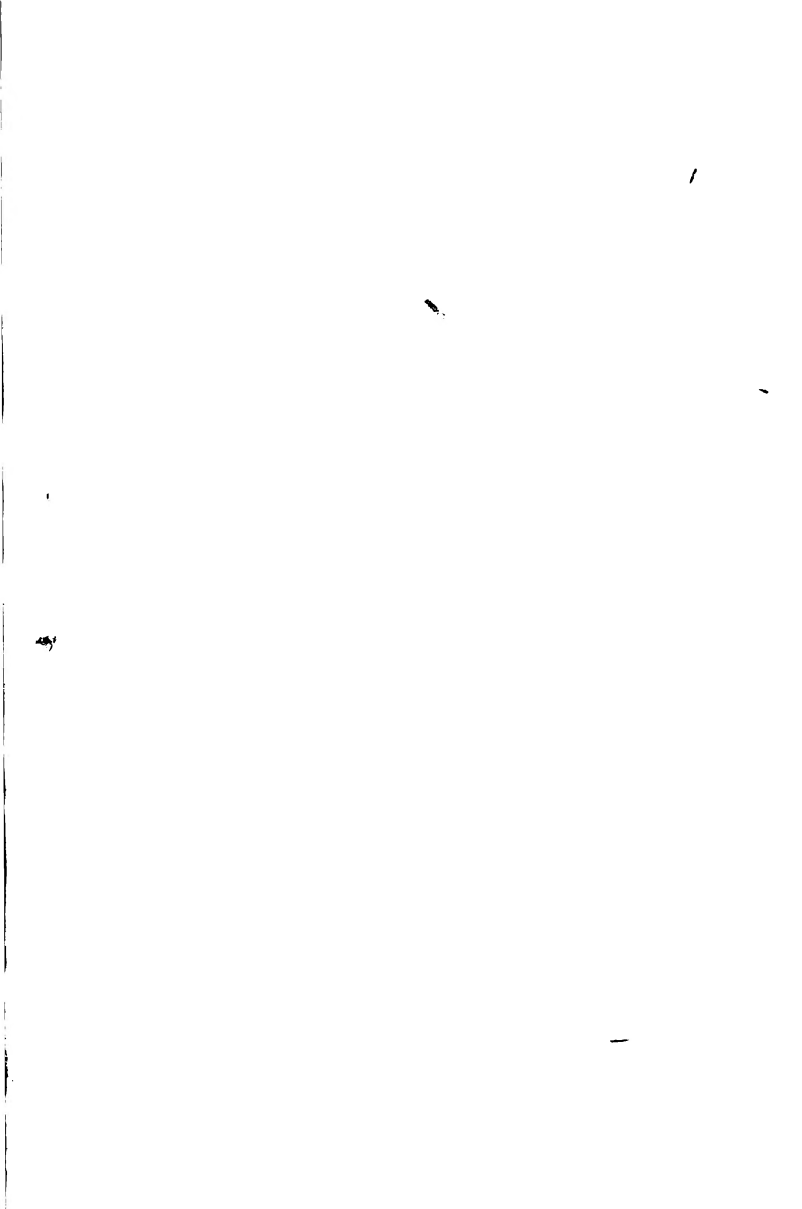
La curțile dorului	201
Ani, pribegie și somn	202
Anno Domini	205
Lîngă cetate	206
În preajma strămoșilor	207
Corbul	208

Iezerul	209
Trezire	210
Bunăvestire pentru floarea mălului . . .	211
Oaspeți nepoftiți	213
Alesul	215
Ciocîrlia	216
Satul minunilor	217
Belșug	218
Bazin într-un parc	219
Cîntecul bradului	220
1917	221
Destin	222
Asfințit marin	223
Estorul	224
Alean	225
Boare atlantică	226
Vînzătorul de greeri	227
Unicornul și oceanul	228
Coasta soarelui	229
Întoarcere	230

NEBĂNUITELE TREPTE

Monolog	235
9 Mai 1895	236
Autoportret	237
Fetița mea își vede țara	238
Schimbarea zodiei	240
Pleiadă	242

Încîntare	243
Domnițele	244
Poetul	246
Răsărit magic	249
Îndemn de poveste	250
Mînzul	252
Veste	254
Viziune geologică	256
Sfîntul Gheorghe bătrîn	258
Olarii	259
Șovăirile roiului	260
Sud	261
Cuvinte către fata necunoscută din poartă	262
Dumbrava Roșie	264
Ardere	265
Veghe	266
Pe multe drumuri	267
Noemvrie	268
Cetini negre	270
Cîntec pentru anul 2000	271
Epitaf	272
Cînele din Pompei	273

Redactor responsabil : NICOLAE TEICĂ
Tehnoredactor : TRAIAN ARGETOIANU

*Dat la cules 18.01.1968. Bun de tipar 27.03.1968.
Apărut 1968. Tîraj 105 175 ex. Broșate 100 575 ex.
Legate 1/1, 4600 ex. Hîrtie ziar de 50 g/m². Format
700×920/32. Coli ed. 7,78. Coli tipar 16,25. A.
nr. 20 399/1967. C.Z. pentru bibliotecile mari și
mici 859—1.*

Tiparul executat sub comanda nr. 80 063 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”, Piața
Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă
România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

